

aPOWM Aktualizacja Programu Ochrony Wód Morskich

ZAŁĄCZNIK 1 Cele ochrony środowiska ustanowione na
szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym

Czerwiec 2021

Spis treści

1	Strategiczne dokumenty referencyjne	6
1.1	Dokumenty definiujące paradygmat zrównoważonego rozwoju jako kryterium oceny	6
2	Opis dokumentów strategicznych, na podstawie których sformułowano główne cele ochrony środowiska.....	10
2.1	Dokumenty międzynarodowe	10
2.1.1	Konferencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zrównoważonego rozwoju Rio+20 - „Przyszłość, jaką chcemy mieć”	10
2.1.2	Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzona w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r.	10
2.1.3	Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz.U. 2002 nr 184 poz. 1532).....	11
2.1.4	Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza, jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r.	11
2.1.5	Europejska Konwencja Krajobrazowa, sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r. (Dz.U. 2006 nr 14 poz. 98).....	12
2.1.6	Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. (Dz.U. 1976 Nr 32 poz. 190)	12
2.1.7	Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy, sporządzona w Grenadzie dnia 3 października 1985 r.	12
2.1.8	Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona), sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz.U. 1996 nr 120 poz. 564).....	13
2.1.9	Konwencja "O zapobieganiu zanieczyszczeniom morza przez statki wszystkich typów i platformy wiertnicze" (MARPOL 73/78) (1973)	13
2.1.10	Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, sporządzona w Bernie dnia 19 września 1979 r.	13
2.1.11	Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt sporządzona w Bonn dnia 23 czerwca 1979 r.....	14
2.1.12	Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego - KOM(2009) 248 wersja ostateczna.....	14
2.1.13	Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu - KOM(2010) 2020 wersja ostateczna	15
2.1.14	Dokument otwierający debatę „W kierunku zrównoważonej Europy 2030” (Zrównoważona Europa 2030)	16
2.1.15	Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 - Przywracanie przyrody do życia - COM(2020) 380 wersja ostateczna	17
2.1.16	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Europejski Zielony Ład	18

2.1.17	Komunikat komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Strategia tematyczna w dziedzinie ochrony gleby - KOM(2006) 231 wersja ostateczna	19
2.1.18	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Budując Europę odporną na zmianę klimatu - nowa Strategia w zakresie przystosowania do zmiany klimatu	19
2.1.19	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady Dążenie do bardziej zrównoważonego rybołówstwa w UE: aktualna sytuacja i kierunki na 2021 r.	20
2.1.20	Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzona w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. (Dz.U. 2000 nr 28 poz. 346)	20
2.1.21	Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych, sporządzona w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r.	21
2.1.22	Program działań w zakresie środowiska do 2020 r. (7 th EAP) - "Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety" - Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r.	21
2.1.23	Program działań w zakresie środowiska do 2030 r. (8 th EAP) – projekt	22
2.1.24	Program na rzecz dalszego rozwoju zintegrowanej polityki morskiej - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1255/2011 z dnia 30 listopada 2011 r. ustanawiające Program na rzecz dalszego rozwoju zintegrowanej polityki morskiej.....	22
2.1.25	Bałtycki plan działania HELCOM 2021	23
2.1.26	Plan ochrony zasobów wodnych Europy - COM(2012) 673 wersja ostateczna	23
2.1.27	Biała Księga Adaptacja do zmian klimatu: europejskie ramy działania - COM(2009), 147, kwiecień 2009.....	23
2.1.28	Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/420 z dnia 13 marca 2019 r. zmieniająca decyzję nr 1313/2013/UE w sprawie Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności	24
2.1.29	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/89/UE z dnia 23 lipca 2014 r. ustanawiająca ramy planowania przestrzennego obszarów morskich	24
2.1.30	Ramowa Dyrektywa w sprawie Strategii Morskiej.....	25
2.1.31	Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. U. UE L z dnia 22 grudnia 2000 r.) Ramowa Dyrektywa Wodna	25
2.1.32	Plan zagospodarowania odpadów z rozlewów olejowych powstałych na skutek wypadków morskich – etap I.....	26
2.1.33	Poradnik dotyczący uwzględniania problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko	26
2.1.34	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie planu działania UE na rzecz eliminacji zanieczyszczeń wody, powietrza i gleby.....	27
2.2	Dokumenty strategiczne na szczeblu krajowym	28
2.2.1	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	28

2.2.2	Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	29
2.2.3	Polityka Energetyczna Polski do 2040 r. (przyjęta 02.03.2021)	30
2.2.4	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku.....	31
2.2.5	Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	33
2.2.6	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.....	34
2.2.7	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)	35
2.2.8	Polityka Morska RP do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (grudzień 2014 r.)	36
2.2.9	Plan zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej.....	37
2.2.10	Studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego Polskich Obszarów Morskich wraz z analizami przestrzennymi.....	39
2.2.11	Program ochrony brzegów morskich	39
2.2.12	Program rozwoju polskich portów morskich do 2030 roku	40
2.2.13	Projekt Krajowego Planu Zwalczania Zagrożeń i Zanieczyszczeń Środowiska Morskiego (z dn. 12.02.2019 r.)	41
2.2.14	Projekt Aktualizacji Programu Monitoringu Wód Morskich	41
2.2.15	Rozporządzenie w sprawie sposobu organizacji zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na morzu	42
2.2.16	V aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (aKPOŚK 2017)	42
2.2.17	Projekt VI aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (aKPOŚK 2020).....	43
2.2.18	Plany Gospodarowania Wodami na obszarach dorzeczy (PGW) / II aktualizacja Planów Gospodarowania Wodami.....	43
2.2.19	Program Wodno-Środowiskowy Kraju (aktualizacja PWŚK 2015).....	44
2.2.20	Krajowy program renaturyzacji wód powierzchniowych	45
2.2.21	Projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy	46
2.2.22	Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (oprac. 10.2013 r.)	47
2.2.23	Krajowy plan na rzecz energii i klimatu 2021-2030. Założenia i cele oraz polityki i działania (18.12.2019)	48
2.2.24	Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2014-2020	49
2.2.25	Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, 2020	50
2.2.26	Strategia Działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2021-2024.....	51
2.2.27	Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022 (Uchwała nr 82/2019 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r.)	52

3	Zestawienie celów wynikających z dokumentów i przyporządkowanie ich do strategicznych celów ochrony środowiska	53
---	---	----

1 Strategiczne dokumenty referencyjne

1.1 Dokumenty definiujące paradygmat zrównoważonego rozwoju jako kryterium oceny

Polskie prawo wymaga w ramach oceny strategicznej analizy zgodności dokumentu strategicznego z dokumentami w zakresie określonym na podstawie ustawy OOŚ:

art. 51 ust. 2 pkt. 2.d „cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu”.

W przypadku metody oceny „przez cele” krytyczne jest odniesienie się do zbioru wartości, których osiągnięcie lub ochrona stanowi cele będące kryteriami oceny. Jeśli cele te będą określone jako dążenie do zrównoważonego rozwoju, to ocena „przez cele” stanowi badanie, czy występuje zgodność zamierzeń programu w warstwie aksjologicznej z paradygmatem zrównoważonego rozwoju. Ten paradygmat jest (przynajmniej częściowo) wyartykułowany przez dokumenty strategiczne wysokiego poziomu, dokumenty kierunkowe i dotyczące ogólnych zasad rozwoju.

W poniższej tabeli zestawiono analizowane dokumenty strategiczne wyznaczające cele ochrony środowiska, które uznano za istotne z punktu widzenia aktualizacji Programu Ochrony Wód Morskich, i które przeanalizowano w kontekście oceny „przez cele”.

Tab. 1 Wykaz analizowanych dokumentów strategicznych

L.p.	Dokumenty definiujące paradygmat zrównoważonego rozwoju (kryterium)
Dokumenty strategiczne na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym	
1	Konferencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zrównoważonego rozwoju Rio+20 - "Przyszłość jaką chcemy mieć"
2	Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzona w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r. (Dz.U. 1996 nr 53 poz. 238)
3	Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz.U. 2002 nr 184 poz. 1532)
4	Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r. (Dz.U. 1978 nr 7 poz. 24, z późn. zm.)
5	Europejska Konwencja Krajobrazowa, sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r. (Dz.U. 2006 nr 14 poz. 98)
6	Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. (Dz.U. 1976 Nr 32 poz. 190)
7	Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy, sporządzona w Grenadzie dnia 3 października 1985 r. (Dz.U. 2012 poz. 210)

L.p.	Dokumenty definiujące paradygmat zrównoważonego rozwoju (kryterium)
8	Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona), sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz.U. 1996 nr 120 poz. 564)
9	Konwencja "O zapobieganiu zanieczyszczeniom morza przez statki wszystkich typów i platformy wiertnicze" (MARPOL 73/78) (1973)
10	Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, sporządzona w Bernie dnia 19 września 1979 r. (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263, z późn. zm.)
11	Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt sporządzona w Bonn dnia 23 czerwca 1979 r. (Dz.U. 2003 Nr 2 poz. 17)
12	Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego - KOM(2009) 248 wersja ostateczna
13	Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu - KOM(2010) 2020 wersja ostateczna
14	Zrównoważona Europa 2030
15	Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 - Przywracanie przyrody do życia - COM(2020) 380 wersja ostateczna
16	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Europejski Zielony Ład – KOM (2019) 640 wersja ostateczna
17	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Strategia tematyczna w dziedzinie ochrony gleby - KOM(2006) 231 wersja ostateczna
18	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Budując Europę odporną na zmianę klimatu - nowa Strategia w zakresie przystosowania do zmiany klimatu {SEC(2021) 89 final} - {SWD(2021) 25 final} - {SWD(2021) 26 final}
19	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady Dążenie do bardziej zrównoważonego rybołówstwa w UE: aktualna sytuacja i kierunki na 2021 r.
20	Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzona w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. (Dz.U. 2000 nr 28 poz. 346)
21	Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych, sporządzona w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r. (Dz.U. 2003 Nr 78 poz. 702)
22	Program działań w zakresie środowiska do 2020 r. (7 th EAP) - "Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety" - Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r.
23	Program działań w zakresie ochrony środowiska do 2030 r. (8 th EAP) – projekt
24	Program na rzecz dalszego rozwoju zintegrowanej polityki morskiej - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1255/2011 z dnia 30 listopada 2011 r. ustanawiające Program na rzecz dalszego rozwoju zintegrowanej polityki morskiej

L.p.	Dokumenty definiujące paradygmat zrównoważonego rozwoju (kryterium)
25	Bałtycki plan działań HELCOM 2021
26	Plan ochrony zasobów wodnych Europy - COM(2012) 673 wersja ostateczna
27	Biała Księga Adaptacja do zmian klimatu: europejskie ramy działania - COM(2009), 147, kwiecień 2009
28	Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/420 z dnia 13 marca 2019 r. zmieniająca decyzję nr 1313/2013/UE w sprawie Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności
29	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/89/UE z dnia 23 lipca 2014 r. ustanawiająca ramy planowania przestrzennego obszarów morskich
30	Ramowa Dyrektywa w sprawie Strategii Morskiej
31	Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U.UE L z dnia 22 grudnia 2000 r.) (Ramowa Dyrektywa wodna)
32	Plan zagospodarowania odpadów z rozlewów olejowych powstałych na skutek wypadków morskich – etap I
33	Poradnik dotyczący uwzględniania problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko
34	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie planu działania UE na rzecz eliminacji zanieczyszczeń wody, powietrza i gleby
Dokumenty strategiczne na szczeblu krajowym	
1	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
2	Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej
3	Polityka Energetyczna Polski do 2040 r. (projekt 08.11.2019)
4	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku
5	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa do 2030 r. (Uchwała NR 123 Rady Ministrów z dnia 15 października 2019 r.)
6	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (Warszawa, 2020 r.)
7	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)
8	Polityka morską Rzeczypospolitej Polskiej do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)
9	Plan zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej
10	Studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego Polskich Obszarów Morskich wraz z analizami przestrzennymi
11	Program ochrony brzegów morskich

L.p.	Dokumenty definiujące paradygmat zrównoważonego rozwoju (kryterium)
12	Program rozwoju polskich portów morskich do 2030 roku
13	Projekt Krajowego Planu Zwalczania Zagrożeń i Zanieczyszczeń Środowiska Morskiego
14	Projekt aktualizacji Programu Monitoringu Wód Morskich
15	Rozporządzenie w sprawie sposobu organizacji zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na morzu
16	V aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych – aKPOŚK 2017
17	Projekt VI aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych – aKPOŚK 2020
18	Plany Gospodarowania Wodami na obszarach dorzeczy – do 2021 r. / II aktualizacja Planów Gospodarowania Wodami
19	Program Wodno-Środowiskowy Kraju 2015
20	Krajowy program renaturyzacji wód powierzchniowych
21	Projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy
22	Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
23	Krajowy plan na rzecz energii i klimatu 2021-2030 Założenia i cele oraz polityki i działania (18.12.2019)
24	Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2015-2020
25	Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, 2020
26	Strategia Działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2021-2024
27	Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022 (Uchwała nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r.)

Z wyżej opisanych dokumentów strategicznych wyłoniono cele w nich określone. Następnie, zgodnie z przyjętą metodyką, cele te pogrupowano w tzw. strategiczne cele ochrony środowiska, które stanowiły podstawę odniesienia analiz i prognozowania potencjalnych oddziaływań w ramach oceny strategicznej. Tabela przedstawiona w rozdziale 3 stanowi zestawienie celów wynikających z dokumentów strategicznych oraz strategicznych celów ochrony środowiska. Obrazuje to, dla jakich obszarów tematycznych/problemowych nakreślone zostały cele ochrony środowiska.

2 Opis dokumentów strategicznych, na podstawie których sformułowano główne cele ochrony środowiska

2.1 Dokumenty międzynarodowe

2.1.1 Konferencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zrównoważonego rozwoju Rio+20 - „Przyszłość, jaką chcemy mieć”

Celem Konferencji Rio+20 było odnowienie politycznych zobowiązań w obszarze zrównoważonego rozwoju, dokonanie oceny postępu, jak również zidentyfikowanie istniejących braków we wdrożeniu dotychczasowych wyników kluczowych Szczytów w obszarze zrównoważonego rozwoju oraz odniesienie się do nowych wyzwań.

Dokument końcowy konferencji zawiera zapisy dotyczące:

- Naszej wspólnej wizji,
- Odnowienia zobowiązania politycznego,
- Zielonej gospodarki w kontekście zrównoważonego rozwoju i wykorzenienia ubóstwa,
- Podstaw instytucjonalnego zrównoważonego rozwoju,
- Ram do działania i kontynuacji,
- Sposobów wdrażania.

Dokument końcowy Konferencji Rio+20 wzywa do podjęcia szeregu działań, takich jak na przykład:

- Zapoczątkowanie procesu ustalania celów zrównoważonego rozwoju,
- Sprecyzowanie, w jaki sposób zielona gospodarka może zostać wykorzystana jako narzędzie do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju,
- Wzmocnienie Programu Środowiskowego ONZ oraz ustanowienie nowego forum zrównoważonego rozwoju.

2.1.2 Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzona w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r.

Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC), sporządzona w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r., jest najważniejszym międzynarodowym aktem prawnym mającym na celu przeciwdziałanie niekorzystnym skutkom zmian klimatu. Konwencja ta, wraz z protokołem z Kioto, określa międzynarodowe ramy ograniczenia emisji szkodliwych substancji do powietrza. Państwami - stronami UNFCCC jest 195 państw oraz jedna organizacja międzynarodowa – Unia Europejska. Konwencja w art. 1 pkt 2 definiuje pojęcie „zmian klimatycznych” jako „zmian w klimacie spowodowanych pośrednio lub bezpośrednio działalnością człowieka, która zmienia skład atmosfery ziemskiej i która jest odróżniana od naturalnej zmienności klimatu obserwowanej w porównywalnych okresach”. Zgodnie z art. 2 konwencji, jej celem jest „doprowadzenie, zgodnie z właściwymi postanowieniami UNFCCC, do ustabilizowania koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie, który zapobiegałby niebezpiecznej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny”.

2.1.3 Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz.U. 2002 nr 184 poz. 1532)

Cele Konwencji:

- Ochrona różnorodności biologicznej,
- Zrównoważone użytkowanie elementów różnorodności biologicznej,
- Uczciwy i sprawiedliwy podział korzyści wynikających z wykorzystania zasobów genetycznych.

Oznacza to, że przy podejmowaniu postanowień i konkretnych działań równie ważne jest zachowanie całego bogactwa przyrodniczego, jak zaspakajanie potrzeb obecnych i przyszłych pokoleń ludzi, w zakresie przestrzegania zasady dzielenia się korzyściami z wykorzystania zasobów ze społecznościami, które te zasoby udostępniają. Każde państwo ma suwerenne prawa do korzystania z własnych zasobów przyrodniczych, zgodnie z prowadzoną polityką, zawartą w krajowej strategii różnorodności biologicznej i stosownym programie działań.

Na ochronę zasługują wszystkie elementy różnorodności biologicznej. Szczególną uwagę należy zwracać na elementy najbardziej istotne z punktu widzenia zasobów przyrodniczych oraz zaspakajania potrzeb społecznych (obszary o dużej liczbie gatunków rzadkich i zagrożonych wyginięciem – np. obszary górskie czy wodno-błotne, obszary posiadające istotne znaczenie społeczne, ekonomiczne, kulturowe lub naukowe). Obszary takie należy zidentyfikować i objąć stosownymi obserwacjami stanu i zachodzących zmian (tzw. monitoringiem przyrodniczym).

Podstawową metodą zachowania różnorodności biologicznej jest ochrona in-situ, czyli w miejscu naturalnego występowania danego elementu. W tym celu tworzy się obszary chronione, ustanawia odpowiednie sposoby zarządzania obszarami chronionymi, jak i obszarami istotnymi dla różnorodności biologicznej, położonymi poza terenami chronionymi, odtwarza ekosystemy o zniszczonej różnorodności biologicznej, utrzymuje lub odtwarza populacje cennych i zagrożonych gatunków, zapobiega wprowadzaniu gatunków obcych lub organizmów genetycznie zmodyfikowanych.

2.1.4 Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza, jako środowisko życia ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r. (Dz.U. 1978 nr 7 poz. 24, z późn. zm.)

Celem konwencji jest ochrona i zrównoważone użytkowanie wszystkich mokradeł poprzez działania na szczeblu krajowym i lokalnym, a także współpracę międzynarodową. Zgodnie z konwencją ramsarską obszarami wodno-błotnymi są "...tereny bagien, błot i torfowisk lub zbiorniki wodne, tak naturalne jak i sztuczne, stałe i okresowe, o wodach stojących lub płynących, słodkich, słonawych lub słonych, łącznie z wodami morskimi, których głębokość podczas odpływu nie przekracza sześciu metrów". Strony konwencji, w tym również Polska, zobowiązane są m.in. do wyznaczenia odpowiednich obszarów w celu włączenia ich do listy obszarów wodno-błotnych o międzynarodowym znaczeniu, wdrożenia planowania mającego na celu ochronę obszarów wodno-błotnych umieszczonych na liście oraz w miarę możliwości racjonalne użytkowanie wszystkich mokradeł, a także współpracy międzynarodowej w zakresie wdrażania konwencji. Konwencja ramsarska jest jedynym układem międzynarodowym w zakresie środowiska poświęconym określonej typowi ekosystemu - mokradłom, a państwa, które podpisały konwencję reprezentują wszystkie regiony geograficzne naszej planety.

2.1.5 Europejska Konwencja Krajobrazowa, sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r. (Dz.U. 2006 nr 14 poz. 98)

Europejska Konwencja Krajobrazowa, przyjęta przez Radę Europy, określiła jako cel promowanie ochrony, gospodarki i planowania krajobrazu, a także organizowanie współpracy europejskiej w zakresie zagadnień dotyczących krajobrazu. Konwencja traktuje krajobraz jako ważny element życia ludzi zamieszkujących wszędzie: w miastach i na wsiach, na obszarach zdegradowanych, pospolitych, jak również na obszarach odznaczających się wyjątkowym pięknem.

W celu realizacji zapisów konwencji Strony podejmują działania zmierzające do identyfikacji własnych krajobrazów, podnoszenia świadomości społecznej, określenia celów jakości krajobrazu oraz współpracy transgranicznej.

2.1.6 Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. (Dz.U. 1976 Nr 32 poz. 190)

Konwencja paryska wprowadziła ona pojęcie „dziedzictwa kulturowego”, podzielonego na:

- Zabytki, pod którymi rozumie się dzieła architektury, monumentalnej rzeźby i malarstwa, elementy i budowle o charakterze archeologicznym, napisy, grotty i zgrupowania tych elementów, mające wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia historii, sztuki lub nauki,
- Zespoły i miejsca zabytkowe - budowle oddzielne lub łączne, które z względu na swoją architekturę, jednolitość lub zespolenie z krajobrazem mają wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia historii, sztuki lub nauki,
- Miejsca zabytkowe - dzieła człowieka lub wspólne dzieła człowieka i przyrody, jak również sfery, a także stanowiska archeologiczne, mające wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia historycznego, estetycznego, etnologicznego lub antropologicznego.

Instrumentem służącym do realizacji celów Konwencji jest Lista Dziedzictwa Światowego.

2.1.7 Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy, sporządzona w Grenadzie dnia 3 października 1985 r. (Dz.U. 2012 poz. 210)

Konwencja ma na celu harmonizację działań inwestycyjnych z koniecznością zachowania dziedzictwa architektonicznego. Zgodnie z nią, jako "dziedzictwo architektoniczne" rozumie się dobra trwałe obejmujące zabytki, zespoły budynków i tereny. Pod pojęciem "zabytki" mieszczą się wszelkie budowle i obiekty wyróżniające się szczególną wartością historyczną, archeologiczną, artystyczną, naukową, społeczną lub techniczną, włącznie z ich częściami składowymi i wyposażeniem.

Pod pojęciem "zespoły budynków" rozumie się natomiast jednolite zespoły zabudowy miejskiej lub wiejskiej wyróżniające się szczególną wartością, na tyle zwarte, aby tworzyć określoną jednostkę urbanistyczną. "Tereny" zaś to dzieła stworzone wspólnie przez człowieka i naturę, stanowiące obszary częściowo zabudowane, dostatecznie wyodrębnione i jednolite, aby tworzyły jednostkę urbanistyczną, mającą szczególną wartość.

Konwencja nakazuje m.in. zidentyfikowanie obiektów podlegających ochronie, wprowadzenie systemu ochrony prawnej dziedzictwa architektonicznego, zapewnienie przez organy publiczne, w ramach dostępnego budżetu, pomocy finansowej na utrzymanie i restaurację dziedzictwa.

2.1.8 Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona), sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz.U. 1996 nr 120 poz. 564)

Tekst Konwencji opracowany został na podstawie wcześniejszego dokumentu – Karty Ochrony i Zarządzania Dziedzictwem Archeologicznym (zwanej Kartą Lozańską), przyjętej w roku 1990 przez Międzynarodową Radę do spraw Zabytków i Miejsc Zabytkowych (ICOMOS) na konferencji w Lozannie w Szwajcarii.

Najważniejszym rezultatem konwencji maltańskiej jest zapewnienie, że żadna inwestycja nie będzie niszczyła stanowisk archeologicznych bez przeprowadzenia wcześniejszych wykopalisk ratowniczych. Skutkiem wprowadzenia w życie tej zasady stało się:

- Uwzględnianie obecności stanowisk archeologicznych w ocenach oddziaływania inwestycji na środowisko,
- Zwiększenie liczby wykopalisk ratowniczych i radykalne zmniejszenie liczby wykopalisk podejmowanych w celach czysto badawczych (na stanowiskach archeologicznych niezagrożonych zniszczeniem),
- Zwiększenie zapotrzebowania na instytucje i firmy archeologiczne, które mogą prowadzić wykopaliska ratownicze w trudnych warunkach (np. zimą); to z kolei doprowadziło w wielu krajach do powstania tzw. archeologii komercyjnej lub kontraktowej, czyli pojawienia się licznych prywatnych firm wykopaliskowych.

2.1.9 Konwencja "O zapobieganiu zanieczyszczeniom morza przez statki wszystkich typów i platformy wiertnicze" (MARPOL 73/78) (1973)

Załącznik I i II Wszedł w życie 2 października 1983.

Załącznik I ma na celu ochronę przed zanieczyszczeniami ropą naftową i jej pochodnym

Załącznik II Dotyczy ochrony przed zanieczyszczaniem morza innymi niż ropopochodne płynnymi substancjami szkodliwymi przewożonymi luzem.

Załącznik III Wszedł w życie 1 lipca 1992

Dotyczy ochrony przed zanieczyszczaniem szkodliwymi substancjami przewożonymi w opakowaniach.

Załącznik IV Wszedł w życie 27 września 2003

Dotyczy ochrony przed zanieczyszczaniem ściekami.

Załącznik V Wszedł w życie 31 grudnia 1988

Reguluje usuwanie ze statków odpadów stałych (oprócz świeżych ryb i ich części).

Załącznik VI Został dodany w 1997 i wszedł w życie 19 maja 2005

Zawiera przepisy mające na celu redukcję zanieczyszczeń powietrza przez statki (spalinami, oparami ładunku czy substancjami niszczącymi warstwę ozonową)

2.1.10 Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, sporządzona w Bernie dnia 19 września 1979 r. (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263, z późn. zm.)

Przedmiotem konwencji jest ochrona gatunków dzikiej fauny i flory oraz ich siedlisk naturalnych, zwłaszcza tych gatunków i siedlisk, których ochrona wymaga współpracy kilku państw, oraz wspieranie współdziałania w tym zakresie. Szczególny nacisk kierowany jest na ochronę gatunków zagrożonych i

ginących, włączając w to gatunki wędrowne zagrożone i ginące. Zgodnie z jej założeniami państwa członkowskie podejmą działania mające na celu wdrożenie krajowej polityki ochrony dzikiej flory i fauny oraz siedlisk naturalnych, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków zagrożonych i ginących, zwłaszcza gatunków endemicznych oraz tych, których siedliska są zagrożone, w rozumieniu postanowień niniejszej konwencji. Ponadto uwzględnia się również ochronę dzikiej fauny i flory w swojej polityce dotyczącej planowania i rozwoju oraz w swych działaniach ukierunkowanych na ograniczenie zanieczyszczeń. Ponadto konwencja narzuca wspieranie edukacji i rozpowszechnianie ogólnych informacji o potrzebie ochrony dzikiej flory i fauny oraz ich siedlisk.

2.1.11 Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt sporządzona w Bonn dnia 23 czerwca 1979 r. (Dz.U. 2003 Nr 2 poz. 17)

Celem konwencji jest ochrona dzikich zwierząt migrujących, stanowiących niezastąpiony element środowiska naturalnego. Za "migrujące" uważa się te gatunki (lub niższe grupy taksonomiczne), z których znaczna liczba osobników w sposób cykliczny i możliwy do przewidzenia przekracza granice jurysdykcji państwowej w różnych cyklach życiowych. Dla celów ich ochrony konieczne są zgodne wysiłki wszystkich państw posiadających jurysdykcję nad obszarami, w których te zwierzęta przebywają.

Tekst Konwencji zawiera dwa załączniki. W załączniku I wymienione są gatunki zwierząt zagrożonych wyginięciem. Strony konwencji są zobowiązane w stosunku do gatunków zwierząt wymienionych w załączniku I do:

- Ochrony, a jeżeli to możliwe odtworzenia ich siedlisk,
- Zapobiegania niekorzystnym oddziaływaniom na dane gatunki,
- Wydania zakazu pozyskiwania zwierząt (w tym chwytania, zabijania czy wybierania jaj) przy uwzględnieniu systemu wyjątków takich jak pozyskiwanie do celów naukowych.

W załączniku II Konwencji wymienione są zwierzęta mające nieodpowiedni stan zachowania, i istnieje konieczność zawarcia porozumień międzynarodowych.

Polska jest stroną dwóch takich porozumień - dotyczących ochrony nietoperzy (EUROBATS) i małych walenii (ASCOBANS).

2.1.12 Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego - KOM(2009) 248 wersja ostateczna

Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego obejmuje makroregion, w którego skład wchodzi 8 państw członkowskich Unii Europejskiej: Dania, Estonia, Litwa, Łotwa, Finlandia, Niemcy, Polska, Szwecja.

Celem głównym Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego jest zacieśnienie współpracy w regionie Morza Bałtyckiego i wykorzystanie potencjału, jaki pojawił się wraz z rozszerzeniem Unii Europejskiej w 2004 roku. Cel ten ma być osiągnięty poprzez realizację następujących czterech filarów tematycznych:

- Ochrona środowiska,
- Dobrobyt,
- Dostępność i atrakcyjność regionu,
- Zapewnienie bezpieczeństwa i ochrony w regionie.

Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego określona została, jako pierwsza strategia makroregionalna Unii Europejskiej o charakterze wewnątrzunijnym.

Implementację Strategii oparto na Planie Działania, zawierającym Obszary Priorytetowe i Działania Horyzontalne. Nadano jej charakter horyzontalny, pierwotnie oparty na czterech ww. filarach tematycznych.

Obecnie, po zakończeniu procesu przeglądu SUE RMB (przeprowadzony przez polską prezydencję w RUE i dokończony przez prezydencję duńską), przeprowadzono rewizję/aktualizację Planu Działania SUE RMB, który od lutego 2013 r. opiera się na 3 głównych celach (Save the Sea, Connect the Region, Increase Prosperity), którym towarzyszą cele szczegółowe i wskaźniki. Plan Działania zawiera obecnie 17 Obszarów i 5 Działań Horyzontalnych, w ramach których realizowanych jest kilkadziesiąt Projektów Flagowych.

Na potrzeby Strategii zdefiniowano następujące cele i cele cząstkowe:

1. Ocalenie morza
 - Czystość wód w morzu,
 - Bogata i zdrowa dzika flora i fauna,
 - Ekologiczny i bezpieczny transport morski,
 - Poprawa współpracy.
2. Rozwój połączeń w regionie
 - Dobre warunki transportowe,
 - Wiarygodne rynki energii,
 - Łączenie ludzi w regionie,
 - Poprawa współpracy w obszarze zwalczania przestępczości transgranicznej.
3. Zwiększenie dobrobytu
 - EUSBSR jako ważny instrument pogłębiania i realizacji jednolitego rynku,
 - Wkład EUSBSR we wdrażanie strategii „EUROPA 2020”,
 - Poprawa konkurencyjności regionu Morza Bałtyckiego na rynku globalnym,
 - Przystosowanie się do zmiany klimatu, zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem.

W ramach każdego z trzech celów strategii określono między innymi następujące wskaźniki:

- „Ocalenie morza”:
 - Czysta żegluga: wyeliminowanie nielegalnych zrzutów zanieczyszczeń do 2020 r.,
 - Bezpieczna żegluga: zmniejszenie liczby wypadków o 20% do 2020 r. w porównaniu do roku 2010,
 - Ścisła współpraca między organami nadzoru morskiego w celu zwiększenia świadomości i skuteczności działań na morzu do 2015 r.
- „Rozwój połączeń w regionie” - Pełne, zrównoważone pod względem ekologicznym wzajemne powiązanie rynków energii elektrycznej i gazu państw Morza Bałtyckiego do 2015 r. zgodnie z planem działań w zakresie połączeń międzysystemowych na rynku energii państw bałtyckich,
- „Zwiększenie dobrobytu” - Zwiększenie wymiany handlowej wewnątrz regionu oraz usług transgranicznych o 15 % do 2020 r.

2.1.13 Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu - KOM(2010) 2020 wersja ostateczna

Strategia przyjęta przez Radę Europejską dnia 17 czerwca 2010 r., to kluczowy dokument dla średniookresowej strategii rozwoju kraju w kontekście członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Jest to dokument o znaczeniu fundamentalnym dla rozwoju UE w ciągu najbliższej dekady. Określa działania, których podjęcie w skoordynowany sposób przez państwa członkowskie przyspieszy wyjście z

obecnego kryzysu i przygotuje europejską gospodarkę na wyzwania przyszłości. Strategia wyznacza trzy priorytety, których realizacja odbywać się będzie na szczeblu unijnym oraz krajowym: wzrost inteligentny (zwiększenie roli wiedzy, innowacji, edukacji i społeczeństwa cyfrowego), zrównoważony (produkcja efektywniej wykorzystująca zasoby, przy jednoczesnym zwiększeniu konkurencyjności) oraz sprzyjający włączeniu społecznemu (zwiększenie aktywności zawodowej, podnoszenie kwalifikacji i walka z ubóstwem). Efektem realizacji priorytetów strategii Europa 2020 będzie osiągnięcie pięciu wymiernych, współzależnych celów przedstawionych w strategii i dotyczących:

- Wzrostu wydatków na działalność B+R,
- Wzrostu wskaźnika zatrudnienia,
- Wzrostu udziału osób z wyższym wykształceniem w społeczeństwie oraz zmniejszeniu odsetka osób wcześniej kończących naukę,
- Ograniczenia emisji CO₂ i osiągnięcia celów 20/20/20 w zakresie klimatu i energii,
- Ograniczenia liczby osób żyjących w ubóstwie.

Instrumentem realizacji strategii Europa 2020 na poziomie unijnym jest siedem projektów przewodnich (zwanых również inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytucznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich.

2.1.14 Dokument otwierający debatę „W kierunku zrównoważonej Europy 2030” (Zrównoważona Europa 2030)

Dokument zwraca uwagę jak istotne jest określenie nowej europejskiej strategii „W kierunku zrównoważonej Europy 2030” jako podstawy długoterminowej przyszłości Europy. Główne założenia polityki na rzecz zrównoważonej i odpornej przyszłości obejmuje m.in.:

- przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym nietoksyczne cykle materiałowe,
- stanowcze dążenie do neutralności klimatycznej i przystosowania się do zmiany klimatu,
- ochronę naszego dziedzictwa naturalnego oraz różnorodności biologicznej i ekosystemów,
- zrównoważony charakter rolnictwa i systemów żywnościowych,
- spójność i zgodność między polityką rolną a polityką w zakresie środowiska i klimatu,
- bezpieczne i zrównoważone niskoemisyjne sektory energetyki, budownictwa i mobilności.

Kluczowe czynniki umożliwiające zmiany w kierunku zrównoważonej Europy do 2030 r. przedstawione ww. dokumencie:

- edukacja, szkolenie, nauka, technologia, badania naukowe, innowacje i cyfryzacja. Na przykład sztuczna inteligencja może w znacznym stopniu zwiększyć wydajność w wielu obszarach poczynając od opieki zdrowotnej po bardziej wydajne rolnictwo.
- Finansowanie, polityka cenowa, opodatkowanie i konkurencja: Plan inwestycyjny dla Europy może pomóc w uruchomieniu części środków koniecznych do przejścia na zrównoważony rozwój, natomiast plan działania Komisji dotyczący zrównoważonego finansowania pomoże skierować system finansowy na ścieżkę zrównoważonego rozwoju. Systemy podatkowe i polityka cenowa muszą być tak skonstruowane, by odzwierciedlać prawdziwe koszty środowiskowe i społeczne produkcji oraz muszą zapewnić, aby zrównoważone produkty i usługi należały do najbardziej dostępnych cenowo.
- Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw: Tworzenie odpowiedzialnych przedsiębiorstw pod kątem społecznym i środowiskowym może prowadzić do bardziej zrównoważonych zysków i wzrostu, dostarczać nowych możliwości rynkowych oraz długoterminowej wartości dla udziałowców.

- Otwarta i oparta na zasadach wymiana handlowa: Promując międzynarodowe zasady i światowe normy zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju oraz gwarantując, by korzyści z handlu czerpali wszyscy, możemy pomóc osiągnąć zrównoważoną Europę w zrównoważonym świecie.
- Sprawowanie rządów i spójność polityki: praworządność, demokracja i prawa podstawowe; pokój, sprawiedliwość i silne instytucje; dobre rządy i lepsze uregulowania prawne to nasze fundamenty. Wszystkie podmioty – osoby fizyczne, przedsiębiorstwa, społeczeństwo obywatelskie i sektor publiczny – muszą się włączyć w ten proces.
UE jako światowy pionier: UE to najbardziej udany pokojowy projekt na świecie, który zainspirował wiele z najbardziej kompleksowych rozwiązań w dziedzinie zrównoważonego rozwoju. Dzięki temu UE cieszy się dużą wiarygodnością i proponuje praktyczne rozwiązania konieczne dla zrównoważonego wzrostu gospodarczego.

2.1.15 Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 - Przywracanie przyrody do życia - COM(2020) 380 wersja ostateczna

Strategia ma na celu powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i degradacji ekosystemów w Unii Europejskiej. Aby wprowadzić różnorodność biologiczną na ścieżkę odbudowy do 2030 r., niezbędne jest zwiększenie ochrony i odbudowy zasobów przyrodniczych. Należy tego dokonać poprzez poprawę i rozszerzenie sieci obszarów chronionych oraz opracowanie ambitnego unijnego planu odbudowy zasobów przyrodniczych.

Ochrona przyrody: główne zobowiązania do 2030 r.

1. Objęcie co najmniej 30 % unijnych obszarów lądowych i 30 % unijnych obszarów morskich ochroną prawną i wprowadzenie korytarzy ekologicznych w ramach realnej transeuropejskiej sieci Natura.
2. Ścisła ochrona co najmniej 1/3 unijnych obszarów chronionych, w tym wszystkich pozostałych w UE lasów pierwotnych i starodrzewów.
3. Skuteczne zarządzanie wszystkimi obszarami chronionymi, określenie jasnych celów i środków ochrony oraz ich odpowiednie monitorowanie.

Unijny plan odbudowy zasobów przyrodniczych: główne zobowiązania do 2030 r.

1. Zaproponowanie w 2021 r. prawnie wiążących celów UE w zakresie odbudowy zasobów przyrodniczych, które to cele będą objęte oceną skutków. Przywrócenie do 2030 r. istotnych obszarów zdegradowanych i bogatych w węgiel ekosystemów; niepogorszenie się tendencji w zakresie ochrony lub stanu siedlisk i gatunków; oraz osiągnięcie przez co najmniej 30 % z nich właściwego stanu ochrony lub wykazywanie co najmniej pozytywnej tendencji.
2. Odwrócenie spadku liczebności owadów zapylających.
3. Ograniczenie o 50 % stosowania pestycydów chemicznych i związanego z tym ryzyka oraz ograniczenie o 50 % stosowania bardziej niebezpiecznych pestycydów.
4. Obecność elementów krajobrazu o wysokiej różnorodności na co najmniej 10 % użytków rolnych.
5. Objęcie co najmniej 25 % gruntów rolnych rolnictwem ekologicznym i uzyskanie znacznie wyższego poziomu stosowania praktyk agroekologicznych.
6. Zasadzenie w UE trzech mld nowych drzew, z pełnym poszanowaniem zasad ekologicznych.
7. Osiągnięcie znacznego postępu w rekultywacji miejsc z zanieczyszczoną glebą.
8. Przywrócenie co najmniej 25 000 km rzek do stanu swobodnego przepływu.

9. Ograniczenie o 50 % liczby gatunków z czerwonej księgi, dla których zagrożenie stanowią inwazyjne gatunki obce.
10. Ograniczenie o 50 % utraty składników odżywczych, co doprowadzi do ograniczenia stosowania nawozów o co najmniej 20 %.
11. Ambitny plan zazieleniania obszarów miejskich dla miast z co najmniej 20 000 mieszkańców.
12. Niestosowanie żadnych pestycydów chemicznych na obszarach wrażliwych, takich jak miejskie obszary zielone w UE.
13. Znaczne ograniczenie negatywnego wpływu działalności połowowej i wydobywczej na wrażliwe gatunki i siedliska, w tym na siedliska dna morskiego, w celu osiągnięcia dobrego stanu środowiska.
14. Wyeliminowanie przyłowu lub jego ograniczenie do poziomu umożliwiającego odbudowę i zachowanie gatunków.

2.1.16 Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Europejski Zielony Ład

W niniejszym komunikacie dokonano aktualizacji zobowiązań Komisji do rozwiązania problemów związanych z klimatem i środowiskiem naturalnym. Strategia zwraca uwagę, iż spośród 8 milionów gatunków żyjących obecnie na naszej planecie – milion zagrożony jest zagładą.

Dokument stanowi plan budowy zrównoważonej gospodarki Unii Europejskiej. Zaprezentowana koncepcja działań ma umożliwić bardziej efektywne wykorzystanie zasobów, które zostaną uzyskane m.in. poprzez przejście na czystą gospodarkę o obiegu zamkniętym, przeciwdziałanie utracie bioróżnorodności, powstrzymanie zmian klimatu oraz dążeniu do zmniejszenia poziomu zanieczyszczeń.

Strategia zawiera załącznik, w którym przedstawiony jest Plan działania – Najważniejsze inicjatywy. Występują w nim m.in. takie punkty jak:

- Wnioski ustawodawcze dotyczące wprowadzenia zmian w odpowiednich aktach ustawodawczych w celu realizacji bardziej ambitnych celów klimatycznych, przyjęte w następstwie przeglądu dyrektywy w sprawie systemu handlu emisjami; rozporządzenia w sprawie wspólnego wysiłku redukcyjnego; rozporządzenia w sprawie użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa; dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej; dyrektywy w sprawie odnawialnych źródeł energii; norm emisji CO₂ dla samochodów i dostawczych (czerwiec 2021 r.),
- Wniosek ustawodawczy dotyczący zmiany dyrektywy w sprawie opodatkowania energii (czerwiec 2021 r.),
- Wniosek ustawodawczy dotyczący bardziej rygorystycznych norm emisji zanieczyszczeń powietrza dla pojazdów napędzanych silnikiem spalinowym (2021 r.),
- Środki dotyczące głównych czynników utraty różnorodności biologicznej (od 2021 r.),
- Przegląd odpowiednich wytycznych dotyczących pomocy państwa, w tym wytycznych dotyczących pomocy państwa na ochronę środowiska i energię (2021 r.).

W komunikacie wskazano konieczne do realizacji inwestycje, a także dostępne narzędzia finansowe. Ponadto wyjaśniono, w jaki sposób zapewnić transformację, która będzie sprawiedliwa i sprzyjająca włączeniu społecznemu.

Europejski Zielony Ład dotyczy wszystkich sektorów gospodarki, tym w szczególności:

- transportu,

- energii,
- rolnictwa,
- obiektów budowlanych,
- przemysłu (przemysł stalowy, cementowy, teleinformatyczny, tekstylny i chemiczny).

2.1.17 Komunikat komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Strategia tematyczna w dziedzinie ochrony gleby - KOM(2006) 231 wersja ostateczna

Strategia tematyczna w dziedzinie ochrony gleby w Unii Europejskiej (UE) proponuje środki mające na celu ochronę gleby oraz zachowanie ich zdolności do wykonywania swoich funkcji: ekologicznych, ekonomicznych, społecznych.

Strategia przewiduje ustanowienie ram prawnych w celu ochrony i użytkowania gruntów w sposób zrównoważony, włączenie kwestii ochrony gleby w politykach krajowych i wspólnotowych, wzmocnienie bazy wiedzy oraz wzrost świadomości społecznej.

Projekt dyrektywy jest jednym z głównych elementów strategii, która umożliwi państwom członkowskim przedsięwzięcie środków dostosowanych do realiów lokalnych. Przewiduje ona działania mające na celu identyfikowanie problemów, zapobieganie degradacji gruntów i rekultywację gleb zanieczyszczonych lub zdegradowanych.

Wśród środków przewidzianych w projekcie dyrektywy państwa członkowskie są zobowiązane do zidentyfikowania obszarów, w których istnieje ryzyko erozji, spadku zawartości materii organicznej w glebie, zasolenia, zagęszczania i osuwania się ziemi, a także obszarów, w których zaszedł jeden z tych wymienionych procesów degradacji. Spis ten musi zostać przeprowadzony na podstawie kryteriów określonych we wniosku.

Wśród środków przewidzianych w projekcie dyrektywy państwa członkowskie są zobowiązane do zidentyfikowania obszarów, w których istnieje ryzyko erozji, spadku zawartości materii organicznej w glebie, zasolenia, zagęszczania i osuwania się ziemi, a także obszarów, w których zaszedł jeden z tych wymienionych procesów degradacji. Spis ten musi zostać przeprowadzony na podstawie kryteriów określonych we wniosku.

Do głównych procesów degradacji, na które są narażone gleby w UE zaliczone zostały powodzie.

2.1.18 Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Budując Europę odporną na zmianę klimatu - nowa Strategia w zakresie przystosowania do zmiany klimatu

Nowa Strategia UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu wytycza ścieżkę dla większych ambicji dotyczących odporności na zmianę klimatu: w 2050 r. unijne społeczeństwo będzie odporne na zmianę klimatu i w pełni przystosowane do nieuniknionych skutków zmiany klimatu. Z tego powodu przystosowanie się do zmiany klimatu stanowi integralną część Europejskiego Zielonego Ładu i jego wymiaru zewnętrznego, a także jest mocno zakorzenione w proponowanym Europejskim prawie o klimacie. Celem nowej Strategii UE jest intensyfikacja działań w całej gospodarce i całym społeczeństwie, aby przybliżyć je do realizacji wizji odporności na zmiany klimatu na 2050 r., przy jednoczesnym zwiększeniu synergii z innymi obszarami polityki, takimi jak różnorodność biologiczna. Będziemy dążyć do realizacji tej wizji poprzez pogłębianie wiedzy na temat skutków zmiany klimatu i rozwiązań w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu w celu poradzenia sobie z niepewnością; zwiększymy tempo planowania adaptacyjnego i oceny ryzyka zmiany klimatu; przyspieszymy działania

adaptacyjne; oraz pomożemy wzmocnić odporność na zmianę klimatu na całym świecie. Komisja zapewni realizację tej strategii w ścisłej zgodności z pozostałymi elementami Europejskiego Zielonego Ładu.

Komisja wezwała Parlament Europejski i Radę do zatwierdzenia tej strategii oraz do wspólnego budowania wraz z Komitetem Regionów i Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym Unii odpornej na zmianę klimatu. Komisja zwróci się do społeczeństwa, miast, przedsiębiorstw, partnerów społecznych i regionów, aby zachęcić je do aktywnego uczestnictwa w realizacji tej strategii i połączenia sił w celu sprostania wyzwaniu związanemu z przystosowaniem się do zmiany klimatu.

Strategia UE uwzględni również związane z klimatem kwestie dotyczące zasobów międzynarodowych zarządzanych przez UE wspólnie z innymi partnerami, takie jak międzynarodowe rybołówstwo lub ochrona różnorodności biologicznej poza obszarami podlegającymi jurysdykcji krajowej na podstawie Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza. Nawiąże również współpracę z regionalnymi organizacjami ds. zarządzania rybołówstwem, w tym z Komisją do spraw Zachowania Żywych Zasobów Morskich Antarktyki, aby propagować przystosowanie się do zmiany klimatu i nowe morskie obszary chronione.

2.1.19 Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady Dążenie do bardziej zrównoważonego rybołówstwa w UE: aktualna sytuacja i kierunki na 2021 r.

Niniejszy komunikat przedstawia postępy jakie zostały poczynione w osiągnięciu zrównoważonego rybołówstwa przez floty rybackie UE. Ponadto w dokumencie dokonano przeglądu wyników społeczno-gospodarczych floty rybackiej UE, balansu pomiędzy zdolnością połowową a uprawnieniami do połowów, a także realizacji obowiązku wyładunku.

Co więcej, w komunikacie znajdują się główne kierunki, które będą miały przełożenie na wnioski Komisji w sprawie uprawnień do połowów na 2021 r.

Dokument przedstawia również cele wniosków w sprawie uprawnień do połowów na 2021, w którym określa, że od 2020 r. stada ryb mają być zarządzane zgodnie z docelowym poziomem maksymalnego podtrzymywalnego połowu, co przekłada się na główny cel wniosków Komisji w postaci utrzymania lub osiągnięcia maksymalnego podtrzymywalnego połowu (FMSY) w przypadku stad objętych oceną MSY 16. Wnioski mają również obejmować działania, które umożliwiają skuteczne wdrażania obowiązku wyładunku.

Komunikat przedstawia również harmonogram planowanych prac, w którym Komisja zamierza przyjąć cztery wnioski: w sprawie Morza Bałtyckiego (sierpień), w sprawie Morza Śródziemnego i Morza Czarnego (wrzesień), w sprawie stad głębokowodnych na północno-wschodnim Atlantyku (październik) oraz w sprawie Atlantyku i Morza Północnego (październik). Zostaną one omówione na odrębnych posiedzeniach Rady – w październiku w przypadku Morza Bałtyckiego, w listopadzie w przypadku stad głębokowodnych oraz Morza Śródziemnego i Morza Czarnego oraz w grudniu w odniesieniu do wniosku dotyczącego Atlantyku i Morza Północnego.

2.1.20 Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzona w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. (Dz.U. 2000 nr 28 poz. 346)

W ramach konwencji uchwalono zobowiązanie do podejmowania odpowiednich działań ustawodawczych, administracyjnych i innych środków zapobiegających i eliminujących zanieczyszczenia w celu popierania odnowy ekologicznej obszaru Morza Bałtyckiego i zachowania jego równowagi ekologicznej. W konwencji ustalono zastosowanie zasady zapobiegania zanieczyszczeniom środowiska morskiego. Strony podpisujące konwencje popierają stosowanie Najlepszej Praktyki

Ekologicznej i Najlepszej Dostępnej Technologii. Stosowanie zasady, że za zanieczyszczenie płaci zanieczyszczający.

2.1.21 Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych, sporządzona w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r. (Dz.U. 2003 Nr 78 poz. 702)

Konwencja określa ramy dwustronnych i wielostronnych umów o współpracy na wodach granicznych w zakresie ochrony środowiska, zapobiegania i przeciwdziałania zanieczyszczeniu środowiska oraz zapewnienia racjonalnego wykorzystania wód przez państwa będące członkami Europejskiej Komisji Gospodarczej Narodów Zjednoczonych. Konwencja weszła w życie z dniem 6 października 1996 r.

Wśród zadań przewidywanych do realizacji w konwencji należy wymienić:

- Oczyszczanie ścieków w stopniu zapewniającym odpowiednią jakość wód granicznych,
- Licencjonowanie i monitoring zrzutu ścieków,
- Zakaz produkcji lub użytkowania substancji niebezpiecznych, które mogą być szkodliwe dla środowiska wodnego,
- Wprowadzenie klasyfikacji wód transgranicznych opartej o wspólne kryteria,
- Zastosowanie najlepszych dostępnych technologii dla ochrony przed punktowymi zrzutami zanieczyszczeń,
- Zastosowanie ocen oddziaływania na środowisko, w tym na potrzeby środowiska wodnego w aspekcie transgranicznym.

Polska realizuje zobowiązania wynikające z konwencji w umowach dwustronnych i wielostronnych w sprawie współpracy w zakresie gospodarki wodnej na wodach granicznych lub umowach o ochronie środowiska zawartych z krajami sąsiadującymi z Polską.

2.1.22 Program działań w zakresie środowiska do 2020 r. (7th EAP) - "Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety" - Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r.

Program, określał strategiczne plany kształtowania polityki w zakresie środowiska z dziewięcioma priorytetowymi celami, które mają zostać osiągnięte do 2020:

- Ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego UE,
- Przekształcenie UE w zasobooszczędną, zieloną i konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną,
- Ochrona obywateli UE przed związanymi ze środowiskiem obciążeniami i zagrożeniami dla zdrowia i dobrostanu,
- Maksymalizacja korzyści płynących z prawodawstwa UE w zakresie ochrony środowiska,
- Poprawa dowodów stanowiących podstawę polityki ochrony środowiska,
- Zabezpieczenie inwestycji na rzecz polityki ochrony środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz urealnienie cen,
- Poprawa uwzględniania aspektu ochrony środowiska i zwiększeniu spójności polityki,
- Wspieranie zrównoważonego charakteru miast UE,
- Zwiększenie efektywności UE w przeciwdziałaniu regionalnym i globalnym wyzwaniom w zakresie ochrony środowiska.

2.1.23 Program działań w zakresie środowiska do 2030 r. (8th EAP) – projekt

Ogólnym celem planowanego dokumentu Decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2030 r. jest uintensywnienie działań Unii w kierunku przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu, zieloną, zasobooszczedną oraz restoratywną z uwzględnieniem interesów społeczeństwa. Ponadto osiągnięcie celów środowiskowych ujętych w Agendzie 2030 oraz jej celów zrównoważonego rozwoju, które z kolei są całkowicie zgodne z celami środowiskowymi Europejskiego Zielonego Ładu.

W ogólnych celach przyjęto również wpływ na realizację lepiej zintegrowanych, wielodyscyplinarnych i spójnych ram w zakresie monitorowania i sprawozdawczości dotyczących polityki ochrony środowiska i klimatu, uwzględniając jednocześnie cele porozumienia paryskiego, cele zrównoważonego rozwoju i Europejskiego Zielonego Ładu.

Założone nowe ramy monitorowania mają dotyczyć istniejących środowiskowych i klimatycznych ram monitorowania lub zarządzania. Ramy te będą w pełni zgodne z bieżącymi kierunkami prac z uwzględnieniem wyników osiągniętych w ramach Europejskiego Zielonego Ładu – takich jak: nowe ramy monitorowania różnorodności biologicznej i zerowego poziomu zanieczyszczeń i zaktualizowane ramy monitorowania gospodarki o obiegu zamkniętym.

Fundamentem monitorowania za pośrednictwem 8. EAP będą w głównej mierze istniejące dane, narzędzia monitorowania oraz sprawozdawczości, w przypadku państw członkowskich unikanie powielania i obciążenia administracyjnego oraz jego ograniczenie przy jednoczesnym zniwelowaniu luk wskaźnikowych (zerowy poziom emisji zanieczyszczeń i związek między środowiskiem i polityką socjalną).

2.1.24 Program na rzecz dalszego rozwoju zintegrowanej polityki morskiej - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1255/2011 z dnia 30 listopada 2011 r. ustanawiające Program na rzecz dalszego rozwoju zintegrowanej polityki morskiej

Cele ogólne Programu to:

- Rozwój i wdrażanie zintegrowanego zarządzania sprawami morskimi i sprawami dotyczącymi obszarów przybrzeżnych,
- Rozwój instrumentów przekrojowych,
- Ochrona środowiska morskiego oraz zrównoważona eksploatacja zasobów morskich i przybrzeżnych,
- Rozwój i wdrażanie strategii na rzecz basenów morskich,
- Zewnętrzna współpraca i koordynacja międzynarodowego wymiaru zintegrowanej polityki morskiej,
- Zrównoważony wzrost gospodarczy, zatrudnienie, innowacyjność i nowe technologie.

Na wdrożenie Programu przeznaczono 40 mln Euro w okresie od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2013 r., co pozwoli na kontynuację prac oraz umożliwi dalszy rozwój i dokładne określenie wariantów realizacji zintegrowanej polityki morskiej, zgodnie z założeniami zawartymi w sprawozdaniu z postępu prac (COM (2009) 540).

2.1.25 Bałtycki plan działania HELCOM 2021

Bałtycki Plan Działania przyjęli przedstawiciele poszczególnych rządów: Polski, Litwy, Łotwy, Estonii, Danii, Niemiec, Rosji, Szwecji i Finlandii. Konwencję podpisano 15 listopada 2007 roku w Krakowie podczas Narady Ministerialnej. Program ten był opracowywany niemal przez dwa lata przez kraje, będące członkami Komisji Helsińskiej (HELCOM). Wizją Planu jest dążenie do osiągnięcia zdrowego ekosystemu morza i zrównoważonego rozwoju w jego regionie, a priorytetowym celem jest osiągnięcie dobrego statusu ekologicznego Morza Bałtyckiego do 2021 r. Dla osiągnięcia tego celu przewidziano realizację szeregu działań zgrupowanych w cztery segmenty:

- Zapobieganie eutrofizacji, czyli nadmiernemu wzrostowi substancji odżywczych, prowadzących do nienaturalnego zakwitania glonów, a co za tym idzie do powstawania stref beztlenowych,
- Przeciwdziałanie zrzutom substancji niebezpiecznych, w tym rakotwórczych i toksycznych dioksyn (m.in. azotu, rtęci i fosforu),
- Zapewnienie przyjaznego dla środowiska transportu morskiego,
- Ochrona bioróżnorodności (bezpieczeństwo ewolucji oraz trwałości układów podtrzymujących życie w biosferze).

Bałtycki Plan Działania ma stać na straży naturalnego systemu Morza Bałtyckiego, aby zapewnić możliwość zrównoważonego użytkowania cennych zasobów morskich w przyszłości. Jednym z najważniejszych zobowiązań planu HELCOM była redukcja emisji związków powodujących eutrofizację (azotu i fosforu) do Bałtyku.

2.1.26 Plan ochrony zasobów wodnych Europy - COM(2012) 673 wersja ostateczna

Celem planu jest „usunięcie przeszkód, które utrudniają działania na rzecz ochrony zasobów wodnych Europy”. Plan swoim zakresem obejmuje zagadnienia związane z lepszym użytkowaniem gruntów, zapobieganiem zanieczyszczeniu wód, większą efektywnością wodną i odpornością zasobów wodnych, a także lepszym zarządzaniem gospodarką wodną. Wśród celów szczegółowych dokumentu wymienione zostały m.in.:

- Zmniejszenie nielegalnego poboru lub spiętrzania wody,
- Maksymalizacja stosowania środków w zakresie naturalnego potencjału retencyjnego (zielona infrastruktura),
- Ograniczenie ryzyka wystąpienia powodzi,
- Ograniczenie ryzyka wystąpienia suszy.

2.1.27 Biała Księga Adaptacja do zmian klimatu: europejskie ramy działania - COM(2009), 147, kwiecień 2009

Komisja Europejska opublikowała w 2009 r. białą księgę: „Adaptacja do zmian klimatu: Europejskie ramy działań, COM(2009) 147”, określając w niej zakres działań UE na okres 2009-2012 m.in. w ramach przygotowania unijnej strategii adaptacji do zmian klimatu, która ostatecznie została opublikowana przez KE w kwietniu 2013 r. (COM(2013) 216).

Główne cele formułowane na poziomie UE to: gromadzenie faktów i obserwacji z zakresu zmian klimatu, uwzględnienie adaptacji w kluczowych politykach UE, finansowanie adaptacji oraz szeroko pojęta współpraca nad badaniami.

2.1.28 Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/420 z dnia 13 marca 2019 r. zmieniająca decyzję nr 1313/2013/UE w sprawie Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności

Celem Decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady jest zapewnienie Unii lepszego wsparcia w sytuacjach kryzysowych dla obywateli w Europie jak i poza nią. Niniejszy cel ma być zrealizowany poprzez umocnienie Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności (UMOL).

Założony projekt realizuje zarówno proces stałego wzmacniania samego Mechanizmu, jak i wspólnotowej odporności na zagrożenia oraz zwiększenia zdolności do zarządzania ryzykiem państw uczestniczących. W omawianym dokumencie zaproponowano szereg działań (celów szczegółowych), w tym:

1. Wzmocnienie podejścia opartego na międzysektorowej i społecznej gotowości do celów zarządzania ryzykiem związanym z transgraniczną klęską lub katastrofą, w tym ustanowienie scenariusza odniesienia i elementów planowania na poziomie europejskim, z uwzględnieniem wpływu zmiany klimatu na ryzyko związane z klęskami i katastrofami;
2. Zapewnienie, aby Komisja miała możliwość bezpośredniego pozyskania odpowiedniego zabezpieczenia w postaci zdolności rescEU;
3. Zapewnienie, aby Komisja miała zdolności logistyczne niezbędne do świadczenia uniwersalnych usług lotniczych w przypadku sytuacji nadzwyczajnych, a także do zapewnienia natychmiastowego transportu i udzielenia pomocy;
4. Opracowanie elastyczniejszego systemu umożliwiającego reagowanie na sytuacje nadzwyczajne o dużej skali;
5. Zwiększenie roli Centrum Koordynacji Reagowania Kryzysowego w zakresie koordynacji operacyjnej i monitorowania w celu wsparcia szybkiej i skutecznej reakcji UE na różnorodne kryzysy wewnątrz Unii i poza jej granicami – w charakterze uzupełnienia istniejących mechanizmów reagowania kryzysowego i w zgodzie z obowiązującymi porozumieniami międzyinstytucjonalnymi;
6. Umożliwienie większych inwestycji w zapewnienie gotowości na poziomie Unii oraz dalsze uproszczenie zasad wykonania budżetu;
7. Umożliwienie wdrożenia środków na rzecz odbudowy i odporności w ramach unijnego mechanizmu ochrony ludności za pomocą finansowania z Instrumentu Unii Europejskiej na rzecz Odbudowy, zaliczanego do zewnętrznych dochodów przeznaczonych na określony cel zgodnie z art. 21 ust. 5 rozporządzenia finansowego.

Projekt zakłada wsparcie UMOL w wysokości 3 466,402 mln EUR z czego 1 278,782 mln EUR będą to środki w budżecie UE z działu 5 „Odporność, bezpieczeństwo i obrona” Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2021–2027, zaś 2 187,620 mln EUR to środki pochodzące z Europejskiego Instrumentu Odbudowy.

2.1.29 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/89/UE z dnia 23 lipca 2014 r. ustanawiająca ramy planowania przestrzennego obszarów morskich

Przedmiotem dyrektywy jest ustanowienie ram dla planowania przestrzennego obszarów morskich oraz zintegrowanego zarządzania strefą przybrzeżną. Celem dyrektywy jest propagowanie zrównoważonego wzrostu w gospodarce morskiej, zrównoważonego rozwoju obszarów morskich oraz zrównoważonego wykorzystania zasobów morza.

Dyrektywa zobowiązuje państwa członkowskie do ustanowienia i wprowadzenia w życie planu lub planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich oraz strategii zintegrowanego zarządzania strefą przybrzeżną, określając jednocześnie minimalne oraz szczegółowe wymagania dotyczące przygotowania tych dokumentów.

Przy pomocy swoich planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich państwa członkowskie dążą do wspierania zrównoważonego rozwoju sektora energii na morzu, transportu morskiego, sektora rybołówstwa i akwakultury oraz zachowania, ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego, w tym odporności na zmianę klimatu. Ponadto państwa członkowskie mogą realizować inne cele, takie jak propagowanie zrównoważonej turystyki i zrównoważone wydobycie surowców.

Plany zagospodarowania przestrzennego powinny zostać opracowane do 31 marca 2021 r.

2.1.30 Ramowa Dyrektywa w sprawie Strategii Morskiej

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r., ustanawia ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego. Państwa członkowskie są zobowiązane do podjęcia niezbędnych środków w celu osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu ekologicznego środowiska morskiego najpóźniej do 2020 r.

Celem jest:

- Ochrona i zachowanie środowiska morskiego, zapobieganie jego degradacji lub gdy jest to możliwe odtwarzanie ekosystemów morskich na obszarach gdzie uległy one niekorzystnemu oddziaływaniu,
- Zapobieganie i stopniowe eliminowanie zanieczyszczenia środowiska morskiego, aby wykluczyć znaczny wpływ na biologiczną różnorodność morską, ekosystemy morskie, zdrowie ludzkie i zgodne z prawem formy korzystania z morza, albo też znaczne dla nich zagrożenie.

2.1.31 Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. U. UE L z dnia 22 grudnia 2000 r.) Ramowa Dyrektywa Wodna

Celem ramowej dyrektywy wodnej jest osiągnięcie dobrego stanu wód najpóźniej w ciągu 15 lat od jej wejścia, a także:

„ustalenie ram dla ochrony śródlądowych wód powierzchniowych, wód przejściowych, wód przybrzeżnych oraz wód podziemnych, które:

- a) zapobiegają dalszemu pogarszaniu oraz chronią i poprawiają stan ekosystemów wodnych oraz, w odniesieniu do ich potrzeb wodnych, ekosystemów lądowych i terenów podmokłych bezpośrednio uzależnionych od ekosystemów wodnych;*
- b) promują zrównoważone korzystanie z wód oparte na długoterminowej ochronie dostępnych zasobów wodnych;*
- c) dążą do zwiększonej ochrony i poprawy środowiska wodnego między innymi poprzez szczególne środki dla stopniowej redukcji zrzutów, emisji i strat substancji priorytetowych oraz zaprzestania lub stopniowego wyeliminowania zrzutów, emisji i strat priorytetowych substancji niebezpiecznych;*
- d) zapewniają stopniową redukcję zanieczyszczenia wód podziemnych i zapobiegają ich dalszemu zanieczyszczeniu, oraz*
- e) przyczyniają się do zmniejszenia skutków powodzi i susz,*

a przez to przyczyniają się do:

- zapewnienia odpowiedniego zaopatrzenia w dobrej jakości wodę powierzchniową i podziemną, które jest niezbędne dla zrównoważonego, i sprawiedliwego korzystania z wód,
- znacznej redukcji zanieczyszczenia wód podziemnych,
- ochrony wód terytorialnych i morskich, oraz
- osiągnięcia celów odpowiednich umów międzynarodowych, w tym mających za zadanie ochronę i zapobieganie zanieczyszczaniu środowiska morskiego, poprzez wspólnotowe działanie na mocy art. 16 ust. 3, celem zaprzestania lub stopniowego wyeliminowania zrzutów, emisji i strat priorytetowych substancji niebezpiecznych, z ostatecznym celem osiągnięcia w środowisku morskim stężeń bliskich wartościom tła dla substancji występujących naturalnie i bliskich zeru dla syntetycznych substancji wytworzonych przez człowieka.”

2.1.32 Plan zagospodarowania odpadów z rozlewów olejowych powstałych na skutek wypadków morskich – etap I

Zamiarem dokumentu planu zagospodarowania odpadów z rozlewów olejowych powstałych na skutek wypadków morskich jest wsparcie operacyjne dla wszystkich instytucji państwowych, władz samorządowych, lokalnych, a także personelu, który jest w sposób bezpośredni zaangażowany w prowadzenie akcji ratowniczych ze szczególnym uwzględnieniem osób zajmujących się zagospodarowaniem odpadów. Cała procedura uwzględnia również działalność po akcji ratowniczej w postaci przywrócenia środowiska naturalnego do stanu pierwotnego.

Niniejsze opracowanie zakłada wsparcie w podejmowaniu decyzji dla dwóch obszarów:

1. Opracowanie planów przeciwdziałania dotyczących zagospodarowania odpadów z uwzględnieniem wyboru miejsca (miejsc) składowania zanim taka potrzeba nastąpi.
2. Stanowić wytyczne dla personelu odpowiedzialnego za zagospodarowanie odpadów po wystąpieniu zdarzenia.

Podstawowymi założeniami planowego zagospodarowania odpadów olejowych pochodzących z incydentów zanieczyszczenia morza są:

- minimalizacja odpadu w odniesieniu do jego masy i objętości,
- zachowanie maksymalnie jednorodnej struktury odpadu (odpadów).

2.1.33 Poradnik dotyczący uwzględniania problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko

Poradnik dotyczący uwzględniania problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko ma stanowić wsparcie dla państw członkowskich w udoskonaleniu sposobu włączenia niniejszych zagadnień do strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SOOŚ) prowadzonych na obszarze Unii Europejskiej.

Dokument w poszczególnych rozdziałach wprowadza do problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej w ujęciu SOOŚ, w tym informację na temat ich związków prawnych i praktycznych ze strategiczną oceną oddziaływania na środowisko, istotność uwzględnienia problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej na wczesnym etapie oceny. Poradnik wskazuje również główne problemy związane z łagodzeniem zmian klimatu, adaptacją do nich i różnorodnością biologiczną – np. jak ustalić zakres oceny tych zagadnień w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

Dokument zachęca do zastanowienia się nad powyższymi zagadnieniami poprzez następujące pytania:

- Jak istotne są kwestie zmian klimatu i różnorodności biologicznej w prowadzonej przez Państwa strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko?
- W jaki sposób plan lub program wpłynie na zmiany klimatu i różnorodność biologiczną, a jak one wpłyną na niego?
- Jakie zagadnienia związane ze zmianami klimatu i kwestią różnorodności biologicznej sprawiają największy problem w procesie oceny?
- Jaki ma to związek z zapotrzebowaniem na informacje – jakie są konieczne rodzaje informacji i źródła, jakie zainteresowane strony posiadają informacje i wiedzę w danych obszarach?
- Które kluczowe aspekty należy zawrzeć w szczegółowej ocenie i jak ważne będą te kwestie przy podejmowaniu decyzji?

2.1.34 Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie planu działania UE na rzecz eliminacji zanieczyszczeń wody, powietrza i gleby

Przedmiotowy komunikat jest jednym z głównych elementów Europejskiego Zielonego Ładu. Dokument ten wzywa Unię Europejską do lepszego monitorowania, raportowania, zapobiegania i naprawiania występujących zanieczyszczeń powietrza, wody, gleby oraz produktów konsumpcyjnych. Przedstawiono w nim całościową wizję, zgodnie z którą do 2050 r. zanieczyszczenia na świecie zostaną ograniczone do poziomów, które nie będą już szkodliwe dla zdrowia ludzi i naturalnych ekosystemów.

Plan łączy ze sobą wszystkie strategie polityczne UE, które mają istotny wpływ na zwalczanie zanieczyszczeń i zapobieganie im, ze szczególnym naciskiem na wykorzystanie do tego celu rozwiązań cyfrowych. Plan przewiduje przegląd odpowiednich przepisów UE w celu zidentyfikowania ewentualnych luk w unijnym prawodawstwie oraz dziedzin, w których spełnienie obowiązków prawnych wymaga poprawy wdrażania przepisów.

Aby umożliwić UE osiągnięcie do 2050 r. celu, jakim jest zdrowa planeta dla zdrowych ludzi, w planie działania określono najważniejsze cele w zakresie ograniczenia – do 2030 r. – zanieczyszczeń u źródła (w porównaniu ze stanem obecnym). Celem jest:

- poprawienie jakości powietrza, aby zredukować liczbę przedwczesnych zgonów spowodowanych zanieczyszczeniem powietrza o 55 %,
- poprawienie jakości wody poprzez ograniczenie ilości zanieczyszczeń, odpadów z tworzyw sztucznych w morzu (o 50 %) i uwalnianych do środowiska mikrodrobin plastiku (o 30 %),
- poprawienie jakości gleby poprzez ograniczenie utraty składników pokarmowych i stosowania pestycydów chemicznych o 50 %,
- ograniczenie o 25 % powierzchni ekosystemów UE, w których zanieczyszczenie powietrza zagraża różnorodności biologicznej,
- zmniejszenie o 30 % odsetka osób stale narażonych na hałas komunikacyjny oraz znaczne ograniczenie wytwarzania odpadów ogółem i zredukowanie o 50 % resztkowych odpadów komunalnych.

Ponadto w planie przedstawiono szereg inicjatyw przewodnich, np.:

- lepsze dostosowanie norm jakości powietrza do najnowszych zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia,
- przegląd norm jakości wody, m. in. w rzekach i morzach UE,
- ograniczenie zanieczyszczenia gleby i usprawnienie rekultywacji gleby,

- przegląd większości unijnych przepisów dotyczących odpadów w celu dostosowania ich do zasad czystej gospodarki o obiegu zamkniętym,
- dążenie do wdrożenia zasady zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń z produkcji i konsumpcji,
- przedstawienie tablicy wyników regionów UE w zakresie wydajności ekologicznej w celu promowania zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń we wszystkich regionach,
- ograniczenie nierówności w zakresie zdrowia spowodowanych faktem, że szkodliwe skutki dla zdrowia w nieproporcjonalnie dużym stopniu dotyczą osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji,
- zmniejszenie śladu zanieczyszczeniowego, jaki pozostawia UE poza swoimi granicami, poprzez ograniczenie wywozu szkodliwych i toksycznych produktów i odpadów do państw trzecich,
- uruchomienie żywych laboratoriów rozwijających ekologiczne rozwiązania cyfrowe i inteligentne rozwiązania na rzecz zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń,
- skonsolidowanie unijnych ośrodków wiedzy na temat zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń oraz zgromadzenie zainteresowanych stron w ramach platformy zainteresowanych stron w dziedzinie zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń,
- skuteczniejsze egzekwowanie zasady zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń wraz z organami ds. ochrony środowiska i innymi władzami.

Strategia UE w zakresie chemikaliów na rzecz zrównoważoności i plan działania przedstawiły kroki postępowania, które służą realizacji strategii UE „zero zanieczyszczeń” na rzecz nietoksycznego środowiska. Podejście to jest zgodne z celami UE w zakresie neutralności klimatycznej, zdrowia, różnorodności biologicznej i efektywnego gospodarowania zasobami oraz opiera się na inicjatywach w dziedzinie energii, przemysłu, mobilności, żywności, gospodarki o obiegu zamkniętym i rolnictwa.

2.2 Dokumenty strategiczne na szczeblu krajowym

2.2.1 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest strategicznym instrumentem zarządzania polityką rozwoju realizowaną przez instytucje państwa. W jednolitym systemie programowym przedstawia cele do realizacji w horyzoncie roku 2020 i 2030, określa wskaźniki ich realizacji, wskazuje sposób ich osiągania oraz określa najważniejsze projekty służące realizacji celów SOR. Wdrażanie tych projektów oraz stopień realizacji celów rozwojowych, określony wskaźnikami, będzie przedmiotem rozbudowanego systemu monitoringu i ewaluacji. Pozwoli to na zarządzanie realnymi procesami w gospodarce – i, w miarę potrzeb, aktualizowanie zarówno listy, jak i zakresu projektów.

Głównym celem SOR jest „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”. W Strategii wyszczególniono także cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);
- Cel szczegółowy II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);

- Cel szczegółowy III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE)

W SOR wskazano ponadto obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.

Strategia będzie realizowana z wykorzystaniem podejścia projektowego. Dokument wprowadza szeroką gamę inicjatyw, łącznie z ponad 180 projektami strategicznymi i flagowymi, które służą realizacji celów strategicznych. Ustala również system koordynacji i realizacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki oraz społeczeństwem.

W Strategii zawarte są rekomendacje dla polityk publicznych. Stanowi ona też podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym obowiązujących dokumentów strategicznych (strategii, polityk, programów). Do realizacji założonych celów i uszczegółowienia zapisów SOR służyć będą horyzontalne zintegrowane strategie rozwoju w poszczególnych obszarach.

2.2.2 Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Planowane działania w obszarze ochrony środowiska w Polsce wpisują się w priorytety w skali Unii Europejskiej i cele 7 Wspólnotowego programu działań w zakresie środowiska naturalnego. Zgodnie z ostatnim przeglądem wspólnotowej polityki ochrony środowiska do najważniejszych wyzwań należy zaliczyć:

- Działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju,
- Przystosowanie do zmian klimatu,
- Ochronę różnorodności biologicznej.

W powyższe wyzwania wpisuje się ochrona zasobów naturalnych w postaci racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi. Celem głównym PEP2030, przeniesionym bezpośrednio ze Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, jest rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców. Cele szczegółowe natomiast to:

- Środowisko i zdrowie – Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- Środowisko i gospodarka – Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,
- Środowisko i klimat – Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.

Z kolei do kierunków interwencji, mających przyczynić się do realizacji celów szczegółowych PEP2030, to m.in.:

- Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,

Ze względu na konieczność osiągnięcia dobrego stanu wód, przewidywane zmiany klimatu oraz rosnące oddziaływanie człowieka na środowisko, jakość oraz dostępność zasobów wód powierzchniowych i podziemnych będą jednym z najważniejszych środowiskowych uwarunkowań rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Jednocześnie gospodarowanie wodami musi odbywać się zgodnie z zasadą zwrotu kosztów za usługi wodne przy uwzględnieniu zasady „zanieczyszczający płaci”.

Interwencja w tym obszarze polegać będzie przede wszystkim na wdrożeniu jednolitej struktury zarządzania gospodarką wodną w układzie zlewniowym, odpowiedzialnej za wszystkie działania związane z wodą, w tym przede wszystkim za ochronę przed powodzią i suszą, jak również zaopatrzenie w wodę o odpowiedniej jakości i odprowadzenie ścieków. Kontynuowane będą: wsparcie realizacji przedsięwzięć mających na celu poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych zgodnie z wymogami dyrektyw unijnych oraz budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków na podstawie zaktualizowanego Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych w aglomeracjach.

- Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu.

Skuteczna ochrona zasobów różnorodności biologicznej i krajobrazu wymaga obiektywnej oceny i weryfikacji powierzchni chronionych. Działania zaplanowane do realizacji w ramach PEP2030 będą ukierunkowane przede wszystkim na zahamowanie spadku różnorodności biologicznej i ochronę siedlisk oraz cennych krajobrazów, a także na zwalczanie przestępczości w tym zakresie. Wsparcie uzyskają przedsięwzięcia związane z zachowaniem różnorodności biologicznej, rozwojem zielonej i błękitnej infrastruktury oraz projekty dotyczące ochrony in-situ lub ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych. Ochrona morskiej przyrody zapewniona będzie w ramach sieci Natura 2000, obejmującej obszary morskie, oraz poprzez ochronę gatunkową, a także ochronę wynikającą z porozumień międzynarodowych.

2.2.3 Polityka Energetyczna Polski do 2040 r. (przyjęta 02.03.2021)

Celem polityki energetycznej państwa jest bezpieczeństwo energetyczne, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych.

PEP2040 zawiera opis stanu i uwarunkowań sektora energetycznego. Wskazano 3 filary PEP2040 (Sprawiedliwa transformacja, Zeroemisyjny system energetyczny, Dobra jakość powietrza), na których oparto 8 celów szczegółowych wraz z działaniami niezbędnymi do ich realizacji, oraz projekty strategiczne.

Cele szczegółowe PEP2040 to:

- Cel szczegółowy 1: Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych,
- Cel szczegółowy 2: Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej,
- Cel szczegółowy 3: Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw ciekłych,
- Cel szczegółowy 4: Rozwój rynków energii,
- Cel szczegółowy 5: Wdrożenie energetyki jądrowej,
- Cel szczegółowy 6: Rozwój odnawialnych źródeł energii,
- Cel szczegółowy 7: Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji,
- Cel szczegółowy 8: Poprawa efektywności energetycznej.

Wśród kluczowych elementów PEP2040 znajdują się także związane ze środowiskiem, w tym mogących mieć wpływ na Morze Bałtyckie – są to:

- Energetyka wiatrowa na morzu - moc zainstalowana osiągnie:
 - ok. 5,9 GW w 2030 r.
 - do ok. 11 GW w 2040 r.
- Wzrost udziału OZE we wszystkich sektorach i ok. 10-16 GW w 2040 r. i technologiach. W 2030 r. udział OZE w końcowym zużyciu energii brutto wyniesie co najmniej 23%:

- nie mniej niż 32% w elektroenergetyce (głównie energia wiatrowa i PV)
- 28% w ciepłownictwie (wzrost 1,1 pp. r/r)
- 14% w transporcie (z dużym wkładem elektromobilności)
- Szereg działań zostanie nakierowanych na poprawę jakości powietrza, m.in.:
 - rozwój ciepłownictwa systemowego (4-krotny wzrost liczby efektywnych systemów ciepłowniczych do 2030 r.)
 - niskoemisyjny kierunek transformacji źródeł indywidualnych (pompy ciepła, ogrzewanie elektryczne)
 - odejście od spalania węgla w gospodarstwach domowych w miastach do 2030 r., na obszarach wiejskich do 2040 r.; przy utrzymaniu możliwości wykorzystania paliwa bezdymnego do 2040 r.
 - zwiększenie efektywności energetycznej budynków
 - rozwój transportu niskoemisyjnego, w szczególności dążenie do zeroemisyjnej komunikacji publicznej do 2030 r. w miastach pow. 100 tys. mieszkańców.

2.2.4 Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku

Głównym celem krajowej polityki transportowej przedstawionej w strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarczemu kraju.

Realizacja celu głównego w perspektywie do 2030 r. wymaga podjęcia następujących działań:

- budowy zintegrowanej i wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce;
- poprawy sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym;
- zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności (chodzi m.in. o promocję transportu zbiorowego);
- poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów;
- ograniczania negatywnego wpływu transportu na środowisko;
- poprawy efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.

W Strategii zawarto konkretne projekty strategiczne mające na celu stworzenie spójnej sieci autostrad, dróg ekspresowych i linii kolejowych o wysokim standardzie, rozwiniętej sieci lotnisk, portów morskich i żeglugi śródlądowej oraz systemów transportu publicznego. Założono realizację 22 projektów strategicznych wynikających ze Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i nowych projektów, kluczowych dla rozwoju systemu transportowego Polski.

W odniesieniu do infrastruktury transportu wodnego śródlądowego Strategia zakłada realizację następujących działań:

Działania do 2020 r.:

- opracowanie planu lub programu rozwoju śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym;
- kontynuacja działań na rzecz usunięcia aktualnych miejsc limitujących regularną żeglugę śródlądową na Odrzańskiej Drodze Wodnej poprzez prace utrzymaniowe i regulacyjne;
- dokończenie budowy stopnia wodnego Malczyce i jego pełne uruchomienie;

- kontynuacja działań na rzecz budowy stopni wodnych na Odrze w Lubiążu i Ścinawie;
- rozpoczęcie zagospodarowania dolnej Wisły poprzez zainicjowanie budowy stopnia wodnego poniżej Włocławka (pilne w krótkim okresie ze względu na zagrożenie bezpieczeństwa stopnia wodnego we Włocławku).

Działania do 2030 r.:

- realizacja planu lub programu rozwoju śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym, w tym służących m.in. poprawie dostępu do portów morskich;
- włączenie śródlądowych dróg wodnych w Polsce do sieci TEN-T;
- włączenie żeglugi śródlądowej w krajowy system transportu intermodalnego;
- przygotowanie analiz dotyczących uwarunkowań rozwoju transportu wodnego śródlądowego w zakresie przewozów pasażerskich na obszarach miejskich położonych nad śródlądowymi drogami wodnymi o szczególnym znaczeniu transportowym;
- rozwój innowacyjności w żegludze śródlądowej – prototyp barek śródlądowych, badania związane z wdrożeniem nowych rozwiązań w zakresie napędu barek śródlądowych oraz redukcji spalin;
- podjęcie decyzji w sprawie budowy połączenia wodnego śródlądowego Dunaj - Odra - Łaba (DOL) spełniającego wymogi klasy międzynarodowej;
- podjęcie decyzji w sprawie budowy Kanału Śląskiego;
- dalsze wdrażanie inteligentnych systemów transportowych – RIS;
- przywrócenie klas żeglowności na drogach wodnych o znaczeniu regionalnym.

W odniesieniu do transportu morskiego w perspektywie obowiązywania Strategii wymagana jest realizacja różnorodnych przedsięwzięć w ramach następujących działań (Działania do 2030 r.):

- kontynuacja prac w zakresie budowy nowej i modernizacji dotychczasowej infrastruktury portowej polskich portów morskich, a także zapewniającej dostęp do polskich portów morskich od strony morza i lądu; sztandarowe projekty do realizacji, w przypadku infrastruktury portowej, to: Port Centralny w Gdańsku, Port Zewnętrzny w Gdyni oraz Terminal Kontenerowy w Świnoujściu; budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską i modernizacja toru wodnego Świnoujście-Szczecin do głębokości 12,5 m – to z kolei największe inwestycje służące poprawie dostępu do portów od strony morza;
- aktywne uczestnictwo portów morskich w rozwoju przewozów intermodalnych oraz współpraca podmiotów zarządzających portami z operatorami terminali intermodalnych, a także dalszy rozwój projektów autostrad morskich;
- kontynuacja działań na rzecz rozwoju polskich portów morskich w sferze digitalizacji, IT itp.;
- kontynuacja działań mających na celu stworzenie warunków zachęcających armatorów do rejestracji statków pod polską banderą oraz odnowy taboru żeglugowego;
- rozwój infrastruktury paliw alternatywnych w portach morskich, tj. rozwój instalacji ruchomych i stałych, m.in. do bunkrowania skroplonego gazu ziemnego (LNG) oraz punktów zasilania statków energią elektryczną z lądu.

Wyżej wymienione działania w zakresie transportu morskiego wdrażane będą w ramach wskazanych w Strategii projektów strategicznych:

- Program rozwoju polskich portów morskich do 2030 roku
- Program wieloletni pn. „Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską na lata 2016-2022”
- Port Centralny w Gdańsku Port Zewnętrzny w Gdyni

- Terminal Kontenerowy w Świnoujściu
- Modernizacja toru wodnego Świnouście-Szczecin do głębokości 12,5 m
- Program wieloletni pn. „Utrzymanie dróg wodnych w rejonie ujścia Odry w latach 2019-2028”

W Strategii określono ponadto kierunek interwencji 5: ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko, obejmujący m.in. działania o charakterze innowacyjno-technicznym w zakresie zapobiegania zanieczyszczaniu morza i linii brzegowej.

2.2.5 Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 jest jedną ze strategii rozwoju, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1295) i zastępuje Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020 przyjętą uchwałą nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. (M.P. poz. 839).

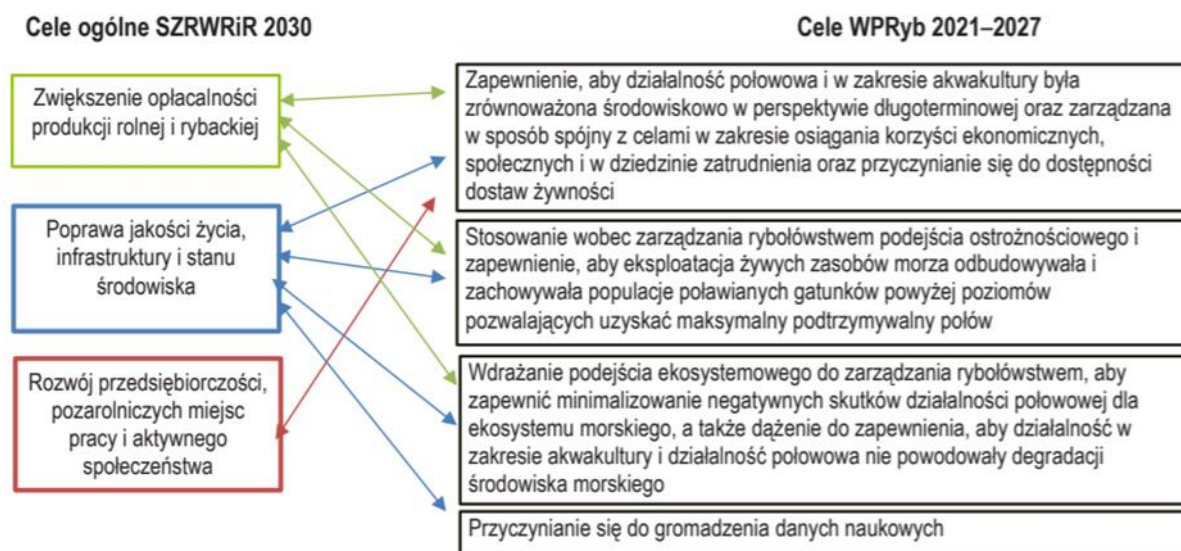
W strategii przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w wymiarze regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r. Działania SZRWIR 2030 będą finansowane z krajowych i zewnętrznych środków publicznych, do których należą m.in. środki pochodzące z budżetu UE na lata 2021-2027 (w tym m.in. Wspólnej Polityki Rolnej, polityki spójności, wspólnej polityki rybołówstwa oraz środki w ramach programu „Horyzont Europa”). Wsparciem dla finansowania z poziomu kraju będą środki rozwojowe jednostek samorządu terytorialnego i środki prywatne.

W planowanych działaniach do 2030 r. przewidziano:

- utrzymanie zasady, że podstawą ustroju rolnego będą gospodarstwa rodzinne;
- wspieranie zrównoważonego rozwoju małych, średnich i dużych gospodarstw rolnych;
- większe niż dotychczas wykorzystanie potencjału sektora rolno-spożywczego dzięki rozwojowi nowych umiejętności i kompetencji jego pracowników, a także przez wykorzystanie najnowszych technologii w produkcji i zastosowanie rozwiązań cyfrowych oraz tworzenie warunków do kreowania innowacyjnych produktów;
- budowanie konkurencyjnej pozycji polskiej żywności na rynkach zagranicznych, której znakiem rozpoznawczym będzie wysoka jakość i nawiązanie do najlepszych polskich tradycji, a także dostosowanie produktów rolno-spożywczych do zmieniających się wzorów konsumpcji (np. rosnącego zainteresowania żywnością ekologiczną);
- prowadzenie produkcji rolniczej i rybackiej z poszanowaniem zasad ochrony środowiska oraz dostosowanie sektora rolno-spożywczego do zmian klimatu, w tym m.in. w zakresie dostępności do wody;
- dynamiczny rozwój obszarów wiejskich we współpracy z miastami, którego efektem będzie stabilny i zrównoważony wzrost gospodarczy, zapewniający każdemu mieszkańcowi wsi godną pracę, a mieszkańcom miast dostęp do zdrowej, polskiej żywności;
- tworzenie warunków do poprawy mobilności zawodowej mieszkańców wsi oraz wykorzystywania przez nich szans na rozwój i zmianę kwalifikacji, wynikających z powstawania nowych sektorów gospodarki (jak np. biogospodarki).

Decydujące znaczenie dla kształtu ram strategicznych, określających kierunki rozwoju polskiego sektora rybactwa po roku 2020, mają wytyczne wynikające bezpośrednio z przepisów WPRyb. Celem głównym WPRyb jest zapewnienie w perspektywie długoterminowej zrównoważonego pod względem środowiskowym charakteru działalności w sektorze rybołówstwa i akwakultury oraz zarządzania nimi w sposób spójny z instrumentami niezbędnymi dla osiągnięcia rozwoju gospodarczego i społecznego.

Natomiast do jej celów operacyjnych należy zaliczyć: w zakresie rybołówstwa morskiego: zapewnienie równowagi między możliwościami połowowymi a dostępnymi zasobami; system wieloletniego zarządzania opartego na ekosystemie, osiągnięcie stanu zasobów ryb wykorzystywanych gospodarczo powyżej poziomu maksymalnego podtrzymywalnego połowu (MSY), redukcja w jak największym stopniu niechcianych połowów czy realizacja przez państwa członkowskie obowiązku wyładunku, zrównoważona akwakultura, pobudzanie rozwoju obszarów przybrzeżnych, spójny system gromadzenia danych oraz jako uzupełnienie reformy WPRyb – wspólna organizacja rynków produktów rybołówstwa. W SZRWRiR 2030 założono poniższe powiązanie celów SZRWRiR 2030 z celami WPRyb na lata 2021–2027:

Źródło: SZRWRiR 2030

2.2.6 Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Przyjęcie SOR, nowej średniookresowej strategii rozwoju kraju, spowodowało konieczność weryfikacji i aktualizacji dotychczas obowiązujących zintegrowanych strategii rozwoju, w tym Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL). Główny cel SRKL został określony jako rozwijanie kapitału ludzkiego przez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Dla realizacji celu głównego wyodrębniono cele szczegółowe, które obejmowały następujące działania: 1) Wzrost zatrudnienia, 2) Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych, 3) Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluceniem społecznym, 4) Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej, 5) Podniesienie kwalifikacji i kompetencji obywateli.

Cele te w świetle wyzwań postawionych w SOR pozostają wciąż aktualne. Obecnie jednak SRKL dynamizuje swoje działania w zakresie spójności społecznej – jednego z głównych obszarów koncentracji działań zdefiniowanych w SOR i odchodzi od dotychczasowego podziału na narzędzia, czyli działania na rzecz rozwijania kapitału ludzkiego przyporządkowane do poszczególnych etapów życia człowieka, by zastąpić je układem zaczerpniętym z SOR, tzn. obszarami koncentracji działań, kierunkami interwencji i przypisanymi do nich projektami strategicznymi i projektami uzupełniającymi.

Realizacja celu głównego oraz celów szczegółowych SRKL odbywać się będzie poprzez działania podejmowane na różnych etapach życia: od wczesnego dzieciństwa, poprzez edukację szkolną, edukację na poziomie wyższym, okres aktywności zawodowej i rodzicielstwa, do starości.

2.2.7 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

KSRR 2030 to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa do roku 2030. W KSRR 2030 odzwierciedlenie znajdują postanowienia „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” określone w filarze rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony.

Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE.

KSSR 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich.

W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście przełoży się na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.

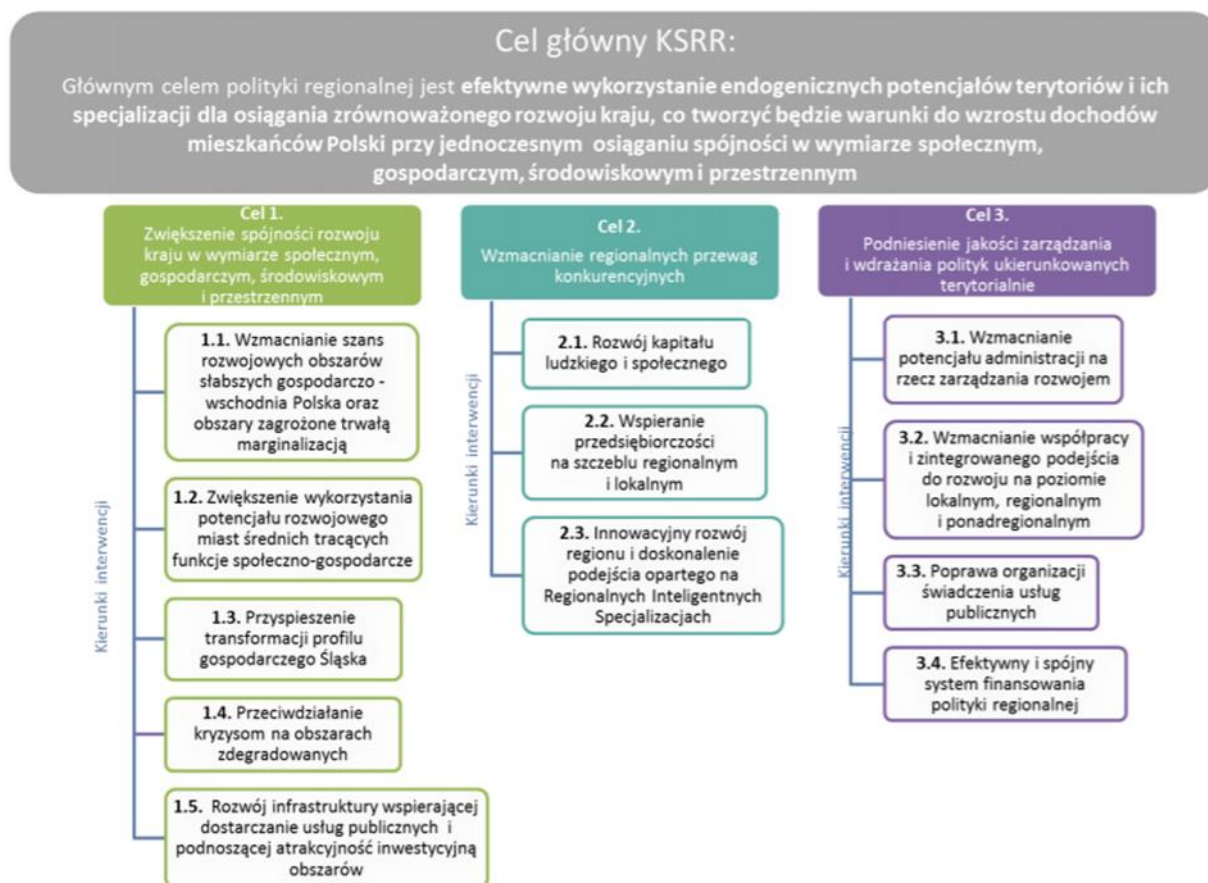
Jednym z celów KSRR jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie (będą to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).

Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. W związku z tym wspierane będą lokalne przedsiębiorstwa.

W strategii istotny nacisk położono na rozwijanie kompetencji administracji publicznej. Chodzi o umiejętności niezbędne do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspieranie powiązań między lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki.

W dokumencie przewidziano zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej. Strategia tworzy warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 realizowany będzie w oparciu o uzupełniające się trzy cele szczegółowe. Rolą KSRR jest powiązanie i koordynacja działań realizujących cele o charakterze horyzontalnym, jakimi jest wzmacnianie konkurencyjności wszystkich regionów, miast i obszarów wiejskich (cele 2 i 3) z celem 1 zapewniającym większą spójność rozwoju kraju, poprzez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Cel główny i cele szczegółowe polityki regionalnej zaprezentowano na rysunku poniżej:

Źródło: KSRR 2030

2.2.8 Polityka Morska RP do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (grudzień 2014 r.)

Celem strategicznym polityki morskiej państwa jest zwiększenie udziału sektora gospodarki morskiej w PKB oraz wzrost zatrudnienia w gospodarce morskiej.

Dla wzrostu świadomości roli oraz znaczenia zasobów morskich w rozwoju społeczno-gospodarczym naszego kraju kluczowe jest wskazanie następujących kierunków polskiej polityki morskiej:

1. Wzmocnienie pozycji polskich portów morskich

Cel: Poprawa konkurencyjności polskich portów morskich

2. Zwiększenie konkurencyjności transportu morskiego

Cel: Wzrost udziału polskich przewoźników morskich w przewozach międzynarodowych

3. Zapewnienie bezpieczeństwa morskiego

Cel: Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa morskiego

4. Poprawa stanu środowiska morskiego i ochrona brzegu morskiego

Cel 1: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego środowiska morskiego

Cel 2: Zapewnienie ochrony brzegów morskich oraz ujściowych odcinków rzek przymorskich przed zjawiskiem erozji

5. Stworzenie warunków dla rozwoju gospodarki morskiej opartej na wiedzy i kwalifikacjach

Cel 1: Zwiększenie udziału morskich badań naukowych wśród realizowanych projektów badawczych

Cel 2: Zdobycie pozycji lidera w kształceniu kadr morskich

6. Racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych środowiska morskiego

Cel 1: Eksploatacja złóż morskich zasobów mineralnych z obszaru szelfu kontynentalnego i głębi oceanicznych

Cel 2: Podniesienie atrakcyjności turystycznej polskiego wybrzeża

7. Zrównoważone zarządzanie rybołówstwem morskim

Cel: Racjonalna gospodarka żywymi zasobami morza

8. Wzmocnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju

Cel: Wykorzystanie obszarów morskich dla produkcji energii i dostaw surowców energetycznych

9. Usprawnienie zarządzania morskiego

Cel: Stworzenie sprawnego systemu zarządzania morskiego

2.2.9 Plan zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej

Art. 15 ust. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/89/UE z dnia 23 lipca 2014 r. ustanawiającej ramy planowania przestrzennego obszarów morskich (Dz. Urz. UE L nr 257 z 28.8.2014, str. 135) nakłada na każde państwo członkowskie UE obowiązek opracowania planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich jak najszybciej, a najpóźniej do dnia 31 marca 2021 r. Głównym celem planowania przestrzennego obszarów morskich jest określenie poszczególnych funkcji i sposobów wykorzystania obszarów morskich oraz zarządzanie występującymi na obszarach morskich konfliktami. Regulację sporządzania i przyjmowania planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów morskich RP wprowadzają przepisy rozdziału 9 w dziale II ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej wprowadzają.

W Planie uwzględnia się ważne pozwolenia na wznoszenie i wykorzystywanie sztucznych wysp, konstrukcji i urządzeń w polskich obszarach morskich oraz pozwolenia na układanie i utrzymywanie podmorskich kabli i rurociągów na morskich wodach wewnętrznych i morzu terytorialnym wydawane na podstawie przepisów tej ustawy. Część tekstowa Planu uwzględnia rozmieszczenie granic stref zamkniętych dla żeglugi i rybołówstwa oraz opis ogłaszanych okresowo stref niebezpiecznych dla żeglugi i rybołówstwa, ustanawianych ze względu na potrzeby obronności lub bezpieczeństwa państwa.

Plan obejmuje wody w części odnoszącej się do polskiej wyłącznej strefy ekonomicznej wraz ze strefą przyległą i morzem terytorialnym Rzeczypospolitej Polskiej oraz morskie wody wewnętrzne przylegające do morza terytorialnego położone pomiędzy linią podstawową morza terytorialnego i linią brzegu morskiego wraz z morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej. Plan nie obejmuje wód Zalewu Szczecińskiego, Wiślanego i Zalewu Kamieńskiego oraz tych znajdujących się w granicach portów.

Plan został sporządzony zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej oraz Ministra Infrastruktury i Budownictwa z 17 maja 2017 roku w sprawie wymaganego zakresu planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej (Dz. U. poz. 1025).

Proces planistyczny mający na celu opracowanie projektu Planu został przeprowadzony z zastosowaniem podejścia ekosystemowego, w konsultacji z interesariuszami i z wykorzystaniem najlepszych dostępnych danych i informacji.

Plan określa sposoby zagospodarowania przestrzeni i rozstrzygał potencjalne konflikty między nimi. W szczególności rozstrzyga o:

- kierunkach rozwoju transportu morskiego - uwzględniając ekonomikę żeglugi (m.in. rozwój portów, wzrost parametrów statków) i bezpieczeństwo żeglugi; uwzględniając dalszą intensyfikację i rozwój zespołu portów Szczecin-Świnoujście oraz portów w Gdańsku i Gdyni; dostosowując trasy żeglugowe do przyszłej sytuacji nawigacyjnej (pojawienie się nowych użytkowników przestrzeni morskiej); uwzględniając możliwość rozwoju turystyki morskiej, wskazując ku temu najbardziej predestynowane miejsca;
- obszarach przeznaczonych pod rozwój energetyki - wskazując obszary i warunki pozyskiwania energii odnawialnej (z uwzględnieniem wydanych już pozwoleń) oraz zabezpieczając przestrzeń na infrastrukturę przyłączeniową; zabezpieczając możliwości przestrzennego podłączenia farm wiatrowych do krajowej sieci energetycznej i do ewentualnej szyny bałtyckiej; uwzględniając potencjalną budowę elektrowni jądrowej na wybrzeżu; uwzględniając fakt, że porty Kołobrzeg, Darłowo, Ustka, Łeba i Władysławowo mogą stać się portami bazowymi dla usług związanych z budową i eksploatacją elektrowni wiatrowych na morzu;
- obszarach przeznaczonych dla górnictwa morskiego - wskazując obszary i warunki poszukiwania i rozpoznawania złóż kopalin oraz wydobywania kopalin ze złóż; chroniąc rozpoznane i udokumentowane złoża surowców mineralnych oraz złoża perspektywiczne, a także zapewniając możliwość prowadzenia badań w celu pełnego rozpoznania tych zasobów;
- rozmieszczeniu infrastruktury technicznej - wskazując obszary i warunki rozbudowy infrastruktury technicznej w ramach korytarzy infrastrukturalnych (również wielofunkcyjnych), w tym miejsca połączenia infrastruktury na styku lądu i morza, tak aby uwzględnić potrzeby sieci energetycznych, ochrony brzegów oraz bezpieczeństwo mieszkańców gmin nadmorskich;
- obszarach ważnych dla zachowania rybołówstwa – zapewniając warunki bezpiecznej migracji ryb dwuśrodowiskowych; uwzględniając potrzeby rybołówstwa (dostęp do akwenów połowowych, do miejsc połowu i wyładunku); uwzględniając zmienność czasową i przestrzenną tarła gatunków ryb mających duże znaczenie gospodarcze; zabezpieczając dostęp do łowisk na obszarze Rynny Słupskiej;
- obszarach przeznaczonych pod rozwój akwakultury – wskazując potencjalne obszary przeznaczone na akwakulturę;
- obszarach chronionych – wskazując obszary i warunki ochrony środowiska i przyrody zapewniające ochronę kluczowych siedlisk polskich obszarów morskich i łączność między nimi; uwzględniając cenne przyrodniczo obszary morskie; biorąc pod uwagę obszary wyznaczone rozporządzeniem Ministra Środowiska pod prowadzenie badań w ramach projektu wychwytywania i składowania CO₂; zabezpieczając przestrzeń pod prowadzenie badań środowiskowych obszarów mało rozpoznanych, jak i przestrzeń dla badań prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska; biorąc pod uwagę lokalizację potencjalnych Morskich Stacji Monitoringowych, mających służyć prowadzeniu badań i monitoringu środowiska morskiego; uwzględniając rzeki przymorza jako ważne korytarze ekologiczne w celu zapewnienia ich drożności od strony morza; uwzględniając obszary cenne przyrodniczo na lądzie, tak aby minimalizować negatywne oddziaływanie na nie od strony obszarów morskich; uwzględniając potencjalne zmiany klimatu i wymagania związane z adaptacją do tych zmian;

- rozmieszczeniu inwestycji celu publicznego – wskazując planowane rozmieszczenie inwestycji celu publicznego, zawartych w programach zadań rządowych, w szczególności, o których mowa w art. 48 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym¹.

Plan pokrywa około 97% polskich obszarów morskich i stanowi kompleksową regulację w zakresie morskiego planowania przestrzennego. Plan wykonano na podstawie opracowanego w 2015 roku „Studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich wraz z analizami przestrzennymi”.

2.2.10 Studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego Polskich Obszarów Morskich wraz z analizami przestrzennymi

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/89/UE z dnia 23 lipca 2014 r., ustanawiająca ramy planowania przestrzennego obszarów morskich, nakazuje krajom członkowskim sporządzenie planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich do 2021 roku.

„Studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich wraz z analizami przestrzennymi” stanowi dokument identyfikujący i analizujący uwarunkowania fizyczno-geograficzne, przestrzenne, prawne, gospodarcze, społeczne i przyrodnicze dla potrzeb sporządzenia planów zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich.

Celem studium było zebranie i analiza informacji dla potrzeb sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego wybranej części polskich obszarów morskich. W pierwszym rzędzie dotyczą one stanu ekosystemu morskiego. Studium prezentuje również istniejące sposoby wykorzystania polskich obszarów morskich (żegluga, rybołówstwo, podwodna infrastruktura energetyczna i teletechniczna, obszary wojskowe i inne). Dla zapewnienia spójności zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich i lądowych, w studium zawarte są również analizy dotyczące terenów lądowych, przylegających do analizowanych obszarów morskich. W studium zebrano także informacje na temat planowanych i potencjalnych sposobów wykorzystania obszarów morskich (m.in. energetyka odnawialna, górnictwo, marikultura i inne).

Studium obejmuje polskie obszary morskie w rozumieniu Ustawy o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej, w części odnoszącej się do wyłącznej strefy ekonomicznej i morza terytorialnego RP oraz pasa wód morskich położonego pomiędzy linią podstawową morza terytorialnego i granicami działek ewidencyjnych obszaru lądowego, przylegających do wód morskich. Opracowanie obejmuje również morskie wody wewnętrzne Zatoki Gdańskiej. Przedmiotem studium nie są wody w granicach portów oraz Zalewów Szczecińskiego i Wiślanego.

2.2.11 Program ochrony brzegów morskich

Program został ustanowiony Ustawą z dnia 28 marca 2003 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Program ochrony brzegów morskich”. Ostatnie zmiany zostały wprowadzone 25 września 2015 roku, a zaczęły obowiązywać z początkiem roku 2016.

Ustawa z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy o ustanowieniu programu wieloletniego „Program ochrony brzegów morskich

¹ Wykaz prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów (<https://archiwum.bip.kprm.gov.pl/kpr/form/r381410519,Projekt-rozporzadzenia-Rady-Ministrow-w-sprawie-przyjecia-planu-zagospodarowania.html>)

„Art. 2. W ramach Programu podejmuje się zadania dotyczące:

- 1) budowy, rozbudowy i utrzymywania systemu ochrony brzegów morskich przed erozją morską i powodzią od strony morza;
- 2) zapewnienia minimalnych poziomów bezpieczeństwa brzegu morskiego określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 37 ust. 1a ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2013 r. poz. 934 i 1014 oraz z 2015 r. poz. 1642);
- 3) monitorowania brzegów morskich, a także wykonywania czynności, prac i badań dotyczących ustalenia aktualnego stanu brzegu morskiego na całej długości polskiego wybrzeża;
- 4) zapewnienia położenia brzegu morskiego po odwodnej stronie granicznej linii ochrony brzegu morskiego określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 37 ust. 1a ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej.”

2.2.12 Program rozwoju polskich portów morskich do 2030 roku

Przedmiotowy Program rozwoju polskich portów morskich ma charakter dokumentu operacyjno-wdrożeniowego, który realizuje cele dwóch Strategii: „Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz „Strategia Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.). Cele nawiązują do problematyki rozwoju portów morskich, zgodnie z ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Poruszony w niniejszym dokumencie zakres przestrzenno-podmiotowy obejmuje cztery porty morskie o fundamentalnym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Gdynia, Gdańsk, Szczecin oraz Świnoujście), a także pozostałe porty i przystanie morskie będące przedmiotem wzrostu dla regionalnego, jak i lokalnego otoczenia.

Głównym celem Programu jest trwałe umocnienie polskich portów morskich i umieszczenie jako liderów wśród portów morskich basenu Morza Bałtyckiego w postaci kluczowych węzłów globalnych łańcuchów dostaw dla Europy Środkowo-Wschodniej. Ponadto, zwiększenie udziału portów w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju, w tym uwzględniając również jako zakres przestrzenno-podmiotowy infrastrukturę dostępu do portów morskich zarówno od strony morza, jak i lądu.

W Programie zostały sformułowane również cele szczegółowe takie jak:

- Cel 1 Dostosowanie oferty usługowej portów morskich do zmieniających się potrzeb rynkowych.
- Cel 2 Stworzenie bezpiecznego oraz przyjaznego dla środowiska systemu portowego.

Celom szczegółowym przypisano wynikające z nich priorytety o charakterze inwestycyjnym, do których należą:

- Priorytet 1 Rozwój infrastruktury portowej oraz infrastruktury zapewniającej dostęp do portów od strony morza oraz jej dostosowanie do zmieniającej się struktury ładunkowej i rozwoju pozostałych funkcji gospodarczych,
- Priorytet 2 Integracja portów z innymi uczestnikami łańcuchów transportowych poprzez rozwój infrastruktury dostępu do portów morskich od strony lądu,
- Priorytet 3 Digitalizacja polskich portów morskich,
- Priorytet 4 Zapewnienie bezpieczeństwa uczestników ruchu portowego,
- Priorytet 5 Uwzględnianie w działalności portowej przepisów i standardów środowiskowych.

2.2.13 Projekt Krajowego Planu Zwalczania Zagrożeń i Zanieczyszczeń Środowiska Morskiego (z dn. 12.02.2019 r.)

Głównym celem Krajowego Planu Zwalczania Zagrożeń i Zanieczyszczeń Środowiska Morskiego zwanego dalej „Krajowym Planem” jest zapewnienie sprawnej i skutecznej akcji ratowniczej w przypadku wystąpienia incydentu zagrażającemu lub mogącemu zagrozić środowisku morskiemu w polskim obszarze odpowiedzialności bądź mającemu negatywny wpływ na interesy Rzeczypospolitej Polskiej.

Przedmiotowy Projekt Planu obejmuje również nadrzędność Planu Akcji Poszukiwawczych i Ratowniczych (SAR). W ramach ochrony środowiska Krajowy Plan uwzględnia plany przeciwdziałania zanieczyszczeniom, w postaci:

- Okrętowych planów zapobiegania rozlewom olejowym (SOPEP);
- Planów zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń dla wód portowych podmiotów prowadzących działalność w granicach portów;
- Planów zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń dla wód portowych podmiotów zarządzających portem lub przystanią;
- Planów podmiotów prowadzących działalność poza obszarami portów, w szczególności przemysłowych instalacji morskich związanych z poszukiwaniem i wydobywaniem ropy naftowej i gazu. W tym przypadku Krajowy Plan funkcjonuje jako plan zewnętrzny w rozumieniu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/30/UE z dnia 30 czerwca 2013 r. w sprawie bezpieczeństwa działalności związanej ze złożami ropy naftowej i gazu ziemnego na obszarach morskich.

2.2.14 Projekt Aktualizacji Programu Monitoringu Wód Morskich

Przedmiotowy Projekt Aktualizacji Programu Monitoringu Wód Morskich jest jednym z elementów strategii morskiej, który wdraża się w celu ochrony środowiska wód morskich.

Zaplanowany program monitoringowy pozwala na realizację badań środowiska morskiego, co z kolei ma za zadanie umożliwić zarówno przeprowadzenie oceny stanu środowiska morskiego, oceny osiągnięcia celów środowiskowych jak również oceny skuteczności wprowadzonych działań. Działania dążą do utrzymania lub poprawy stanu środowiska morskiego.

Aktualizacja programu wód morskich została opracowana na podstawie wytycznych w zakresie wymagań raportowych Grupy Roboczej ds. Wymiany Danych, Informacji i Wiedzy - WG DIKE (Reporting on the 2020 update of Article 11 for the Marine Strategy Framework Directive, VERSION 3.0 - NOVEMBER 2019 – DRAFT).

Aktualizacja programu monitoringu obejmowała następujące kroki:

1. Nową decyzję Komisji (UE) 2017/848 z dnia 17 maja 2017 r. ustanawiającą kryteria i standardy metodologiczne dotyczące dobrego stanu środowiska wód morskich oraz specyfikacje i ujednolicone metody monitorowania i oceny;
2. Rewizję programu monitoringu przyjętego przez Radę Ministrów w 2015 roku;
3. Analizę aktualizacji wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich przeprowadzonej w 2018 roku i przyjętej uchwałą Rady Ministrów nr 8 z dnia 18 stycznia 2019 r. (Dz. U. 2019 poz. 230);
4. Program monitoringu HELCOM uzgodniony regionalnie;

5. Ustalenia wynikające z aktualnych prac koordynowanych przez Sekretariat HELCOM nad opracowaniem wskaźników dla III Holistycznej Oceny stanu środowiska Bałtyku oraz uwzględnienie ustaleń regionalnych HELCOM;

2.2.15 Rozporządzenie w sprawie sposobu organizacji zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na morzu

Rozporządzenie w sprawie sposobu organizacji zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na morzu określa:

- 1) sposób organizacji zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na polskich obszarach morskich, w tym łagodzenia negatywnych skutków dla flory i fauny, z uwzględnieniem opieki nad zaolejonymi zwierzętami;
- 2) jednostki organizacyjne współdziałające w zakresie zwalczania zagrożeń na morzu z Morską Służbą Poszukiwania i Ratownictwa (Służbą SAR);
- 3) podmiot właściwy do opracowania krajowego planu zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń środowiska morskiego, jego elementy składowe oraz sposób opracowania, konsultowania i ogłaszania tego planu;
- 4) zadania organów administracji morskiej w zakresie funkcjonowania systemu zwalczania zanieczyszczeń na morzu;
- 5) zadania i uprawnienia Służby SAR w organizowaniu i koordynowaniu akcji zwalczania zagrożeń lub zanieczyszczeń na morzu;
- 6) zasady i sposób udostępniania w ramach współpracy międzynarodowej informacji o gotowości do zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń środowiska morskiego.

2.2.16 V aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (aKPOŚK 2017)

Podstawowym instrumentem wdrożenia postanowień dyrektywy 91/271/EWG jest Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych. Celem Programu, przez realizację ujętych w nim inwestycji, jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami. KPOŚK jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich, o RLM większej od 2 000, w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Program koordynuje działania gmin i przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych w realizacji infrastruktury sanitacji na ich terenach. KPOŚK zatwierdzony został przez Rząd RP w dniu 16 grudnia 2003 r. Program ten zawiera wykaz aglomeracji o RLM $\geq 2\ 000$, wraz z jednoczesnym wykazem niezbędnych przedsięwzięć w zakresie budowy, rozbudowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych oraz budowy i modernizacji zbiorczych systemów kanalizacyjnych, jakie należy zrealizować w tych aglomeracjach w terminie do końca 2015 r.

Rada Ministrów przyjęła piątą aktualizację KPOŚK 31 lipca 2017 r. Przyjęta przez rząd aktualizacja zawiera listę zadań zaplanowanych przez samorządy do realizacji w latach 2016-2021. AKPOŚK 2017 dotyczy 1587 aglomeracji o równorzędnej liczbie mieszkańców 38,8 mln), w których zlokalizowanych jest 1769 oczyszczalni ścieków komunalnych. Aglomeracje ujęte w aktualizacji zostały podzielone na priorytety według znaczenia inwestycji oraz pilności zapewnienia środków. Z przedstawionych przez aglomeracje zamierzeń inwestycyjnych wynika, że w ramach piątej aktualizacji planowane jest wybudowanie 116 nowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadzenie innych inwestycji na 1010 oczyszczalniach. Planowane jest również wybudowanie 14 661 km nowej sieci kanalizacyjnej oraz zmodernizowanie 3 506 km sieci istniejącej. Potrzeby finansowe na realizację ww. przedsięwzięć wynoszą 27,85 mld zł.

2.2.17 Projekt VI aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (aKPOŚK 2020)

Obecnie przygotowywana jest kolejna VI aktualizacja KPOŚK. Projekt AKPOŚK 2020 dotyczy 1 463 aglomeracji (37,4 mln RLM), które obsługiwane są przez 1 639 oczyszczalni ścieków komunalnych. Zgodnie z przyjętą metodyką aglomeracjom tym przyznano priorytety, według znaczenia inwestycji, pilności zapewnienia środków oraz prawidłowości działań podejmowanych przez samorządy gminne. W wyniku prac nad aktualizacją i przeprowadzonej analizy ograniczono plany inwestycyjne dotyczące budowy sieci kanalizacji sanitarnej tych aglomeracji, dla których wskaźnik koncentracji określony w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 lipca 2018 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszarów i granic aglomeracji (Dz. U. z 2018 r. poz. 1586) nie został spełniony. W ślad za odrzuceniem planów inwestycyjnych budowy sieci kanalizacyjnej ograniczono wysokość nakładów niezbędnych do jej wykonania. Z przedstawionych przez aglomeracje zamierzeń inwestycyjnych wynika, że w ramach szóstej aktualizacji planowane jest wybudowanie 66 nowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadzenie innych inwestycji na 1 040 oczyszczalniach (w tym likwidacja 43 oczyszczalni). Planowane jest również wybudowanie 5 777 km nowej sieci kanalizacyjnej oraz zmodernizowanie 5 211 km sieci. Po weryfikacji aglomeracji oraz realizacji zaplanowanych inwestycji w 2027 r., wszystkie zobowiązania wynikające z dyrektywy 91/271/EWG powinny spełnić 1 344 aglomeracje, o łącznej RLM wynoszącej 35,8 mln, co stanowi 95,7% całego generowanego przez aglomeracje ładunku. Natomiast potrzeby finansowe na realizację ww. przedsięwzięć wynoszą razem 24,49 mld zł.

2.2.18 Plany Gospodarowania Wodami na obszarach dorzeczy (PGW) / II aktualizacja Planów Gospodarowania Wodami

Ramowa Dyrektywa Wodna (Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej) zobowiązuje wszystkie państwa członkowskie do podjęcia działań na rzecz ochrony śródlądowych wód powierzchniowych, wód przejściowych, wód przybrzeżnych oraz wód podziemnych. Jej celem jest osiągnięcie do 2015 r., a w uzasadnionych przypadkach do 2021 lub 2027 r., dobrego stanu wód i ekosystemów od nich zależnych. Ramowa Dyrektywa Wodna obowiązuje państwa członkowskie do opracowania planów gospodarowania wodami dla każdego obszaru dorzecza wyznaczonego w danym kraju.

Elementem Planów gospodarowania wodami jest podsumowanie działań przewidzianych dla danego obszaru w Programie wodno-środowiskowym kraju. Dotyczą one zarówno konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych jak i środków o charakterze administracyjnym, ekonomicznym, badawczym, informacyjnym czy edukacyjnym. PGW zawiera ponadto w szczególności ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód i obszarów chronionych oraz wykaz inwestycji oraz działań, które mogą spowodować nieosiągnięcie dobrego stanu wód lub pogorszenie dobrego stanu wód, spełniających warunki, spełniające kryteria wyznaczenia derogacji.

PGW są poddawane przeglądowi i aktualizacji cyklicznie co 6 lat i stanowią podstawę do podejmowania decyzji mających wpływ na stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości. Plany mają wpływ nie tylko na kształtowanie gospodarki wodnej, ale także na inne sektory, w tym m.in. na: przemysł, gospodarkę komunalną, rolnictwo, leśnictwo, transport, rybołówstwo, turystykę.

W pierwszym cyklu planistycznym zostały opracowane w 2009 r. i przyjęte uchwałą Rady Ministrów 22 lutego 2011 r. dla 10 obszarów dorzeczy, tj. dla Odry, Wisły, Dniestru, Dunaju, Jarftu, Łaby, Niemna, Pregoty, Świeżej, Ücker.

W drugim cyklu planistycznym prace nad aktualizacją PGW rozpoczęły się w 2014 r. Aktualizacje PGW zostały przyjęte przez Radę Ministrów w formie rozporządzeń 18 października 2016 r. i dla 10 (tych samych) obszarów dorzeczy. APGW obowiązują do czasu przyjęcia II aPGW - grudnia 2022 r.

W ramach III cyklu planistycznego zostały zweryfikowane m.in. podstawowe jednostki planistyczne, a więc jednolite części wód powierzchniowych wraz z typologią. Nowy podział jcw będzie umocowany w II aPGW i będzie obowiązywać formalnie od 2021 r. Zgodnie z RDW, II aPGW powinna nastąpić do 22 grudnia 2022 r. Obecnie Ustawa Prawo wodne wskazuje na 9 obszarów dorzeczy, tj. Wisły, Odry, Dniestru, Dunaju, Banówki, Łaby, Niemna, Pregoty, Świeżej, dla których opracowane zostaną PGW.

2.2.19 Program Wodno-Środowiskowy Kraju (aktualizacja PWŚK 2015)

Celem Programu Wodno-Środowiskowego kraju jest zebranie najważniejszych działań, których wdrożenie pozwoli na osiągnięcie przez wody celów środowiskowych do 2015 r. W myśl art. 4 ramowej dyrektywy wodnej, cele sformułowano następująco:

- Niepogarszanie stanu części wód,
- Osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla wód powierzchniowych,
- Dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych,
- Spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawie, w odniesieniu do obszarów chronionych,
- Zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji.

W Programie zestawiono działania dla realizacji założonych celów środowiskowych, których wypełnienie w określonym czasie pozwoli uzyskać efekty w postaci lepszego stanu wód. Analiza możliwości technicznych, finansowych oraz czasowych wykazała, iż niektóre z części wód nie osiągną do 2015 r. założonych celów środowiskowych. Zapisy ustawy - Prawo wodne i RDW dopuszczają takie „odstępstwo” w formie przedłużenia terminów lub ustalenia mniej rygorystycznych celów. Ustalenia zawarte w Programie powinny zostać przeniesione do innych dokumentów szczebla krajowego i regionalnego, poprzez uwzględnienie ich zapisów w strategiach, programach operacyjnych i rozwojowych, planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a także w planach i programach tematycznych związanych w sposób bezpośredni bądź pośredni z gospodarką wodną. Taka sytuacja powinna umożliwić pełne wdrożenie zaplanowanych działań.

RDW zakłada wykonywanie przeglądu programów działań w cyklach sześcioletnich, w celu dostosowania założonych działań do aktualnych warunków, z uwzględnieniem danych charakteryzujących stan wód, występujących presji oraz ich oddziaływań na stan zasobów wodnych.

Celem aktualizacji Programu wodno-środowiskowego kraju jest więc weryfikacja działań zaplanowanych w zatwierdzonym w 2010 r. PWŚK, pod kątem stopnia ich realizacji i skuteczności oraz wskazanie zaktualizowanych w wyniku tej analizy działań dla jednolitych części wód powierzchniowych, podziemnych oraz obszarów chronionych, których realizacja zapewni osiągnięcie założonych celów środowiskowych. Planowane działania zostały ukierunkowane na redukcję zidentyfikowanych wpływów presji oraz uzupełnione o działania zapewniające możliwość osiągnięcia ustalonych celów środowiskowych, również dla obszarów chronionych. W ramach aktualizacji Programu wodno-środowiskowego kraju wskazano zestawy działań dla JCWP rzecznych, jeziornych, przejściowych i przybrzeżnych, JCWPd oraz obszarów chronionych, których realizacja w latach 2016-2021 powinna doprowadzić do osiągnięcia celów środowiskowych ustalonych w aktualizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, o ile nie zostały dla części wód ustalone odstępstwa

czasowe do 2027 r. Należy jednak mieć na uwadze fakt, iż wszystkie JCWP i JCWPd uznane za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych nie osiągną wymaganego stanu do 2015 r.

Zaplanowane działania mają charakter zarówno ogólnokrajowy - konieczne są do wdrożenia w skali całego kraju lub są ukierunkowane na presje lub uwarunkowaniami zidentyfikowane w zlewniach JCWP i JCWPd oraz w obszarach chronionych. Działania podzielono zgodnie z wymaganiami RDW na działania podstawowe i uzupełniające. Jednakże obie te grupy działań są obligatoryjne do realizacji. Wszystkim działaniom przypisano jednostki odpowiedzialne za ich realizację, termin realizacji oraz oszacowane koszty. Zakłada się, że wszystkie działania, które są już wskazane w obowiązujących przepisach prawa, są i będą realizowane przez jednostki zobligowane do tego ustawowo. Kluczowe dla skuteczności programu jest bowiem wdrożenie wszystkich działań, w szczególności tych, które powinny być realizowane w sposób ciągły.

2.2.20 Krajowy program renaturyzacji wód powierzchniowych

Krajowy program renaturyzacji wód powierzchniowych jest jednym z działań ujętych w aktualizacji planów gospodarowania wodami (aPGW), stanowi realizację wymagań RDW, będąc tym samym odpowiedzią na zidentyfikowane presje hydromorfologiczne oraz pilne potrzeby poprawy stanu wód powierzchniowych.

Głównym celem opracowania było zaproponowanie Obszarów Wymagających Renaturyzacji oraz Obszarów Priorytetowych, w których działania renaturyzacyjne powinny zostać zrealizowane w pierwszej kolejności, biorąc pod uwagę uwarunkowania środowiskowe i ekonomiczne. Każdej jednolitej części wód powierzchniowych (aJCWP), która została zaliczona do tych obszarów, przypisano potencjalne zestawy działań renaturyzacyjnych, jednak doprecyzowanie i określenie konkretnego sposobu działania wymaga dalszych szczegółowych analiz w skali lokalnej².

Krajowy program renaturyzacji wód powierzchniowych należy traktować jako dokument wskazujący kierunki działań, jakie należy podjąć w poszczególnych aJCWP w celu osiągnięcia celów środowiskowych. Zdefiniowanie potrzeb renaturyzacji wskazanych w ten sposób aJCWP wynika z dostępnych danych o ich stanie. Określenie konkretnych sposobów renaturyzacji, w oparciu o dostępny materiał informacyjny i przyjętą metodykę doboru działań naprawczych, ma charakter kierunkowy i wymaga szczegółowych analiz w skali lokalnej. Finalne decyzje w zakresie planowanych do podjęcia działań oraz harmonogramu ich wdrażania zostaną podjęte na etapie opracowywania drugiej aktualizacji planów gospodarowania wodami (II aPGW)³.

W dokumencie zdefiniowano katalog potencjalnych działań renaturyzacyjnych mających zastosowanie do wód przejściowych i przybrzeżnych, w podziale na:

- Modyfikacje renaturyzujące w ramach prac utrzymaniowych, np.:
- Ograniczenie prac pielęgnacyjnych w strefie wydm białych do miejsc, w których oddziaływanie morza powoduje degradację i zubożenie składu gatunkowego siedliska przyrodniczego,
- Ograniczenia nasadzeń roślinności w strefie wydm białych do gatunków właściwych dla danego siedliska,
- Ograniczenia nasadzeń roślinności w strefie wydm szarych do gatunków właściwych dla danego siedliska,
- Zaniechanie odbudowy umacniania brzegu,
- Zaniechanie zasilania plaż,

² Źródło: <https://www.wody.gov.pl/index.php/pl/aktualnosci/734-wody-polskie-gotowe-do-dzialania-na-odrze>

³ Źródło: Krajowy program renaturyzacji wód powierzchniowych

- Zaniechanie ekstrakcji i niszczenia osadów dennych,
- Ograniczenie lub zaniechanie pogłębiania dna oraz składowania urobku bagrowanego w strefie wód przejściowych
- Działania dodatkowe w ramach zwykłego zarządzania wodami, np.:
- Odbudowa słonych mokradeł w strefie brzegowej wód przejściowych zasilanych wodami morskimi,
- Działania techniczne, np.:
- Likwidacja zbędnych obwałowań lub umocnień brzegu ograniczających wymianę wód morskich i śródlądowych,
- Likwidacja zbędnej zabudowy portowej. Likwidacja falochronów, pirsów i innych konstrukcji liniowej zabudowy,
- Działania w zlewni, np.:
- Usuwanie zbędnych barier ograniczających lub regulujących odpływ wód słodkich do morza szczególnie w rejonie zalewów i jezior przyziemnych,
- Likwidacja zbędnej zabudowy hydrotechnicznej w obrębie ujść rzecznych, estuariów,
- Działania pomocnicze, np.:
- Monitoring stanu hydromorfologicznego dna morskiego i brzegów wód przejściowych i przybrzeżnych,
- Uzupełnienie rozpoznania procesów abrazji, a w szczególności abrazji wtórnej w strefie brzegu morskiego,
- Wykup gruntów w strefie zagrożonej osuwiskami i abrazją klifów,
- Działania prawne dotyczące strefy nadbrzeżnej – zakazy.

Katalog działań renaturyzacyjnych dla wód przejściowych i przybrzeżnych (w tym brzegów morskich) w wersji rozbudowanej zamieszczono w Załączniku nr 9 do Krajowego programu renaturyzacji wód powierzchniowych, który zawiera opisy m.in. przedstawionych powyżej działań oraz ich zastosowanie.

W wyznaczaniu obszarów priorytetowych morskich przyjęto założenie, że pozostają one w ścisłej zależności ekosystemowej z aJCWP rzeczny, które do nich uchodzą oraz aJCWP jeziornymi przybrzeżnymi, w których to stwierdzono mierzalne problemy wpływające na obniżenie ich stanu ekologicznego, bądź zagrożenie dla osiągnięcia celów środowiskowych wskazanych dla przedmiotów ochrony obszarów chronionych.

W ramach opracowywania KPRWP przeprowadzono także badania pilotażowe, w tym dla aJCWP przybrzeżnego i aJCWP przejściowego:

- Polskie wody przybrzeżne Basenu Bornholmskiego (w powiązaniu z jez. Kopań),
- Zalew Pucki (w powiązaniu z odcinkiem ujściowym Redy).

2.2.21 Projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy

Projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) został opracowany w ramach projektu współfinansowanego ze środków POIS 2014-2020 pn. „Opracowanie planów przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy”.

Przedmiotowy plan stanowi pierwszy dokument planistyczny o randze krajowej podejmujący temat minimalizowania skutków suszy. Opracowanie planu wynika z postanowień dyrektyw i wytycznych unijnych (Ramowej Dyrektywy Wodnej), a także przepisów prawa krajowego (art. 184 ustawy Prawo wodne).

PPSS opracowany został na lata 2021-2027 r. i podlega aktualizacji nie rzadziej niż raz na 6 lat. Głównym celem zgodnie z nazwą Planu jest przeciwdziałanie skutkom suszy, który doprecyzowany jest przez cztery cele szczegółowe:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych,
- zwiększanie retencjonowania (magazynowania) wód,
- edukacja w zakresie suszy i koordynacja działań powiązanych z suszą,
- stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Z niniejszego dokumentu wynikają informacje m.in. na temat ilości zasobów wody dostępnej do użytkowania, proponowane działania inwestycyjne w zakresie budowy lub przebudowy urządzeń wodnych, służących zwiększeniu ilości zasobów wodnych i umożliwiającym korzystanie z nich, a także działania i kierunki proponowane w zakresie zdolności zatrzymywania wody w okresie suszy i ograniczenia jej skutków.

2.2.22 Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (oprac. 10.2013 r.)

Polska przygotowała Strategię adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu – SPA 2020, która jest elementem szerszego projektu badawczego KLIMADA, obejmującego okres do 2070 r. Analizowana strategia SPA 2020 bazuje na konkluzjach uzyskanych w ramach projektu KLIMADA.

SPA 2020 określa cele i kierunki działań adaptacyjnych niezbędne do realizacji, w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach do roku 2020, m.in. w: gospodarce wodnej, różnorodności biologicznej i obszarach prawnie chronionych, rolnictwie, leśnictwie, zdrowiu, budownictwie, transporcie, energetyce, obszarach górskich, strefie wybrzeża, gospodarce przestrzennej i obszarach zurbanizowanych.

Formułując działania SPA ustalono, że dokument powinien zawierać różne grupy działań adaptacyjnych, obejmujących zarówno przedsięwzięcia techniczne (np. budowę niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej i ochrony wybrzeża), jak i zmiany regulacji prawnych (np. zmiany w systemie planowania przestrzennego ograniczające możliwość zabudowy terenów zagrożonych powodzią, podtopieniami i osuwiskami, bardziej elastyczne procedury szybkiego reagowania na klęski żywiołowe), a także wdrożenie systemów monitoringu odnoszących się do poszczególnych dziedzin i obszarów.

Analizowane przestrzenne zróżnicowanie warunków klimatycznych Polski pokazuje, iż na przestrzeni lat zaszły niewielkie zmiany uśrednionych warunków klimatycznych, z tendencją wzrostową temperatury powietrza. Może to za sobą pociągać wzrost zmienności i częstsze występowanie w badanym okresie zjawisk ekstremalnych. Wzrost okresów upalnych ($t_{max} > 25^{\circ}\text{C}$) obejmuje cały kraj, podobnie jak spadek liczby dni z okresami mroźnymi ($t_{min} < -10^{\circ}\text{C}$). Konsekwencją zmian temperatury (zwłaszcza maksymalnej) jest trwałość okresów suchych i mokrych.

Okresy suche wydłużać się będą najbardziej we wschodniej i południowo-wschodniej Polsce, podobnie jak i okresy mokre. Natomiast w przypadku opadów ulewnych ($> 20\text{mm/dobę}$) wzrostu częstotliwości należy oczekiwać w Polsce południowej, zwłaszcza w rejonie Bieszczadów.

W Strategii SPA 2020 opisano m.in. wpływ zmian klimatu na sektor gospodarki wodnej do roku 2030. Podkreślono, iż Polska jest krajem o stosunkowo małych zasobach wodnych, jak również o niskiej efektywności ich użytkowania. Stąd w niektórych regionach Polski występują okresowe trudności w zaopatrzeniu w wodę.

Przeprowadzone analizy przepływów maksymalnych rzek nie wskazują na wyraźnie zaznaczony trend. Jednak w latach 1981 – 2000 częstotliwość ich występowania wzrosła dwukrotnie w porównaniu z okresem od 1961 do 1980. Różne formy powodzi będące zagrożeniem na praktycznie całym terytorium kraju, wynikają nie tylko ze zmian klimatycznych, ale również mogą być skutkiem działania czynników pochodzenia antropogenicznego.

2.2.23 Krajowy plan na rzecz energii i klimatu 2021-2030. Założenia i cele oraz polityki i działania (18.12.2019)

Dokument ten został opracowany w wyniku wypełnienia obowiązku nałożonego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany dyrektywy 94/22/WE, dyrektywy 98/70/WE, dyrektywy 2009/31/WE, rozporządzenia (WE) nr 663/2009, rozporządzenia (WE) nr 715/2009, dyrektywy 2009/73/WE, dyrektywy Rady 2009/119/WE, dyrektywy 2010/31/UE, dyrektywy 2012/27/UE, dyrektywy 2013/30/UE i dyrektywy Rady (UE) 2015/652 oraz uchylecia rozporządzenia (UE) nr 525/2013.

KPEiK składa się z trzech części – strategicznej i dwóch załączników o charakterze analitycznym⁴ :

- Założenia i cele oraz polityki i działania – wskazuje priorytety działań w pięciu wymiarach unii energetycznej, w tym m.in. cele na 2030 r. stanowiące krajowy wkład do realizacji unijnych celów klimatyczno-energetycznych tj. w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych, rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz poprawy efektywności energetycznej. Dokument wskazuje również polityki i działania, które mają doprowadzić do osiągnięcia wyznaczonych celów.
- Załącznik 1. Obecna sytuacja i prognozy przy istniejących politykach i środkach – tzw. Scenariusz Odniesienia (ODN) tj. bez wdrożonych działań przewidzianych w KPEiK.
- Załącznik 2. Ocena skutków planowanych polityk i środków – stanowi tzw. Scenariusz Polityki Klimatyczno-Energetycznej (PEK), który zawiera analizę skutków wdrożenia polityk i działań przewidzianych w KPEiK.

W przypadku modyfikacji celów lub strategicznych kierunków zawartych w krajowych politykach rozwoju, projektach strategii (np. w projekcie Polityki energetycznej Polski do 2040 r.), jak również nowych przesądzeń unijnych dotyczących średnio- i długoterminowej polityki klimatyczno-energetycznej (cele na 2030 r. i 2050 r.), Krajowy plan zostanie odpowiednio dostosowany, jeżeli zaistnieje taka konieczność.

Krajowy Program prezentuje zintegrowane podejście do wdrażania pięciu wymiarów unii energetycznej, tj.:

- Obniżenie emisyjności,
- Efektywność energetyczna,
- Bezpieczeństwo energetyczne,
- Wewnętrzny rynek energii,
- Badania naukowe, innowacje i konkurencyjność.

Krajowy Program określa następujące cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r.:

- -7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do poziomu w roku 2005,

⁴ Źródło: <https://www.gov.pl/web/klimat/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu>

- 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% będzie możliwy do osiągnięcia w sytuacji przyznania Polsce dodatkowych środków unijnych, w tym przeznaczonych na sprawiedliwą transformację), uwzględniając:
- 14% udziału OZE w transporcie,
- roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie.
- wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007,
- redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej.

Ponadto, *Krajowy Program* nawiązuje również do celów zawartych w innych dokumentach strategicznych, takich jak:

- Polityce ekologicznej Państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej, z dn. 16 lipca 2019 r.
- Strategii zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku, z dn. 24 września 2019 r.
- Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030, z dn. 15 października 2019 r.
- Projekcie Polityki energetycznej Polski do 2040 r. - strategii rozwoju sektora paliwowo-energetycznego (listopad 2019 r.).

2.2.24 Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2014-2020

Program stanowi kontynuację Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Programu działań na lata 2007-2013, jak również analogicznego dokumentu, obejmującego lata 2003-2006.

W 2018 r. przeprowadzono ewaluację śródkresową, natomiast w 2021 r., po okresie wdrażania Programu, powinna zostać przeprowadzona ewaluacja końcowa.

Celem nadrzędnym Programu jest poprawa stanu różnorodności biologicznej i pełniejsze powiązanie jej ochrony z rozwojem społeczno-gospodarczym kraju. W ramach Programu wyznaczono następujące cele strategiczne:

- Podniesienie poziomu wiedzy oraz kształtowanie postaw społeczeństwa związanych, z włączaniem się do działań na rzecz różnorodności biologicznej,
- Włączenie wybranych sektorów gospodarki w działania na rzecz różnorodności biologicznej,
- Zachowanie i przywracanie populacji zagrożonych gatunków i siedlisk,
- Efektywne zarządzanie zasobami przyrodniczymi,
- Utrzymanie i odbudowa ekosystemów oraz ich usług,
- Ograniczenie presji gatunków inwazyjnych i konfliktowych,
- Ograniczenie i łagodzenie skutków zmian klimatycznych,
- Ochrona różnorodności biologicznej poprzez rozwój współpracy międzynarodowej.

W celu dotyczącym zachowania i przywracania populacji zagrożonych gatunków i siedlisk zawarto m.in. zapisy „Skuteczną ochronę zagrożonym gatunkom można zapewnić jedynie poprzez ujęcie zakresów planów ochrony (i planów zadań ochronnych) w dokumentach planistycznych decydujących o sposobie gospodarowania na danym obszarze (m.in. planach gospodarowania wodami dorzecza, programie wodno- środowiskowym kraju, planach zarządzania ryzykiem powodziowym oraz w warunkach korzystania z wód dorzecza i zlewni (...)).

Dodatkowo w celu dotyczącym ograniczania skutków zmian klimatycznych zapisano: „Ochrona różnorodności biologicznej i adaptacja do zmian klimatu, jako zagadnienia horyzontalne nie powinny być rozpatrywane w oderwaniu od krajowych przedsięwzięć programowych czy planistycznych. Dlatego też opracowanie ogólnopolskiego projektu mającego na celu wskazanie obszarów, na których okresowe zalewy powinny być z powodów środowiskowych utrzymane, będzie miało ścisłe powiązanie z planami zarządzania ryzykiem powodziowym oraz z planami przeciwdziałania skutkom suszy”. W dokumencie wskazano opracowanie ogólnokrajowego programu renaturyzacji rzek ze wskazaniem metod ochrony przeciwpowodziowej przyjaznych dla przyrody.

2.2.25 Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, 2020

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego została zatwierdzona 12 maja 2020 roku.

Dokument ten ma na celu wspomóc realizowanie konstytucyjnych interesów narodowych (w dziedzinie bezpieczeństwa), jakimi są:

1. Strzeżenie niepodległości, nienaruszalności terytorialnej, suwerenności oraz zapewnienie bezpieczeństwa państwa i obywateli.
2. Kształtowanie porządku międzynarodowego, opartego na solidarnej współpracy i poszanowaniu prawa międzynarodowego, dającego gwarancje bezpiecznego rozwoju Polski.
3. Umacnianie tożsamości narodowej i strzeżenie dziedzictwa narodowego.
4. Zapewnienie warunków do trwałego i zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego oraz ochronę środowiska naturalnego.

Powyższe interesy narodowe tworzą filary bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Ich realizacja odbywa się poprzez osiąganie wynikających z nich celów strategicznych, wymagających zaplanowania i wdrożenia określonych zadań oraz posiadania i wykorzystania odpowiednich sił, środków oraz zdolności.

- Filar I: Bezpieczeństwo państwa i obywateli: Strzeżenie niepodległości, nienaruszalności terytorialnej, suwerenności oraz zapewnienie bezpieczeństwa państwa i obywateli.
- Filar II: Polska w systemie bezpieczeństwa międzynarodowego: Kształtowanie porządku międzynarodowego, opartego na solidarnej współpracy i poszanowaniu prawa międzynarodowego, dającego gwarancje bezpiecznego rozwoju Polski.
- Filar III: Tożsamość i dziedzictwo narodowe: Umacnianie tożsamości narodowej oraz strzeżenie dziedzictwa narodowego.
- Filar IV: Rozwój społeczny i gospodarczy. Ochrona środowiska: Warunki do trwałego i zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego oraz ochrona środowiska naturalnego będą zapewnione poprzez osiąganie następujących celów strategicznych i realizację wynikających z nich zadań oraz działań.

Interesy te mają być realizowane poprzez osiągnięcie celów strategicznych. Część z tych celów dotyczy bezpieczeństwa pojmowanego jako zachowanie dobrego stanu środowiska, gospodarki oraz zdrowia i bezpieczeństwa ludzi czy dotyczy bezpośrednio POM:

- Poprawić koordynację, ciągłość i kompleksowość opieki nad pacjentem w systemie ochrony zdrowia oraz podnieść jakość i dostępność świadczeń zdrowotnych, m.in. poprzez zwiększenie dostępu do infrastruktury ochrony zdrowia, produktów leczniczych o udowodnionej skuteczności, jakości i bezpieczeństwie, a także szersze zastosowanie telemedycyny.

- Podejmować działania z zakresu profilaktyki i edukacji zdrowotnej, wczesnej diagnozy i rehabilitacji. Rozszerzyć wsparcie dla osób niepełnosprawnych i niesamodzielnych. Rozwijać zdolności przeciwdziałania zagrożeniom epidemiologicznym.
- Realizować działania w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego kraju, w tym na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej tj. wód wewnętrznych, morza terytorialnego, strefy przyległej i wyłącznej strefy ekonomicznej, w ramach inwestycji celu publicznego, z uwzględnieniem wymogów bezpieczeństwa i obronności państwa oraz wynikających z tego potrzeb w zakresie ich finansowania.
- Wykorzystywać potencjał i szanse wynikające z nadmorskiego położenia Polski.
- Rozbudować porty morskie mające status portów w sieci bazowej TEN-T oraz porty o charakterze regionalnym.
- Realizować program rozwoju śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym, w tym służących m.in. poprawie dostępu do portów morskich oraz włączenie ich do sieci TEN-T.
- Zwiększyć dywersyfikację źródeł dostaw ropy naftowej i gazu ziemnego. Rozbudować istniejące zdolności importu gazu ziemnego (m.in. podniesienie zdolności odbiorczych terminala LNG w Świnoujściu) i budować nowe punkty wejścia do polskiego systemu przesyłowego (budowa gazociągu Baltic Pipe, budowa terminala LNG w Zatoce Gdańskiej).
- Stworzyć warunki do skutecznego egzekwowania przepisów w zakresie ochrony środowiska.
- Stworzyć spójną politykę ochrony, odbudowy i zagospodarowania zasobów wodnych z uwzględnieniem bezpieczeństwa żywnościowego kraju.
- Zintensyfikować działania na rzecz walki ze smogiem, rozwijać elektromobilność i wykorzystanie paliw alternatywnych, wspierać rozwój energetyki opartej na wykorzystaniu bezemisyjnych źródeł energii oraz usprawnić gospodarkę odpadami.
- Dostosować polityki i działania państwa do celów klimatycznych, uzgodnionych na forum organizacji międzynarodowych, związanych z transformacją energetyczną i osiągnięciem neutralności klimatycznej, w sposób uwzględniający specyfikę kraju oraz maksymalizujący ich pozytywny wpływ na poziom życia obywateli, rozwój gospodarczy kraju i konkurencyjność gospodarki, z wykorzystywaniem szans wynikających z wdrażania nowych technologii produkcji energii.
- Dążyć do zachowania wszystkich funkcji środowiska naturalnego, w tym lasów jako jednego z kluczowych elementów bezpieczeństwa ekologicznego kraju.

2.2.26 Strategia Działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2021-2024

Dokument Strategii ma na celu realizację zadań związanych z postępującym procesem zmian klimatycznych, a także walką z zanieczyszczeniem powietrza. Zakłada się wzmocnienie kierunku wydatkowania środków na cele związane z poprawą jakości powietrza oraz transformacji w kierunku gospodarki neutralnej klimatycznie. Cel ten ma polegać na ograniczeniu wykorzystania surowców kopalnych, a zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ciepła oraz efektywności energetycznej i gospodarki obiegu zamkniętego na poziomie gospodarstw domowych, przedsiębiorstw i regionów.

Strategia zakłada realizację następujących celów strategicznych:

- Cel 1. Realizacja celów środowiskowych w sposób zapewniający pełne wykorzystanie środków zagranicznych w zakresie priorytetów obsługiwanych przez Narodowy Fundusz;

- Cel 2. Efektywne i skuteczne angażowanie zasobów Narodowego Funduszu dla realizacji celów i priorytetów środowiskowych; 5
- Cel 3. Rozwój organizacyjny skoncentrowany na utrzymaniu wiodącej roli Narodowego Funduszu w systemie finansowania ochrony środowiska.

Ponadto Narodowy Fundusz dysponując, w okresie obowiązywania niniejszej Strategii, kwotą ok. 20 mld zł środków własnych, w okresie obowiązywania Strategii, będzie realizował także cele horyzontalne tj.:

- poprawę stanu środowiska przez wsparcie realizacji zobowiązań środowiskowych;
- pełną absorpcję środków pochodzących z UE i innych środków zagranicznych;
- wspieranie sprawiedliwej transformacji w kierunku niskoemisyjnej gospodarki;
- łagodzenie skutków spowolnienia gospodarczego wywołanego epidemią COVID-19;
- wdrażanie innowacji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, poprawy efektywności energetycznej (EE) i wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii (OZE), gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ), w tym ocen cyklu życia, wspieranie uzasadnionej ekonomicznie niskoemisyjności gospodarki i społeczeństwa oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy, rozwoju nowych technik i technologii służących między innymi racjonalnej gospodarce zasobami naturalnymi, zapobiegania powstawaniu lub ograniczenie emisji do środowiska;
- kształtowanie kompetencji ekologicznych.

2.2.27 Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022 (Uchwała nr 82/2019 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r.)

Biorąc pod uwagę wnioski płynące z realizacji i ewaluacji Programu 2014–2017, a także zmianę systemu ochrony zabytków wprowadzoną ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz niektórych innych ustaw, został sformułowany **cel główny Programu 2019–2022: „Stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami”**, który realizowany będzie przez trzy cele szczegółowe, podzielone na kierunki działania, tj.:

Cel szczegółowy 1: Optymalizacja systemu ochrony Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego

- Kierunek działań 1: Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym.
- Kierunek działań 2: Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym.

Cel szczegółowy 2: Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami opieki nad zabytkami

- Kierunek działań 1: Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami.
- Kierunek działań 2: Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.

Cel szczegółowy 3: Budowanie świadomości społecznej Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa wartości dziedzictwa kulturowego

- Kierunek działań 1: Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości.
- Kierunek działań 1: Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

3 Zestawienie celów wynikających z dokumentów i przyporządkowanie ich do strategicznych celów ochrony środowiska

Tab. 2 Zestawienie celów wynikających z dokumentów międzynarodowych i wspólnotowych i przyporządkowanie ich do strategicznych celów ochrony środowiska

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
Dokumenty strategiczne na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym											
1.	Konferencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zrównoważonego rozwoju Rio+20 - "Przyszłość jaką chcemy mieć"	Poprawa społecznej odporności na katastrofy naturalne, w tym m.in. powodzie i susze.			Wdrożenie zintegrowanego gospodarowania zasobami wodnymi, umożliwiającego m.in. zapewnianie dobrego stanu oraz ochronę przed zanieczyszczeniami morza.	Podnoszenie odporności na zmiany klimatu poprzez zwiększanie gotowości i zdolności do reagowania na skutki zmiany klimatu na obszarach morskich.					
2.	Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzona w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r. (Dz.U. 1996 nr 53 poz. 238)					Podjęcie środków zapobiegawczych dla przewidzenia, zapobieżenia lub zminimalizowania przyczyn zmian klimatu i złagodzenia ich negatywnych skutków. Rozwijanie i wypracowywanie planów m.in. dla ochrony i rekultywacji obszarów dotkniętych powodzią. Uwzględnianie zmian klimatu, w stopniu w jakim jest to możliwe, w projektach lub podejmowanych przedsięwzięciach, dla łagodzenia bądź adaptacji do zmian klimatu.					
3.	Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz.U. 2002 nr 184 poz. 1532)		Ochrona różnorodności biologicznej oraz zrównoważone użytkowanie jej elementów, m.in. poprzez: wspieranie ochrony ekosystemów i naturalnych siedlisk oraz utrzymywanie zdolnych do życia populacji gatunków w ich naturalnym otoczeniu; wspieranie racjonalnego i zrównoważonego z punktu widzenia środowiska rozwoju na obszarach sąsiadujących z obszarami chronionymi,								

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
			z uwzględnieniem zasadności wzmocnienia ochrony tych obszarów; odtwarzanie i przywracanie do stanu poprzedniego ekosystemów, które uległy degradacji; zapobieganie wprowadzaniu, kontrola lub tępienie tych obcych gatunków, które zagrażają ekosystemom, siedliskom lub gatunkom.								
4.	Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r. (Dz.U. 1978 nr 7 poz. 24, z późn. zm.)		Utrzymywanie obszarów wodno-błotnych (w tym ochrona, utrzymanie oraz racjonalne użytkowanie zasobów wędrownego ptactwa wodnego) zamieszczonych w Spisie oraz w miarę możliwości racjonalne użytkowanie innych obszarów wodno-błotnych.								
5.	Europejska Konwencja Krajobrazowa, sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r. (Dz.U. 2006 nr 14 poz. 98)							Ukierunkowanie na ochronę, gospodarkę oraz planowanie krajobrazu (zarówno krajobrazów, które mogą być traktowane jako krajobraz wyjątkowy, jak również obszarów krajobrazu pospolitego i zdegradowanego). Zintegrowanie krajobrazu z polityką w zakresie planowania regionalnego, urbanistycznego oraz wszelką inną polityką, która bezpośrednio lub pośrednio oddziałuje na krajobraz.			
6.	Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r.								Zapewnianie możliwie najskuteczniejszej ochrony i konserwacji oraz możliwie najbardziej aktywnej rewaloryzacji i ożywiania lub odtwarzania dziedzictwa		

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
	(Dz.U. 1976 Nr 32 poz. 190)								kulturalnego i naturalnego.		
7.	Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy, sporządzona w Grenadzie dnia 3 października 1985 r. (Dz.U. 2012 poz. 210)								Ochrona dziedzictwa architektonicznego rozumianego jako zabytki, zespoły budynków i tereny tworzące jednostkę urbanistyczną, mającą szczególną wartość historyczną, archeologiczną, artystyczną, naukową, społeczną lub techniczną.		
8.	Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona), sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz.U. 1996 nr 120 poz. 564)		Ochrona dziedzictwa archeologicznego, rozumiana m.in. jako próby pogodzenia ochrony dziedzictwa archeologicznego z planami zagospodarowania przestrzennego.								
9.	Konwencja "O zapobieganiu zanieczyszczeniom morza przez statki wszystkich typów i platformy wiertnicze" (MARPOL 73/78) (1973)		Ochrona przed zanieczyszczeniem wód morskich przez statki.	Ochrona przed zanieczyszczeniem wód morskich przez statki.							Ochrona przed zanieczyszczeniem wód morskich przez statki.
10.	Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, sporządzona w Bernie dnia 19 września 1979 r. (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263, z późn. zm.)		Ochrona gatunków dzikiej fauny i flory oraz ich siedlisk naturalnych rozumiana jako ogół działań zmierzających do zachowania populacji dzikiej fauny i flory na poziomie, który odpowiada w szczególności wymaganiom ekologicznym, naukowym i kulturowym lub dostosowywaniu populacji tych gatunków do tego poziomu, z uwzględnieniem wymagań gospodarczych, potrzeb rekreacyjnych oraz potrzeb zagrożonych lokalnie								

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
			podgatunków, odmian lub form. Ochrona obszarów ważnych dla gatunków wędrownych, usytuowanych na szlakach wędrówek i spełniających rolę terenów zimowania, odpoczynku, żerowania, rozmnażania lub pierzenia.								
11.	Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt sporządzona w Bonn dnia 23 czerwca 1979 r. (Dz.U. 2003 Nr 2 poz. 17)		Ochrona i, o ile jest to możliwe i właściwe, odtworzenia tych siedlisk gatunku wędrownego, które są ważne dla zapobieżenia groźbie zagłady. Zapobieganie, usuwanie, kompensowanie lub minimalizowanie niekorzystnego oddziaływania lub przeszkód poważnie utrudniających bądź uniemożliwiających wędrówkę gatunków. Zapobieganie, zmniejszanie lub kontrolowanie czynników stanowiących zagrożenie lub mogących zwiększyć zagrożenie gatunków, włącznie ze ścisłym kontrolowaniem wprowadzania gatunków egzotycznych lub kontrolowaniem bądź eliminowaniem takich gatunków już wprowadzonych.								
12.	Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego - KOM(2009) 248 wersja ostateczna				Podniesienie jakości wód morskich poprzez ograniczanie ryzyka wpływu nadmiaru związków organicznych i innych zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł lądowych.						
13.	Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego					Przeciwdziałanie zmianom klimatu (rozumiane jako ograniczanie emisji					

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
	rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu - KOM(2010) 2020 wersja ostateczna					gazów cieplarnianych i bardziej efektywne korzystanie z zasobów).					
14.	Zrównoważona Europa 2030	W ramach celu „Zagwarantowanie przemiany sprawiedliwej ze społecznego punktu widzenia”: - edukacja, szkolenia, uczenie się przez całe życie, - warunki pracy, - opieka zdrowotna oraz opieka długoterminowa, - włączenie społeczne i prawa mniejszości, - równouprawnienie płci. W ramach celu Zrównoważoność „Od pola do stołu”: - bogata w wartości odżywcze żywność dla rosnącej liczby ludności na świecie, - doprowadzenie do powstania ponad 200 mln miejsc pracy do 2050 r.				W ramach celu Zrównoważoność „Od pola do stołu”: - zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie odporności na zagrożenia związane z klimatem, W ramach celu „Od gospodarki linearnej do gospodarki o obiegu zamkniętym”: - gospodarka o obiegu zamkniętym może mieć zasadnicze znaczenie dla ograniczenia emisji gazów cieplarnianych,	W ramach celu „Zagwarantowanie przemiany sprawiedliwej ze społecznego punktu widzenia”: - rozwój obszarów wiejskich.			W ramach celu Zrównoważoność „Od pola do stołu”: - stworzenie nowej wartości ekonomicznej przekraczającej 1,8 bln euro do roku 2030, - doprowadzenie do powstania ponad 200 mln miejsc pracy do 2050 r, - generować wyższe dochody. W ramach celu „Od gospodarki linearnej do gospodarki o obiegu zamkniętym”: - gospodarka o obiegu zamkniętym może doprowadzić do powstania ponad 1 mln nowych miejsc pracy w całej UE do 2030 r. W ramach celu „Energia, budownictwo i mobilność gotowe na wyzwania przyszłości” - możliwość stworzenia 900 tys. miejsc pracy w obszarze technologii energii odnawialnej do roku 2030 pod warunkiem uruchomienia inwestycji sektora prywatnego i publicznego, - UE może zaoszczędzić 300 mld euro rocznie dzięki zmniejszeniu swojej zależności od paliw kopalnych.	W ramach celu Zrównoważoność „Od pola do stołu”: - pomoc w odbudowie zasobów naturalnych,
15.	Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 - Przywracanie	Wspieranie miast mających co najmniej 20 tys. mieszkańców we	Objęcie ochroną prawną co najmniej 30 % unijnych obszarów	Wyeliminowanie lub zminimalizowanie negatywnych skutków	Ograniczenie o 50 % stosowania pestycydów chemicznych i		Ograniczenie o 50 % stosowania pestycydów chemicznych i	Zasadzenie, z poszanowaniem zasad ekologicznych, 3 mld			Celem strategii jest zapewnienie, aby do 2030 r. europejska

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
	przrody do życia - COM(2020) 380 wersja ostateczna	wdrażaniu ambitnych planów zazieleniania obszarów miejskich przed końcem 2021 r.,	lądowych i 30 % unijnych obszarów morskich i wprowadzenie korytarzy ekologicznych w ramy realnej transeuropejskiej sieci Natura; Objęcie ochroną ściśłą co najmniej 30 % obszarów chronionych w UE, w tym wszystkie lasy pierwotne* i starodrzewy*; Zapewnienie skutecznego zarządzanie wszystkimi obszarami chronionymi, umożliwiając określenie jasnych celów i środków ochrony oraz ich odpowiednie monitorowanie, Zasadzenie, z poszanowaniem zasad ekologicznych, 3 mld drzew z myślą o różnorodności biologicznej. Wyeliminowanie lub zminimalizowanie negatywnych skutków działalności połowowej i wydobywczej na wrażliwe gatunki i siedliska, Wyeliminowanie przyłowu* gatunków morskich lub jego ograniczenie do poziomu umożliwiającego ich odbudowę i zachowanie.	działalności połowowej i wydobywczej na wrażliwe gatunki i siedliska, wyeliminowanie przyłowu* gatunków morskich lub jego ograniczenie do poziomu umożliwiającego ich odbudowę i zachowanie.	związanego z tym ryzyka, a także ograniczenie o 50 % stosowania bardziej niebezpiecznych pestycydów; Przywrócenie co najmniej 25 000 km rzek do stanu swobodnego przepływu.		związanego z tym ryzyka, a także ograniczenie o 50 % stosowania bardziej niebezpiecznych pestycydów; Objęcie co najmniej 25 % gruntów rolnych rolnictwem ekologicznym i znaczące podwyższenie poziomu stosowania praktyk agroekologicznych, rekultywacja znacznych obszarów z zanieczyszczoną glebą.	drzew z myślą o różnorodności biologicznej.			różnorodność biologiczna weszła na ścieżkę regeneracji z korzyścią dla przyrody, ludzi i klimatu.
16.	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Europejski Zielony Ład – KOM (2019) 640 wersja ostateczna	Celem jest ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego UE oraz ochrona zdrowia i dobrostanu obywateli przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami związanymi ze środowiskiem. Sprawiedliwy, zdrowy i przyjazny środowisku system żywnościowy.	Ochrona i odbudowa ekosystemów i bioróżnorodności;			Dostarczanie czystej, przystępnej cenowo i bezpiecznej energii; Zmobilizowanie sektora przemysłu na rzecz czystej gospodarki o obiegu zamkniętym; Zerowy poziom emisji zanieczyszczeń na rzecz nietoksycznego środowiska;	Fundusze europejskie, w tym fundusze na rozwój obszarów wiejskich, pomogą obszarom wiejskim w wykorzystaniu możliwości pojawiających się w gospodarce o obiegu zamkniętym i biogospodarce.			Budowanie i remontowanie w sposób oszczędzający energię i zasoby.	
17.	Komunikat komisji do Parlamentu	Zapobieganie przedostawaniu się			Zapobieganie powstawania erozji i		Ochrona i zrównoważone użytkowanie gleby,				

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
	Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Strategia tematyczna w dziedzinie ochrony gleby - KOM(2006) 231 wersja ostateczna.	substancji zanieczyszczających z gleby do upraw żywnościowych i paszowych, a także przedostawaniu się ich do organizmów zwierząt wykorzystywanych w produkcji żywności.			powstających w jej wyniku osadów w górnym biegu rzeki, które z kolei mogą prowadzić do zablokowania zapór i zniszczenia infrastruktury w dolnym biegu rzeki w innym kraju.		rozumiane jako zapobieganie dalszej jej degradacji i zachowywanie jej funkcji oraz przywracanie zniszczonej gleby przynajmniej do stanu odpowiadającego obecnemu lub planowanemu wykorzystaniu. Proponowana przez Komisję strategia opiera się na czterech filarach: (1) utworzenie ramowego prawodawstwa dotyczącego ochrony i zrównoważonego użytkowania gleby, jako cel główny; (2) włączenie kwestii ochrony gleby do polityk opracowywanych i realizowanych na poziomie krajowym i wspólnotowym; (3) uzupełnienie braków wiedzy w zakresie niektórych zagadnień w dziedzinie ochrony gleby poprzez prowadzenie badań wspieranych przez Wspólnotę oraz krajowych programów badawczych; (4) podnoszenie świadomości społecznej w kwestii potrzeby ochrony gleby.				
18.	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Budując Europę odporną na zmianę klimatu - nowa	Udoskonalenie wytycznych dotyczących uodparniania na zmianę klimatu oraz zachęcenie do ich stosowania w Europie i poza nią; Opracowanie ogólnounijnej oceny ryzyka zmiany klimatu i w większym stopniu				Promowanie i wspieranie korzystania z Centrum danych na temat ryzyka, aby harmonizować rejestrowanie i gromadzenie kompleksowych i szczegółowych danych dotyczących ryzyka i strat związanych ze zmianą klimatu oraz zachęcać do	Zaproponowanie w ramach nadchodzącej inicjatywy dotyczącej uprawy sprzyjającej pochłanianiu dwutlenku węgla przez glebę – rozwiązań dotyczących usuwania dwutlenku węgla oparte na zasobach przyrody, w tym rozliczania i			Opracowanie finansowych rozwiązań opartych na zasobach przyrody i wspieranie rozwijania metod finansowania i produktów finansowych, które uwzględniają przystosowanie się do zmiany klimatu w oparciu o zasoby przyrody;	Uwzględnienie przystosowania się do zmiany klimatu przy aktualizacji wytycznych dotyczących sieci Natura 2000 i zmiany klimatu oraz w wytycznych dotyczących zalesiania i ponownego zalesiania sprzyjającego różnorodności

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
	Strategia w zakresie przystosowania do zmiany klimatu {SEC(2021) 89 final} - {SWD(2021) 25 final} - {SWD(2021) 26 final}	uwzględni zagadnienia związane ze zmianą klimatu w unijnych praktykach w zakresie zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i zarządzania nimi; Dopracowanie kwestii związanych z gotowością i reagowaniem na poziomie UE na zagrożenia dla zdrowia wynikające ze zmiany klimatu, w tym poprzez ramy UE dotyczące zagrożeń dla zdrowia i w stosownych przypadkach, utworzenie planowanego urzędu ds. reagowania kryzysowego w sytuacjach zagrożenia zdrowia; Zacieśnienie współpracy z organizacjami normalizacyjnymi w celu uwzględnienia w ich normach odporności na zmianę klimatu oraz opracowania nowych norm dotyczących rozwiązań w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu; Wspieranie włączenia kwestii odporności na zmianę klimatu do kryteriów mających zastosowanie do budowy i renowacji budynków oraz infrastruktury krytycznej. Wspieranie przekwalifikowania pracowników w celu zapewnienia sprawiedliwej odporności dzięki kształceniu i szkoleniu poprzez EFS+;				zawierania partnerstw publiczno-prywatnych na szczeblu krajowym na potrzeby gromadzenia i udostępniania takich danych; Zaktualizowanie i rozbudowanie europejskiej platformy przystosowania się do zmiany klimatu jako źródła wiedzy na temat skutków zmiany klimatu i przystosowania się do niej, w tym łącząc różne źródła informacji, oraz jako mechanizm monitorowania i sprawozdawczości; Ustanowienie europejskiego obserwatorium ds. klimatu i zdrowia w ramach platformy Climate-ADAPT.	certyfikacji tego działania.			Zwiększenie wsparcia na rzecz ochrony potencjału zasobów genetycznych do przystosowania się do zmiany klimatu, w tym poprzez proponowanie przepisów dotyczących produkcji i wprowadzania do obrotu nasion.	biologicznej, jak również w przygotowywanej strategii leśnej;

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
		Erasmus+ i Europejski Korpus Solidarności; Zapewnienie egzekwowania obowiązującego prawodawstwa dotyczącego zatrudnienia i spraw socjalnych i w stosownych przypadkach, rozważenie zaproponowania nowych inicjatyw, które zwiększą ochronę pracowników przed skutkami zmiany klimatu. Opracowanie metody mierzenia potencjalnego wpływu zagrożeń związanych ze zmianą klimatu na finanse publiczne i przygotowuje narzędzia i modele służące do testowania warunków skrajnych oraz przeprowadzi rozmowy z państwami członkowskimi na temat lepszego uwzględnienia zmiany klimatu w krajowych ramach sprawozdawczych i fiskalnych; Propagowanie i większa koordynacja oraz komplementarność działań w zakresie pomocy doraźnej i odbudowy po klęsce żywiołowej, wspieranych z Funduszu Solidarności Unii Europejskiej i innych funduszy UE, aby zachęcić do stosowania zasady „lepszego odbudowywania”.									
19.	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady Dążenie do bardziej zrównoważonego rybołówstwa w UE:		Od 2020 r. stada ryb mają być zarządzane zgodnie z docelowym poziomem maksymalnego podtrzymywalnego								

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
	aktualna sytuacja i kierunki na 2021 r.		połowu. Głównym celem wniosków Komisji dotyczących stad w Atlantyku, Morzu Północnym i Morzu Bałtyckim będzie zatem utrzymanie lub osiągnięcie maksymalnego podtrzymywalnego połowu (FMSY) w przypadku stad objętych oceną MSY 16. Komisja w pełni wdroży plany zarządzania. Komisja albo zaproponuje wartość punktową MSY, albo skorzysta z przedziału MSY wskazanego przez ICES, jeżeli jest to dopuszczalne w ramach wieloletniego planu. W przypadku gdy ICES zaleci, aby nie prowadzić żadnych połowów stad docelowych, nacisk zostanie położony na ich odbudowę za pomocą działań naprawczych w ramach wieloletnich planów. Ponadto wnioski te będą w dalszym ciągu obejmować rozwiązania, które umożliwią skuteczne wdrażanie obowiązku wyładunku. Trwa współpraca z wszystkimi zainteresowanymi stronami w celu zapewnienia, aby stada objęte tymi planami jak najszybciej poddano pełnej ocenie naukowej dotyczącej MSY. We wniosku dotyczącym rozporządzenia w sprawie uprawnień do połowów na Morzu Śródziemnym i Morzu Czarnym zostaną określone, w celu wdrożenia planu MAP dla zachodniego Morza Śródziemnego w 2021 r.,								

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
			dalsze starania na rzecz ograniczenia odłowów w świetle celu planu MAP, jakim jest osiągnięcie FMSY na tym obszarze najpóźniej do 2025 r. na podstawie dostępnych opinii naukowych. Wniosek ten będzie również zawierał już obowiązujące środki Generalnej Komisji Rybołówstwa Morza Śródziemnego (GFCM), w tym te przyjęte w 2019 r., takie jak wieloletni plan dla stad dennych w Morzu Adriatyckim, oraz środki nadzwyczajne w odniesieniu do małych gatunków pelagicznych w Morzu Adriatyckim, środki dotyczące węgorza i TAC dla turkota w Morzu Czarnym, a także autonomiczne kwoty w odniesieniu do szprota w tym basenie								
20.	Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzona w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. (Dz.U. 2000 nr 28 poz. 346)		Zachowanie środowisk przyrodniczych i różnorodności biologicznej oraz ochrony procesów ekologicznych obszaru Morza Bałtyckiego i jego przybrzeżnych ekosystemów.		Zapobieganie i eliminowanie zanieczyszczeń środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego powstałych w wyniku działania substancji szkodliwych ze źródeł lądowych						
21.	Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych, sporządzona w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r. (Dz.U. 2003 Nr 78 poz. 702)		Zapewnienie zachowania ekosystemów i jeśli jest to niezbędne, ich restytuowanie.		Zapobieganie, kontrolowanie i zmniejszanie zanieczyszczenia wód, które powoduje lub może spowodować oddziaływanie transgraniczne. Zapewnienie użytkowania wód transgranicznych zgodnego z ekologicznie uzasadnionym i racjonalnym gospodarowaniem zasobami wodnymi, ich						

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
					zachowaniem i ochroną środowiska. Zapewnienie użytkowania wód transgranicznych w rozsądny i sprawiedliwy sposób, ze szczególnym uwzględnieniem ich charakteru transgranicznego w czasie prowadzenia działalności, która powoduje lub może spowodować oddziaływanie transgraniczne.						
22.	Program działań w zakresie środowiska do 2020 r. (7 th EAP) - "Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety" - Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. (Dz.U. L 354/171 z 28.12.2013)	Ochrona obywateli Unii przed związanymi ze środowiskiem naciskami i zagrożeniami dla zdrowia i dobrostanu.	Powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej, utrzymanie, a jeżeli to możliwe odtworzenie ekosystemów i pełnionych przez nie funkcji.		Ograniczenie presji na wody powierzchniowe, podziemne oraz morskie w celu utrzymania bądź poprawy ich dobrego stanu Zapewnienie zrównoważonej gospodarki obszarami przybrzeżnymi.						Uwzględnianie celów związanych z kapitałem naturalnym.
23.	Program działań w zakresie ochrony środowiska do 2030 r. (8 th EAP) – projekt										Uintensywnienie działań Unii w kierunku przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu, zieloną, zasobooszczedną oraz restoratywną z uwzględnieniem interesów społeczeństwa. Osiągnięcie celów środowiskowych ujętych w Agendzie 2030 oraz jej celów zrównoważonego rozwoju, które z kolei są całkowicie zgodne z celami środowiskowymi Europejskiego Zielonego Ładu.
24.	Program na rzecz dalszego rozwoju zintegrowanej polityki morskiej - Rozporządzenie Parlamentu				Ochrona i zachowanie środowiska morskiego i przybrzeżnego, a także zapobieganie ingerencji w środowisko morskie.	Łagodzenie skutków zmian klimatycznych dla środowiska morskiego i przybrzeżnego oraz dostosowywanie się do tych zmian.					

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
	Europejskiego i Rady (UE) Nr 1255/2011 z dnia 30 listopada 2011 r. ustanawiające Program na rzecz dalszego rozwoju zintegrowanej polityki morskiej				Morskie planowanie przestrzenne oraz zintegrowane zarządzanie strefą przybrzeżną. Zarządzanie oparte na ekosystemach oraz rozwoju lądowo-morskich powiązań.						
25.	Bałtycki plan działań HELCOM 2021		Ochrona bioróżnorodności (celem zapewnienia bezpieczeństwa ewolucji oraz trwałości układów podtrzymujących życie w biosferze).		Ograniczenie zanieczyszczeń Bałtyku oraz przywrócenie jego dobrego stanu ekologicznego do roku 2021, w tym m.in.: przeciwdziałanie eutrofizacji (nadmiernemu wzrostowi substancji odżywczych, prowadzących do nienaturalnego zakwitu glonów, a co za tym idzie do powstawania stref beztlenowych); przeciwdziałanie zrzutom substancji niebezpiecznych, w tym rakotwórczych i toksycznych (m.in. rtęci).						
26.	Plan ochrony zasobów wodnych Europy - COM(2012) 673 wersja ostateczna		Ochrona różnorodności biologicznej poprzez działania na rzecz odbudowy naturalnego potencjału retencyjnego (tzw. zielona infrastruktura, polegająca m.in. na odnowie obszarów nadbrzeżnych, terenów podmokłych oraz równin zalewowych) oraz ustanawiania pasów buforowych zapewniających ciągłość biologiczną między rzekami, a ich brzegami.		Równoważenie wszystkich działań, które mają wpływ na wodę w celu zapewnienia dostępności wody dobrej jakości i na potrzeby zrównoważonego i sprawiedliwego użytkowania.						
27.	Biała Księga Adaptacja do zmian klimatu: europejskie ramy działania - COM(2009), 147, kwiecień 2009					Zwiększanie zdolności adaptacji do zmian klimatu z punktu widzenia zdrowia, infrastruktury oraz produkcyjnych funkcji gruntów, m.in. poprzez					

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
						poprawę w zakresie zarządzania zasobami wodnymi i ekosystemami (rozumiane jako zwiększanie potencjału magazynowania wody przez ekosystemy), z uwzględnieniem kwestii adaptacji na obszarach przybrzeżnych i morskich.					
28.	Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/420 z dnia 13 marca 2019 r. zmieniająca decyzję nr 1313/2013/UE w sprawie Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności	Wzmocnienie współpracy między Unią a państwami członkowskimi oraz ułatwienie koordynacji w obszarze ochrony ludności w celu zapewnienia lepszego reagowania Unii w sytuacji wystąpienia klęsk żywiołowych i katastrof spowodowanych przez człowieka. Zwiększenie działań w zakresie zapobiegania i gotowości w obszarze ochrony ludności oraz zmniejszenie narażenia ludności na ryzyko powodziowe.	Podkreślenie wagi działań służących zmniejszeniu stopnia narażenia ludności, działalności gospodarczej, w tym infrastruktury krytycznej, dobrostanu zwierząt i przyrody, zasobów środowiskowych i zasobów kultury, takich jak różnorodność biologiczna, funkcje ekosystemów leśnych i zasoby wodne.	Podkreślenie wagi działań służących zmniejszeniu stopnia narażenia ludności, działalności gospodarczej, w tym infrastruktury krytycznej, dobrostanu zwierząt i przyrody, zasobów środowiskowych i zasobów kultury, takich jak różnorodność biologiczna, funkcje ekosystemów leśnych i zasoby wodne.	Podkreślenie wagi działań służących zmniejszeniu stopnia narażenia ludności, działalności gospodarczej, w tym infrastruktury krytycznej, dobrostanu zwierząt i przyrody, zasobów środowiskowych i zasobów kultury, takich jak różnorodność biologiczna, funkcje ekosystemów leśnych i zasoby wodne.	Podkreślenie wagi działań służących zmniejszeniu stopnia narażenia ludności, działalności gospodarczej, w tym infrastruktury krytycznej, dobrostanu zwierząt i przyrody, zasobów środowiskowych i zasobów kultury, takich jak różnorodność biologiczna, funkcje ekosystemów leśnych i zasoby wodne.	Podkreślenie wagi działań służących zmniejszeniu stopnia narażenia ludności, działalności gospodarczej, w tym infrastruktury krytycznej, dobrostanu zwierząt i przyrody, zasobów środowiskowych i zasobów kultury, takich jak różnorodność biologiczna, funkcje ekosystemów leśnych i zasoby wodne.		Podkreślenie wagi działań służących zmniejszeniu stopnia narażenia ludności, działalności gospodarczej, w tym infrastruktury krytycznej, dobrostanu zwierząt i przyrody, zasobów środowiskowych i zasobów kultury, takich jak różnorodność biologiczna, funkcje ekosystemów leśnych i zasoby wodne.	Podkreślenie wagi działań służących zmniejszeniu stopnia narażenia ludności, działalności gospodarczej, w tym infrastruktury krytycznej, dobrostanu zwierząt i przyrody, zasobów środowiskowych i zasobów kultury, takich jak różnorodność biologiczna, funkcje ekosystemów leśnych i zasoby wodne.	
29.	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiająca ramy planowania przestrzennego obszarów morskich z dnia 23 lipca 2014 r.		Powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i degradacji funkcji ekosystemów	Zmniejszanie zagrożeń związanych z zanieczyszczeniem mórz; Zrównoważone wykorzystywanie zasobów przybrzeżnych i morskich rozumiane jako zintegrowane planowanie przestrzenne obszarów morskich oraz zarządzanie strefą przybrzeżną.		Zapewnienie obszarom przybrzeżnym i morskim odporności na skutki zmiany klimatu.			Zwrócenie uwagi na podwodne dziedzictwo kulturowe jako jeden z elementów, które mogą zostać objęte planami zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich.	Zwrócenie uwagi na instalacje i infrastrukturę do poszukiwania, eksploatacji i wydobywania ropy naftowej, gazu oraz innych źródeł energii, minerałów i kruszy, a także wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych, jako elementy, które mogą zostać objęte planami zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich.	Wspieranie zachowania, ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego, w tym również odporności na zmianę klimatu.
30.	Ramowa Dyrektywa w sprawie Strategii Morskiej	zapobieganie i stopniowe eliminowanie zanieczyszczenia środowiska morskiego, aby wykluczyć znaczny wpływ na biologiczną różnorodność morską,	ochrona i zachowanie środowiska morskiego, zapobieganie jego degradacji lub gdy jest to możliwe odtwarzanie ekosystemów morskich na obszarach gdzie uległy								

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
		ekosystemy morskie, zdrowie ludzkie i zgodne z prawem formy korzystania z morza, albo też znaczne dla nich zagrożenie.	one niekorzystnemu oddziaływaniu -zapobieganie i stopniowe eliminowanie zanieczyszczenia środowiska morskiego, aby wykluczyć znaczny wpływ na biologiczną różnorodność morską, ekosystemy morskie, zdrowie ludzkie i zgodne z prawem formy korzystania z morza, albo też znaczne dla nich zagrożenie								
31.	Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U.UE L z dnia 22 grudnia 2000 r.) (Ramowa Dyrektywa Wodna)			Ochrona śródlądowych wód powierzchniowych, wód przejściowych, wód przybrzeżnych oraz wód podziemnych (zapobieganie dalszemu pogarszaniu, ochrona i poprawa stanu ekosystemów wodnych; zrównoważone korzystanie z wód; ochrona i poprawa środowiska wodnego poprzez zrzutów substancji priorytetowych; zapewnianie stopniowej redukcji i zapobieganie zanieczyszczeniu wód podziemnych; zmniejszanie skutków powodzi i susz).	Ochrona śródlądowych wód powierzchniowych, wód przejściowych, wód przybrzeżnych oraz wód podziemnych (zapobieganie dalszemu pogarszaniu, ochrona i poprawa stanu ekosystemów wodnych; zrównoważone korzystanie z wód; ochrona i poprawa środowiska wodnego poprzez zrzutów substancji priorytetowych; zapewnianie stopniowej redukcji i zapobieganie zanieczyszczeniu wód podziemnych; zmniejszanie skutków powodzi i susz).						
32.	Plan zagospodarowania odpadów z rozlewów olejowych powstałych na skutek wypadków morskich – etap I			Podstawowymi założeniami planowego zagospodarowania odpadów olejowych pochodzących z incydentów zanieczyszczenia morza są: - minimalizacja odpadu w odniesieniu do jego masy i objętości, - zachowanie maksymalnie jednnorodnej struktury odpadu (odpadów).							
33.	Poradnik dotyczący uwzględniania		Poradnik dotyczący uwzględniania			Poradnik dotyczący uwzględniania					

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
	problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko		problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko ma stanowić wsparcie dla państw członkowskich w udoskonaleniu sposobu włączenia niniejszych zagadnień do strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SOOŚ) prowadzonych na obszarze Unii Europejskiej.			problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko ma stanowić wsparcie dla państw członkowskich w udoskonaleniu sposobu włączenia niniejszych zagadnień do strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SOOŚ) prowadzonych na obszarze Unii Europejskiej.					
34.	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie planu działania UE na rzecz eliminacji zanieczyszczeń wody, powietrza i gleby	Poprawienie jakości powietrza, aby zredukować liczbę przedwczesnych zgonów spowodowanych zanieczyszczeniem powietrza o 55 proc., zmniejszenie o 30 proc. odsetka osób stale narażonych na hałas komunikacyjny.	Ograniczenie o 25 proc. powierzchni ekosystemów UE, w których zanieczyszczenie powietrza zagraża różnorodności biologicznej,	Poprawienie jakości wody poprzez ograniczenie ilości zanieczyszczeń, odpadów z tworzyw sztucznych w morzu (o 50 proc.) i uwalnianych do środowiska mikrodrobin plastiku (o 30 proc.),	Poprawienie jakości wody poprzez ograniczenie ilości zanieczyszczeń, odpadów z tworzyw sztucznych w morzu (o 50 proc.) i uwalnianych do środowiska mikrodrobin plastiku (o 30 proc.),		Poprawienie jakości gleby poprzez ograniczenie utraty składników pokarmowych i stosowania pestycydów chemicznych o 50 proc.,				Znaczne ograniczenie wytwarzania odpadów ogółem i zredukowanie o 50 proc. resztkowych odpadów komunalnych.

Źródło: Opracowanie własne

Tab. 3 Zestawienie celów wynikających z dokumentów krajowych i przyporządkowanie ich do strategicznych celów ochrony środowiska

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
Dokumenty strategiczne na szczeblu krajowym											
1.	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców (Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania). Poprawa jakości kapitału ludzkiego (Poprawa stanu zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej).	Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców (Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego).		Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców (Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód).		Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców (Ochrona gleb przed degradacją).	Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców (Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego).		Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów. Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł.	Oczekiwane rezultaty działań obejmują stopniowe zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, zwiększenie ilości retencjonowanej wody do 15-20%, poprawę stanu jednolitych części wód, poprawę jakości zarządzania obszarami Natura 2000, zmniejszenie konfliktogenności ochrony zasobów przyrodniczych oraz wykorzystanie surowcowe odpadów komunalnych.
2.	Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej		Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu.			Przeciwdziałanie zmianom klimatu, Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.	Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa.	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu.	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu.	Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym.	Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.
3.	Polityka Energetyczna Polski do 2040 r.	Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego, w tym Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw ciekłych. Działania nakierowane na poprawę jakości powietrza, m.in.: - rozwój ciepłownictwa systemowego (4-krotny wzrost liczby efektywnych systemów ciepłowniczych do 2030 r.) - niskoemisyjny kierunek transformacji źródeł indywidualnych (pompy ciepła, ogrzewanie elektryczne) - odejście od spalania węgla w gospodarstwach domowych w miastach				Szereg działań zostanie nakierowanych jest na poprawę jakości powietrza, m.in.: – rozwój ciepłownictwa systemowego (4-krotny wzrost liczby efektywnych systemów ciepłowniczych do 2030 r.) – niskoemisyjny kierunek transformacji źródeł indywidualnych (pompy ciepła, ogrzewanie elektryczne) – odejście od spalania węgla w gospodarstwach domowych w miastach do 2030 r., na obszarach wiejskich do 2040 r.; przy utrzymaniu możliwości wykorzystania paliwa bezdymnego do 2040 r.				Kluczowe elementy ujęte w PEP2040: - nie więcej niż 56% węgla w wytwarzaniu energii elektrycznej w 2030 r. co najmniej 23% OZE w końcowym zużyciu energii brutto w 2030 r. - wdrożenie energetyki jądrowej w 2033 r. - ograniczenie emisji GHG o 30% do 2030 r. (w stosunku do 1990 r.) - zmniejszenie zużycia energii pierwotnej o 23% do 2030 r. (w stosunku do prognoz zużycia z 2007 r.) - do 2040 r. potrzeby ciepłe wszystkich gospodarstw domowych pokrywane będą przez ciepło systemowe oraz przez zero- lub	

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
		do 2030 r., na obszarach wiejskich do 2040 r.; przy utrzymaniu możliwości wykorzystania paliwa bezdymnego do 2040 r. - rozwój transportu niskoemisyjnego, w szczególności dążenie do zeroemisyjnej komunikacji publicznej do 2030 r. w miastach pow. 100 tys. mieszkańców				– zwiększenie efektywności energetycznej budynków – rozwój transportu niskoemisyjnego, w szczególności dążenie do zeroemisyjnej komunikacji publicznej do 2030 r. w miastach pow. 100 tys. mieszkańców Do 2030 r. nastąpi redukcja emisji GHG o ok. 30% w stosunku do 1990 r. Wzrost udziału OZE we wszystkich sektorach i technologiach. W 2030 r. udział OZE w końcowym zużyciu energii brutto wyniesie co najmniej 23% – nie mniej niż 32% w elektroenergetyce (głównie en. wiatrowa i PV) – 28% w ciepłownictwie (wzrost 1,1 pp. r/r) – 14% w transporcie (z dużym wkładem elektromobilności) W 2030 r. udział węgla w wytwarzaniu energii elektrycznej nie będzie przekraczać 56%				niskoemisyjne źródła indywidualne, - rozbudowie ulegnie infrastruktura gazu ziemnego ropy naftowej i paliw ciekłych a także zapewniona zostanie dywersyfikacja kierunków dostaw. Energetyka wiatrowa na morzu moc zainstalowana osiągnie: ok. 5,9 GW w 2030 r. do ok. 11 GW w 2040 r.	
4.	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku	Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów	Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.	Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów.		Poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym	Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.	Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko		Budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce. Poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym. Poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.	

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
5.	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030	Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska.	Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska	Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej.	Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska	Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej.	Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska			Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej. Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa	
6.	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030	Wzrost zatrudnienia. Wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej. Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.									
7.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (Uchwała nr. 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r.)									Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym	Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, w tym przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
										Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach	
8.	Polityka morską Rzeczypospolitej Polskiej do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa morskiego	Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego środowiska morskiego, w tym zapobieganie introdukcji obcych gatunków inwazyjnych przenoszonych przez wody balastowe Racjonalna gospodarka żywymi zasobami morza	Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego środowiska morskiego					Podniesienie atrakcyjności turystycznej polskiego wybrzeża, w tym zapewnienie warunków umożliwiających trwałe zachowanie i utrzymanie podwodnego dziedzictwa kulturowego.	Poprawa konkurencyjności polskich portów morskich Wzrost udziału polskich przewoźników morskich w przewozach międzynarodowych Zwiększenie udziału morskich badań naukowych wśród realizowanych projektów badawczych Zdobycie pozycji lidera w kształceniu kadr morskich Eksploracja złóż morskich zasobów mineralnych z obszaru szelfu kontynentalnego i głębi oceanicznych Podniesienie atrakcyjności turystycznej polskiego wybrzeża Racjonalna gospodarka żywymi zasobami morzaWykorzystanie obszarów morskich dla produkcji energii i dostaw surowców energetycznych	Stworzenie sprawnego systemu zarządzania morskiego
9.	Plan zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej										Celem przyjęcia aktu jest stworzenie narzędzia dla koordynacji funkcjonalnej i przestrzennej działań, w szczególności dotyczących realizacji przedsięwzięć na obszarach morskich w sposób zrównoważony, tj. aby: - zapewnić efektywne wykorzystanie ich cech, zasobów i właściwości dla różnych celów

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
											społecznych i gospodarczych; - ograniczyć konflikty między użytkownikami oraz z otoczeniem; - zapewnić trwałość nieodnawialnych zasobów i procesów przyrodniczych w perspektywie obecnego i kolejnych pokoleń.
10.	Studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego Polskich Obszarów Morskich wraz z analizami przestrzennymi										Celem Studium było zebranie i analiza informacji dla potrzeb sporządzenia planu/planów zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich.
11.	Program ochrony brzegów morskich	Ochrona brzegów morskich przed erozją morską i powodzią od strony morza.								Ochrona brzegów morskich przed erozją morską i powodzią od strony morza.	
12.	Program rozwoju polskich portów morskich do 2030 roku									Głównym celem programu jest trwałe umocnienie polskich portów morskich jako liderów wśród portów morskich basenu Morza Bałtyckiego. Mają one pełnić rolę kluczowych węzłów, globalnych łańcuchów dostaw dla Europy Środkowo-Wschodniej i przyczynić się do większego rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Za cele szczegółowe uznano: - dostosowanie oferty usługowej portów morskich do zmieniających się potrzeb rynkowych, - stworzenie bezpiecznego oraz przyjaznego dla środowiska systemu portowego.	
13.	Projekt Krajowego Planu Zwalczania Zagrożeń i	W przypadku wystąpienia zanieczyszczenia morza i	Zwalczanie zagrożeń i zanieczyszczeń na morzu poprzez wdrożenie przez								

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
	Zanieczyszczeń Środowiska Morskiego	podejrzenia, że skażone mogą zostać żywe zasoby morza Okręgowy Inspektor Rybołówstwa może ograniczyć połowy, do zamknięcia akwenu rybołówstwa włącznie. Dyrektor właściwego terytorialnie urzędu morskiego ma prawo ograniczyć lub zamknąć żeglugę na wyznaczonym akwenie.	HOO (Szef Operacji Zwalczania Zanieczyszczeń na Morzu) następujących działań: - ocena zagrożenia i jego monitorowanie, - ograniczenie rozlewu, - zebranie zanieczyszczenia z powierzchni morza, - neutralizacja lub rozproszenie zanieczyszczenia. Monitorowanie zanieczyszczeń z powietrza, które m.in. pozwolą na wczesne ostrzeżenie o zagrożeniach dla strefy brzegowej lub obszaru odpowiedzialności innego państwa.								
14.	Projekt Aktualizacji Programu Monitoringu Wód Morskich	Monitoring parametrów w zakresie substancji szkodliwych w rybach i innych organizmach w zakresie cech C8 – substancje zanieczyszczające i efekty zanieczyszczeń i C9 – substancje szkodliwe w rybach i owocach morza mających przełożenie na bezpieczeństwo zdrowia ludzi.	Realizacja programów mających wpływ na bioróżnorodność: - gatunki mobilne – poziom śmiertelności/obrażeń spowodowanych działalnością rybacką (działania celowe i przypadkowe); - siedlisk pelagicznych - siedlisk bentosowych - gatunków nierodzimych - monitoringu stężeń substancji zanieczyszczających - monitoringu dźwięku w wodzie	Wprowadzenie działań mających na celu utrzymanie lub poprawę stanu środowiska morskiego. Realizacja programów mających wpływ na stan środowiska morskiego, w tym: - monitoringu parametrów fizykochemicznych w kolumnie wody, - monitoringu presji fizycznych na dno morskie, - monitoringu stężeń substancji zanieczyszczających w wodzie, - monitoringu zanieczyszczeń o charakterze nagłym, w tym rozlewów olejowych.				Realizacja programu monitoringu odpadów morskich mającego wpływ na walory krajobrazowe.			
15.	Rozporządzenie w sprawie sposobu	Rozporządzenie określa sposób organizacji	Rozporządzenie określa sposób organizacji	Rozporządzenie określa sposób organizacji							

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
	organizacji zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na morzu	zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na polskich obszarach morskich, w tym łagodzenia negatywnych skutków dla flory i fauny, z uwzględnieniem opieki nad zaolejonymi zwierzętami.	zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na polskich obszarach morskich, w tym łagodzenia negatywnych skutków dla flory i fauny, z uwzględnieniem opieki nad zaolejonymi zwierzętami.	zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń na polskich obszarach morskich, w tym łagodzenia negatywnych skutków dla flory i fauny, z uwzględnieniem opieki nad zaolejonymi zwierzętami.							
16.	V aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych – aKPOŚK 2017		Ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami.	Ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami.	Ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami.						
17.	Projekt VI aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych – aKPOŚK 2020		Ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami.	Ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami.	Ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami.						
18.	Plany Gospodarowania Wodami na obszarach dorzeczy – do 2021 r. / II aktualizacja Planów Gospodarowania Wodami			Osiągnięcie dobrego stanu wód.	Osiągnięcie dobrego stanu wód.						
19.	Program Wodno-Środowiskowy Kraju 2015				Program Wodno-Środowiskowy Kraju jest jednym z dokumentów planistycznych opracowywanych w celu programowania i koordynowania działań zmierzających do realizacji celów środowiskowych wskazanych w artykule 4 RDW, tj.: - nie pogarszanie stanu części wód, - osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla naturalnych części wód powierzchniowych, dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny dla						

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
					sztucznych i silnie zmienionych części wód oraz dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych, - spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawodawstwie, w odniesieniu do obszarów chronionych, (w tym m. in. narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie), - zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji.						
20.	Krajowy Program renaturyzacji wód powierzchniowych		Działania w ramach KPRWP obejmują m.in. odtworzenie różnorodności hydromorfologicznej, przywracanie ciągłości cieków (zarówno dla organizmów wodnych, jak i dla transportu rumowiska) i przywracanie ciągłości wód powiązanych ze sobą ekosystemowo, poprzez przywracanie innych naturalnych procesów środowiskowych.		Poprawa warunków hydromorfologicznych wód powierzchniowych poprzez ich renaturyzację, obejmującą między innymi odtwarzanie naturalnego charakteru cieków, odtwarzanie stref zalewu dla wód rzecznych oraz morskich, odbudowę trzcinowisk, mokradeł, łąk zalewowych.	Zmniejszenie wrażliwości wód i ekosystemów od wód zależnych na skutki suszy i innych zmian klimatu.		Zwiększenie zasobów wodnych w krajobrazie poprzez odtwarzanie polderów i obszarów mokradłowych w dolinach i przywracaniu naturalnego reżimu przepływu.		Utrzymanie lub odbudowanie utraconych zasobów, polegające na miękkich lub twardych zabiegach hydrotechnicznych. Do pierwszych zaliczana jest między innymi refulacja (zasilanie piaskiem), do drugich – trwałe konstrukcje (opaski, progi podwodne, ostrogi).	Krajowy program renaturyzacji wód powierzchniowych będący w synergii z celami RDW oraz Dyrektywy Ramowej w sprawie strategii morskiej wpisuje się w politykę UE. Wskazuje działania mające na celu poprawę warunków hydromorfologicznych i siedliskowych, ochronę i zwiększanie różnorodności biologicznej morskich obszarów, strefy brzegu morskiego oraz siedlisk od wód morskich

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
											zależnych i morskich obszarów chronionych.
21.	Projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy	Zarządzanie ryzykiem suszy skutkować będzie wzmocnieniem także ochrony przeciwpowodziowej.	Ochrona oraz odbudowa ekosystemów Ochrona oraz odbudowa bioróżnorodności m.in. poprzez: - renaturyzację i renaturalizację ekosystemów wodnych i od wód zależnych oraz terenów podmokłych, - zalesienia, - biologizację gleby.		Poprawienie stanu części wód powierzchniowych i podziemnych poprzez działania nietechniczne – wykorzystujące naturalne właściwości Działania nietechniczne, czyli wykorzystujące naturalne właściwości środowiska zlewni, wpływają na zmniejszenie ryzyka zjawisk ekstremalnych, w tym suszy, jednocześnie poprawiając stan części wód powierzchniowych i podziemnych.		Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych, Budowa oraz przebudowa urządzeń melioracji wodnych dla zwiększania retencji glebowej.	Proekologiczne zarządzanie lokalnymi zasobami wodnymi obejmujące także kształtowanie krajobrazów sprzyjających zatrzymywaniu wody, właściwe zabiegi agrotechniczne; szczególną ochronę źródeł i obszarów źródłiskowych z uwzględnieniem zakazu ich meliorowania; zwiększanie lesistości oraz wprowadzanie zadrzewień do przestrzeni rolniczej i miejskiej jako substytutu lasu, działania tematyczne horyzontalne w obszarze przeciwdziałania i zapobiegania zagrożeniom i katastrofom naturalnym ukierunkowane m.in. na: zapobieganie suszom poprzez rozwijanie małej retencji.			Niezbędne jest komplementarne wdrażanie zarówno działań technicznych, jak i nietechnicznych, służących kształtowaniu zasobów wodnych, wspartych instrumentami planowania przestrzennego, gospodarowania gruntami i wodami, ochrony ekosystemów wodnych i od wód zależnych oraz terenów podmokłych, a także instrumentami służącymi osiągnięciu celów środowiskowych. Poprawie i przywracaniu naturalnych warunków obiegu wody służą także działania na rzecz wzmacniania naturalnej retencji, w tym z zastosowaniem rozwiązań technicznych. Zarządzanie ryzykiem suszy oparte na powyższych założeniach przyczyni się nie tylko do zmniejszenia się skali zagrożenia i ryzyka powodowanego suszą. Ponadto skutkować będzie zmniejszeniem niedoborów wody (ograniczeń w dostępie do wody na skutek działań antropogenicznych), wzmocnieniem ochrony przeciwpowodziowej, czy poprawą stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, iż podejście proaktywne jest równocześnie działaniem na rzecz

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
											ograniczania (mitygacji) zmian klimatu.
22.	Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030		Przywracanie i utrzymanie ekosystemów wodnych i od wody zależnych. Przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się gatunków obcych.		Przywracanie i utrzymanie dobrego stanu wód		Ochrona gleb przed erozją. Zwiększanie retencji glebowej zwłaszcza w lasach i użytkach zielonych. Ochrona terenów osuwisk.			Ochrona mienia poprzez racjonalne planowanie przestrzenne oraz wprowadzanie ograniczeń technicznych w zakresie budownictwa oraz zagospodarowania terenów szczególnie narażonych na skutki zmian klimatycznych	
23.	Krajowy plan na rzecz energii i klimatu 2021-2030 Założenia i cele oraz polityki i działania (18.12.2019)					Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 wyznacza następujące cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r: •7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do poziomu w roku 2005, •21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% będzie możliwy do osiągnięcia w sytuacji przyznania Polsce dodatkowych środków unijnych, w tym przeznaczonych na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: o 14% udziału OZE w transporcie, • roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie, • wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007, •redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej.					
24.	Program ochrony i zrównoważonego użytkowania		Ochrona i odtwarzanie cennych siedlisk przyrodniczych, w tym			Zmniejszenie wrażliwości ekosystemów na spodziewane czynniki		Zwiększenie ochrony walorów krajobrazowych.	Program ochrony i zrównoważonego użytkowania		Ochrona i odtwarzanie cennych siedlisk przyrodniczych, w tym

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
	różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2015-2020		szczególnie wodno-błotnych. Wdrażanie zielonej infrastruktury jako narzędzia pozwalającego na utrzymanie i wzmacnianie istniejących ekosystemów oraz ich usług. Odbudowa zdegradowanych ekosystemów i ich usług. Ograniczanie presji ze strony gatunków inwazyjnych i konfliktowych. Poprawa retencji wodnej na obszarach podmokłych.			związane ze zmianami klimatu.			różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2014-2020.		szczególnie wodno-błotnych. Wdrażanie zielonej infrastruktury jako narzędzia pozwalającego na utrzymanie i wzmacnianie istniejących ekosystemów oraz ich usług. Odbudowa zdegradowanych ekosystemów i ich usług. Ograniczanie presji ze strony gatunków inwazyjnych i konfliktowych. Poprawa retencji wodnej na obszarach podmokłych.
25.	Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, 2020	W zakresie systemu ochrony zdrowia kluczowe jest przeciwdziałanie skutkom chorób cywilizacyjnych, niwelowanie społecznych nierówności w dostępie do opieki zdrowotnej i zwiększenie świadomości zdrowotnej obywateli. Wyzwaniem w tym obszarze jest sprawne, adekwatne do potrzeb, działanie organów państwa w zwalczaniu zagrożeń epidemicznych i ich następstw oraz odpowiednie przygotowanie procedur postępowania, a także dysponowanie właściwą ilością personelu medycznego oraz środków ochronnych.			Stworzenie spójnej polityki ochrony, odbudowy i zagospodarowania zasobów wodnych z uwzględnieniem bezpieczeństwa żywnościowego kraju.	Zintensyfikowanie działań na rzecz walki ze smogiem, rozwijanie elektromobilności i wykorzystania paliw alternatywnych, wspieranie rozwoju energetyki opartej na wykorzystaniu bezemisyjnych źródeł energii oraz usprawnienie gospodarki odpadami. Dostosowanie polityki i działań państwa do celów klimatycznych, uzgodnionych na forum organizacji międzynarodowych, związanych z transformacją energetyczną i osiągnięciem neutralności klimatycznej, w sposób uwzględniający specyfikę kraju oraz maksymalizujący ich pozytywny wpływ na poziom życia obywateli, rozwój gospodarczy kraju i konkurencyjność gospodarki, z wykorzystywaniem szans			Wzmacnianie pozytywnego wizerunku Rzeczypospolitej Polskiej oraz jej atrakcyjności kulturowej i gospodarczej,	Rozwinięcie współpracy w formule bilateralnej, regionalnej oraz w wymiarze globalnym na rzecz wzmocnienia pozycji Polski jako istotnego elementu systemu bezpieczeństwa międzynarodowego, w tym m.in.: Wykorzystywać potencjał i szanse wynikające z nadmorskiego położenia Polski. Rozbudować porty morskie mające status portów w sieci bazowej TEN-T oraz porty o charakterze regionalnym. Realizować program rozwoju śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym, w tym służących m.in. poprawie dostępu do portów morskich oraz włączenie ich do sieci TEN-T. Zbudować Centralny Port Komunikacyjny i włączyć go do krajowego systemu transportowego.	Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego państwa Dążenie do zachowania wszystkich funkcji środowiska naturalnego, w tym lasów jako jednego z kluczowych elementów bezpieczeństwa ekologicznego kraju.

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
						wynikających z wdrażania nowych technologii produkcji energii.					
26.	Strategia Działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2021-2024		Prowadzenie działań mających na celu ochronę siedlisk i gatunków zagrożonych, Prowadzenie działań związanych z ograniczaniem gatunków inwazyjnych.		Optimalizacja procesów produkcyjnych, wprowadzenie nowych technologii odzysku i oczyszczania wody, Prowadzenie do częstszego wykorzystania wody deszczowej w procesach produkcyjnych i gospodarstwach domowych, Zwiększenie liczby osób objętych ulepszonym systemem oczyszczania ścieków, Zwiększenie liczby osób korzystających ze zbiorowego systemu zaopatrzenia w wodę, Dalsza optymalizacji procesów oczyszczania ścieków komunalnych, Rozwój innowacyjnych technologii w zakresie oczyszczania ścieków z zanieczyszczeń problematycznych takich jak np. mikroplastyki, farmaceutyki, mikrozanieczyszczenia, itp., Wypracowanie systemowych i efektywnych rozwiązania służących zagospodarowaniu osadów ściekowych, Zmniejszenie zużycia wody i emisji ścieków w	Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza (szczególnie niskiej emisji), takich jak: pyły, tlenki azotu, dwutlenek siarki i benzo(a)piren, Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, Wzrost ilości wytworzonej energii ze źródeł odnawialnych, Zmniejszenie zużycia energii pierwotnej.	Przywracanie produktywności gruntów rolnych i leśnych, Wsparcie badań, rozwoju, wdrażania i testowania innowacyjnych technologii remediacji gleb, w tym wielkoskalowych projektów demonstracyjnych.	Przywracanie produktywności gruntów rolnych i leśnych.		Wzrost efektywności energetycznej budynków, wymiana źródeł ciepła na niskoemisyjne, podłączanie budynków do sieci ciepłowniczej, modernizację energetyczną budynków (publicznych, jednorodzinnych i wielorodzinnych) oraz wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych (zwłaszcza mikroinstalacji). Ograniczenie masy składowanych odpadów, Zwiększenie masy odpadów poddanych recyklingowi bądź innym procesom odzysku, Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów, Ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko wytwarzanych produktów zmierzające do racjonalnego wykorzystania zasobów.	Poprawa stanu środowiska poprzez wsparcie realizacji zobowiązań środowiskowych, w szczególności wynikających z prawa Unii Europejskiej, Pełne wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej i innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną, Wdrażanie innowacji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, poprawy efektywności energetycznej i wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii, gospodarki o obiegu zamkniętym (w tym ocen cyklu życia – ang. LCA), niskoemisyjności gospodarki oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy, rozwoju nowych technik i technologii służących między innymi racjonalnej gospodarce zasobami naturalnymi, zapobiegania powstawaniu lub ograniczenie emisji do środowiska. • kształtowanie i wzmacnianie świadomości ekologicznej społeczeństwa, dzięki

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
					przemysłu, a także budowa i modernizacja zakładowych oczyszczalni/podczyszczalni ścieków przemysłowych.						zwiększaniu poziomu kompetencji ekologicznych (tj. wiedzy o środowisku, praktycznych umiejętności oraz proekologicznej motywacji do zmiany postaw i codziennych zachowań.
27.	Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022 (Uchwała nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r.)								W ramach programu nastąpi: - podniesienie bezpieczeństwa zabytków poprzez współpracę z właściwymi służbami, - prowadzenie szkoleń pracowników jednostek samorządu terytorialnego i pracowników służb konserwatorskich, m. in. w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym, - dostarczanie wiedzy dotyczącej zasad konserwacji zabytków drewnianych właścicielom, opiekunom i rzemieślnikom zaangażowanym w opiekę nad tego rodzaju obiektami przez powołane Centrum Architektury Drewnianej, - prowadzenie kampanii społeczno-edukacyjnych w mediach, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami i dostępności do zabytków dla osób z niepełnosprawnościami, - zrealizowanie programu dotacyjnego dla organizacji pozarządowych w zakresie popularyzowania i upowszechniania wiedzy		

Lp.	Nazwa dokumentu	1. Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa ludzi	2. Ochrona bioróżnorodności	3. Wspieranie osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich	4. Wspieranie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na lądzie	5. Zmniejszenie wrażliwości i przygotowanie na zmiany klimatyczne	6. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb	7. Ochrona, a jeśli to możliwe poprawa walorów krajobrazowych	8. Ochrona dziedzictwa kulturowego w tym zabytków archeologicznych podwodnych	9. Cele gospodarcze i ochrona dóbr materialnych o dużej wartości	Ochrona środowiska jako całości, dbałość o jego dobry stan
									o dziedzictwie kulturowym, budowania świadomości lokalnej, a także włączania społeczeństwa w opiekę nad zasobem dziedzictwa kulturowego.		

Źródło: Opracowanie własne